

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยและพัฒนา

เรื่อง การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและ
สร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมัน
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

โดย นายพาเกียรติ สมานบุตร และคณะ

พฤษภาคม 2556

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยและพัฒนา

เรื่อง การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและ สร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมัน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

คณะผู้วิจัย		สังกัด
1. นายพาเกียรติ สมานบุตร	ผู้อำนวยการโครงการ	กระทรวงการคลัง
2. นายสุริยน วรวิทยานนท์	นักวิจัยอาวุโส	กระทรวงการคลัง
3. นายจุมพล ริมสาคร	นักวิจัย	กระทรวงการคลัง
4. นายชนะเกียรติ สมานบุตร	นักวิจัย	มหาวิทยาลัยรังสิต
5. นายจรัสพงษ์ สมานบุตร	นักวิจัย	กระทรวงการคลัง
6. นางสาวปรีชา ยังมีสุข	นักวิจัย	กระทรวงการคลัง
7. นางสาววันวิสาข์ ขาวคม	นักวิจัย	กระทรวงการคลัง
8. นายวรพจน์ ดั่งวงพิบูลย์	ผู้ช่วยนักวิจัย	กระทรวงการคลัง
9. นายสมบัติ เกริกชัยวัน	ผู้ช่วยนักวิจัย	กระทรวงการคลัง
10. เจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาสยาม	ผู้ช่วยนักวิจัย	สถาบันพัฒนาสยาม

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

สารบัญ

		หน้า
	บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	1
	บทคัดย่อ	8
บทที่ 1	บทนำ	1 – 1
	1. เหตุผลและความจำเป็น	1-1
	2. วิทยวิสัยและพัฒนา	1-3
	3. วัตถุประสงค์	1-3
	4. แผนงานของโครงการ	1-4
	5. กิจกรรมการดำเนินการ	1-5
	6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	1-5
	7. ผลกระทบของโครงการ	1-6
บทที่ 2	กรอบแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศูนย์กลางเครือข่าย และสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมัน ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	2 – 1
	1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่าย	2-1
	2. การสร้างเครือข่าย	2-8
	3. รูปแบบ ขนาด และลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่าย	2-11
	4. การบริหารต้นทุนในการสร้างเครือข่ายทำงาน	2-22

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 3	รายงานวิธีการสร้างเครือข่าย และรูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ และขนาดของเครือข่าย และการบริหารจัดการต้นทุนที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่าย	3 – 1
	1. วิธีการสร้างเครือข่าย และรูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ	3-1
	2. ขนาดของเครือข่าย และการบริหารจัดการต้นทุนที่เหมาะสม ในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่าย	3-8
บทที่ 4	รายงานบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บ ความสามารถในการอบรมและการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย	4 - 1
	ส่วนที่ 1 บทบาทที่ควรจะเป็นของศูนย์กลางเครือข่าย	4-1
	ส่วนที่ 2 การดำเนินงานบทบาทของศูนย์กลางเครือข่าย	4-2
	1. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคกลาง	4-2
	2. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคใต้	4-5
	3. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออก	4-8
	เฉียงเหนือตอนบน	

สารบัญ

		หน้า
	4. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออก เฉียงเหนือตอนล่าง	4-11
	5. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคเหนือตอนบน	4-14
	6. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออก	4-17
	7. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง	4-20
บทที่ 5	รายงานการพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจน เทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี	5 - 1
	1. การพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้ประสบความสำเร็จ	5-1
	2. การพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่ายภาคกลาง	5-6
	3. การพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่ายภาคใต้	5-12
	4. การพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	5-18
	5. การพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	5-24
	6. การพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่ายภาคเหนือตอนบน	5-30
	7. การพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่ายภาคตะวันออก	5-38
	8. การพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง	5-47

สารบัญ

		หน้า
บทที่ 6	บทสรุป วิธีการสร้างเครือข่าย บทบาทของเครือข่าย และผลที่เกิดจากการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ศูนย์กลางเครือข่าย ซึ่งปรากฏที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่าย	6 – 1
	1. วิธีการสร้างเครือข่าย และลักษณะความสัมพันธ์ที่เหมาะสม	6-1
	2. ขนาดของเครือข่าย และการบริหารจัดการต้นทุนที่เหมาะสม	6-7
	3. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่าย	6-9
	4. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้ประสบความสำเร็จ	6-10
	5. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในกลุ่มเครือข่าย	6-11
	6. สรุปการพัฒนาศูนย์กลางเครือข่าย และสร้างเครือข่าย เพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด	6-52
บทที่ 7	บทสรุป	7 – 1
	1. สรุปผลการศึกษาและตอบโจทย์วิจัย	7-1
	2. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย	7-14

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนผู้เสียภาษีและรายได้ภาษีน้ำมันเฉลี่ยต่อเดือนของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 6 แห่ง ก่อนและหลังร่วมโครงการ	1-2
ตารางที่ 2 แสดงอบจ. ศูนย์กลางเครือข่ายและสมาชิกในกลุ่มเครือข่าย	3-2
ตารางที่ 3 แสดงรูปแบบและความสัมพันธ์ของเครือข่าย	3-4
ตารางที่ 4 แสดงประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีน้ำมันกับค่าใช้จ่าย	3-11
ตารางที่ 5 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคกลาง ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	5-11
ตารางที่ 6 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคใต้ ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	5-17
ตารางที่ 7 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	5-23
ตารางที่ 8 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	5-29
ตารางที่ 9 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคเหนือตอนบน ก่อน – หลัง การเข้าร่วมเครือข่าย	5-37
ตารางที่ 10 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคตะวันออก ก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	5-46
ตารางที่ 11 แสดงการจัดเก็บภาษีของอบจ. เครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	5-50
ตารางที่ 12 แสดงกลุ่มเครือข่ายและองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมาชิก ในกลุ่มเครือข่าย พร้อมทั้งรูปแบบเครือข่าย	6-4
ตารางที่ 13 แสดงบทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายในแต่ละกลุ่มเครือข่าย	6-9
ตารางที่ 14 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครือข่ายภาคกลาง ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	6-12
ตารางที่ 15 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บ	6-14

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 16 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีน้ำมัน	6-15
ตารางที่ 17 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดเก็บภาษี	6-16
ตารางที่ 18 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครือข่ายภาคใต้ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	6-17
ตารางที่ 19 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านวิธีการจัดเก็บ	6-20
ตารางที่ 20 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ	6-21
ตารางที่ 21 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดเก็บภาษี	6-22
ตารางที่ 22 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	6-24
ตารางที่ 23 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านวิธีการจัดเก็บ	6-26
ตารางที่ 24 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ	6-27
ตารางที่ 25 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดเก็บภาษี	6-28
ตารางที่ 26 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	6-30
ตารางที่ 27 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านวิธีการจัดเก็บ	6-32
ตารางที่ 28 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ	6-33

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 29 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจับเก็บภาษี	6-34
ตารางที่ 30 แสดงลักษณะการจับเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครือข่ายภาคภาคเหนือตอนบนก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	6-35
ตารางที่ 31 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านวิธีการจัดเก็บ	6-38
ตารางที่ 32 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ	6-39
ตารางที่ 33 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจับเก็บภาษี	6-39
ตารางที่ 34 แสดงลักษณะการจับเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครือข่ายภาคตะวันออก ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	6-41
ตารางที่ 35 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านวิธีการจัดเก็บ	6-44
ตารางที่ 36 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ	6-45
ตารางที่ 37 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจับเก็บภาษี	6-46
ตารางที่ 38 แสดงลักษณะการจับเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง ก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย	6-48
ตารางที่ 39 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านวิธีการจัดเก็บ	6-49
ตารางที่ 40 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ	6-50

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 41 แสดงการพัฒนากิจการจับเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดเก็บภาษี	6-51
ตารางที่ 42 แสดงสรุปลักษณะการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครือข่ายทั่วประเทศ ก่อน-หลังเข้าร่วมเครือข่าย	6-53

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงรูปแบบเครือข่ายแบบดาว	2-20
ภาพที่ 2 แสดงรูปแบบเครือข่ายแบบวงแหวน	2-20
ภาพที่ 3 แสดงรูปแบบเครือข่ายแบบบัสและต้นไม้	2-21

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
โครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่าย
เพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรจัดเก็บภาษีเองได้ เช่น ภาษีน้ำมัน และภาษียาสูบ แต่ในทางปฏิบัติการจัดเก็บภาษีน้ำมันและภาษียาสุบนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนใหญ่ได้ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบหมายให้กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลเป็นผู้จัดเก็บแทนตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพียง 4 แห่งที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ได้แก่ แพร่ เลย พระนครศรีอยุธยา และร้อยเอ็ด แต่ผลการดำเนินงานนั้นปรากฏว่ายังไม่สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เนื่องจาก ดังนั้น ในปี 2550 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับสถาบันพัฒนาสยามได้สนับสนุนให้มีโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง “การเพิ่มขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการเก็บภาษีจากน้ำมัน” เพื่อศึกษาและพัฒนาขีดความสามารถการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ซึ่งประสบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองอยู่แล้ว และนำไปเผยแพร่ต่อไป ต่อมาจึงได้มีโครงการวิจัยและพัฒนาเรื่อง “การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง” เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด 8 แห่ง (นครราชสีมา สุราษฎร์ธานี ขอนแก่น อุบลราชธานี ระยอง ฉะเชิงเทรา กาญจนบุรี และพิษณุโลก) จัดเก็บภาษีน้ำมันเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการดำเนินการปรากฏว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ล้วนมีความสามารถในการจัดเก็บภาษีเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้จำนวนผู้เสียภาษีและรายได้ภาษีที่จัดเก็บเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นอย่างมาก ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

อบจ.	วันที่เริ่มจัดเก็บ	จำนวนผู้เสียภาษี (ราย)		ภาษีน้ำมันเฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		เปรียบเทียบ	
		ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	ก่อนดำเนินการโครงการ ปีงบประมาณ 2551	ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ – เม.ย. 2555	ภาษีน้ำมันเฉลี่ยต่อเดือนที่เพิ่มขึ้น	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
นครราชสีมา	1 พ.ย. 51	219	771	478,238.03	1,405,714.03 (42 เดือน)	927,476.00	193.94
สุราษฎร์ธานี	13 มี.ค. 52	9	300	181,069.01	240,528.36 (36 เดือน)	59,459.35	32.84
ขอนแก่น	1 ส.ค. 52	45	535	231,481.20	695,035.71 (33 เดือน)	463,554.51	200.26
อุบลราชธานี	1 พ.ย. 52	9	1,556	19,030.00	77,256.10 (30 เดือน)	58,226.10	305.97
ระยอง	1 ส.ค. 53	122	184	545,588.06	717,831.93 (21 เดือน)	172,243.87	31.57
ฉะเชิงเทรา	1 ก.พ. 54	183	198	563,006.71	971,396.02 (15 เดือน)	408,389.31	72.54
ยอดรวม						2,089,349.14	

ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความคุ้มค่าเชิงเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่างบประมาณที่ใช้ของโครงการ 6,533,800 บาท ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด 6 แห่งจัดเก็บภาษีน้ำมันเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น 2,089,349.14 บาท ซึ่งเพียงระยะเวลา 4 เดือน ก็ทำให้ผลการจัดเก็บค่าน้ำมันงบประมาณโครงการแล้ว นอกจากนี้ ยังทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเองไม่ต้องเสียค่าดำเนินการให้กับกรมสรรพสามิตในอัตราร้อยละ 3 จากยอดเงินภาษีที่กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ซึ่งสามารถแสดงได้ดังตาราง ต่อไปนี้

หน่วย : บาท

อบจ.	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/เดือนที่จ่ายให้กรมสรรพสามิตในการเก็บภาษีแทน (ก่อนดำเนินโครงการ ปีงบประมาณ 2551)	ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/เดือนที่ไม่ต้องจ่าย เนื่องจากเก็บภาษีเองแล้ว
นครราชสีมา	12,946.21	42,171.42
สุราษฎร์ธานี	4,829.92	7,215.85
ขอนแก่น	6,944.43	20,851.07
อุบลราชธานี	644.93	2,317.68
ระยอง	16,256.48	21,534.96
ฉะเชิงเทรา	16,913.55	29,141.88

แต่การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวข้างต้น ก็ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วทั้งประเทศ สามารถจัดเก็บภาษีน้ำมันได้เองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายในระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งจะต้องใช้งบประมาณในการศึกษาวิจัยจำนวนมาก (ประมาณ 62.03 ล้านบาท โดย 8 อบจ. ใช้งบประมาณ 6.53 ล้านบาท) ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายจำนวนมาก จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่าย เพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกัน ให้กลุ่มเครือข่ายมีระบบการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของแต่ละท้องถิ่น และมีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกันภายในกลุ่มเครือข่าย โดยจะมีองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดบางแห่งเป็นศูนย์กลางของกลุ่มเครือข่าย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะนักวิจัยได้มุ่งเน้นตอบใจทวิวิจัย 3 ประการคือ

1. จะสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็น คือ รูปแบบและลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายที่จะสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถจัดเก็บภาษีน้ำมันได้เองมีกี่แบบ มีลักษณะอย่างไร เครือข่ายและขนาดที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันควรเป็นอย่างไร มีต้นทุนและวิธีแบ่งส่วนภาระต้นทุนในการบริหารเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเพื่อความยั่งยืนของเครือข่ายอย่างไร และบทบาทของศูนย์กลางในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดควรเป็นอย่างไร มีข้อจำกัดอะไรบ้าง มีขีดความสามารถแค่ไหน และควรแก้ไขอย่างไร รวมถึงบทบาทของกรมสรรพสามิตควรเป็นอย่างไรเพื่อหนุนองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เติบโตได้เอง

2. ต้องสร้างระบบและเครื่องมืออย่างไร จึงจะพัฒนาความสามารถของกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้จัดเก็บภาษีน้ำมันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยชุดความรู้ที่จำเป็นมีอะไรบ้าง ต้องปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันแต่ละจังหวัดอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับระบบการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

3. ผลที่เกิดจากการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายจะปรากฏที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายอย่างไร จะดูผลจากอะไร

โครงการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 4 ประการ คือ

1. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับ รูปแบบ ลักษณะความสัมพันธ์ ขนาด/เครือข่าย ต้นทุนในการบริหารเครือข่ายที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมัน บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลาง บทบาทของกรมสรรพสามิตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อสร้างระบบและเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถของกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้จัดเก็บภาษีน้ำมันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. สร้างเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 7 แห่ง ที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่มีประสิทธิภาพในภาคต่าง ๆ ซึ่งแต่ละเครือข่ายจะมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้าร่วมในเบื้องต้นไม่น้อยกว่า 3 แห่ง โดย องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายทั้ง 7 แห่ง เกิดความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

4. เพื่อปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละจังหวัด ให้เหมาะสมกับระบบการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

คณะนักวิจัยได้ดำเนินการการศึกษาวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนาแบบการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการและทีมนักวิจัยในการศึกษาวิธีการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ และเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการสร้างความสำเร็จในการพัฒนาความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในกลุ่มเครือข่ายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสูงสุด และได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีในท้องถิ่น โดยศึกษาและปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันแต่ละจังหวัดให้เหมาะสมกับระบบการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเครือข่ายที่ร่วมโครงการ และหาวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนให้แต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยน เชื่อมโยงข้อมูล กำหนดแนวทาง สร้างระบบ และเครื่องมือพัฒนาความสามารถการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น รวมทั้งมีการติดตามและประเมินผลการพัฒนาความสามารถของกลุ่มเครือข่ายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันในเบื้องต้น พร้อมทั้งจัดสัมมนาเผยแพร่กลยุทธ์แห่งความสำเร็จในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

โครงการนี้มีระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี (1 มกราคม 2554 – 31 ธันวาคม 2555) โดยมีเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ 7 กลุ่ม ในภาคต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมทั้งประเทศ โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด 7 แห่ง เป็นศูนย์กลางเครือข่ายในแต่ละกลุ่มภูมิภาค คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก และองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง

จากการศึกษาวิจัย สามารถสรุปได้ในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ในการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพนั้น จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า เป็นการสร้างเครือข่ายแบบผสมระหว่างเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมกับเครือข่ายเชิงพื้นที่ โดยเป็นการรวมกลุ่มกันของพื้นที่ที่อยู่ในเขตต่อเนื่อง และมีเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเช่นเดียวกัน โดยมีความสัมพันธ์กันในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูล เทคนิควิธีการ/กระบวนการ และองค์ความรู้ที่จำเป็นในการจัดเก็บภาษีเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งขนาดของเครือข่ายที่เหมาะสมนั้น

ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และความสามารถในการสื่อสารระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่ายนั้น ๆ โดยต้นทุนที่ใช้ในการสร้างเครือข่ายจะเป็นต้นทุนในการดำเนินงาน และต้นทุนในการบริหารจัดการของกลุ่มเครือข่าย ซึ่งบทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายจะดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี ร่วมวางแผนทางเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย อบรมถ่ายทอดเทคนิควิธีการจัดเก็บให้กับอบจ.สมาชิกเครือข่าย เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการพัฒนาทักษะความรู้ แลกเปลี่ยนประเด็นปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดเก็บภาษีเอง และพัฒนาความรู้ ทักษะต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีเอง รวมทั้งดำเนินการติดตามผลความก้าวหน้าของการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตาม มีปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ เช่น ภาวะการเมืองท้องถิ่น ที่เป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้อบจ.สามารถออกข้อบัญญัติ/อนุบัญญัติต่าง ๆ รวมทั้งสามารถบริหารการจัดเก็บภาษีนี้น้ำมันเอง สำหรับบทบาทของกรมสรรพสามิต จำเป็นที่เลี้ยงในด้านข้อมูลที่เป็น และถ่ายทอดเทคนิควิธีการในการจัดเก็บภาษีให้แก่เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้สามารถจัดเก็บภาษีเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. ในการพัฒนาความสามารถกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้จัดเก็บภาษีน้ำมันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดนั้น จะต้องพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกฎหมาย (ออกข้อบัญญัติและอนุบัญญัติเพื่อการบริหารจัดเก็บภาษี และจัดเก็บให้ครอบคลุมทุกประเภทน้ำมัน) ด้านวิธีการจัดเก็บภาษี (จัดทำแฟ้ม/ฐานข้อมูลผู้เสียภาษี จัดการให้ผู้เสียภาษีเข้าสู่ระบบ และการตรวจสอบทางบัญชี) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ (มีการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการ) และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี (กำหนดอัตราภาษีที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับ และสร้างการมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้จากการจัดเก็บภาษี รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจระบบภาษีแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี)

3. ผลที่เกิดจากการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย จะปรากฏที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความพร้อมที่จะจัดเก็บภาษีเอง มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยก่อนการเข้าร่วมโครงการ มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จัดเก็บภาษีเองเพียง 10 จังหวัด มอบหมายให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีแทน 46 จังหวัด และไม่จัดเก็บภาษี 19 จังหวัด แต่หลังจากเข้าร่วมเครือข่ายตามโครงการมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จัดเก็บภาษีเองถึง 68 จังหวัด ยังไม่การจัดเก็บภาษี 7 จังหวัด ทั้งนี้ จังหวัดที่ยังมิได้มีการจัดเก็บภาษีเองนั้น ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการจัดทำร่างข้อบัญญัติ หรือติดข้อจำกัดด้านการเมืองท้องถิ่น ศูนย์กลางเครือข่าย และทีมนักวิจัยได้ถ่ายทอดความรู้ ให้กับ

เจ้าหน้าที่ในทุกองค์การบริหารส่วนจังหวัดดังกล่าว จนมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองในอนาคตต่อไป

อย่างไรก็ตาม พบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จนั้น เกิดจากการที่มีเครือข่ายครอบคลุมทุกพื้นที่ในภาค มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หลักการจัดเก็บภาษีที่ทั้ง 4 ด้าน (ด้านข้อมูลกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านผู้จัดเก็บภาษี และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี) มีการจัดเก็บภาษีเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเทคนิคในการจัดเก็บภาษีของสมาชิกในเครือข่าย และระหว่างเครือข่าย และมีการติดตาม ตรวจสอบภาษีให้มีการเสียภาษีอย่างถูกต้อง และเกิดความเป็นธรรมในระบบภาษี รวมถึงการที่มีแรงกระตุ้นจากหน่วยงานภายนอก (การส่งเสริมงานจากกรมสรรพสามิต)

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ทีมนักวิจัยพบว่า หากต้องการให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุด และเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปนั้น เห็นควรดำเนินการในประเด็นต่างๆ ตามความสำคัญ ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย ควรมีความพร้อมทั้งในด้านของผู้บริหารซึ่งจะต้องเป็นที่ยอมรับนับถือ และมีทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความเข้มแข็งและตั้งใจในการจัดเก็บภาษีเองหรือเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ควรมีการจัดเก็บภาษีเองอยู่แล้ว เพื่อให้เกิดการผลักดันและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและเป็นที่ยอมรับ

2. องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายหรือสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทยหรือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ก็ต้องดำเนินการสร้างองค์ความรู้ที่จำเป็นในการจัดเก็บภาษีอย่างเป็นรูปธรรม และเผยแพร่ให้ทุกองค์การบริหารส่วนจังหวัดรับทราบและปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ควรให้สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานกลางในการทำหน้าที่พิจารณาภาพรวมของการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งจะทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งในด้านข้อมูลกฎหมายและวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีทั่วประเทศ

4. ศูนย์กลางเครือข่าย และฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ กองคลัง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกจังหวัด ควรมีการประสานงาน และติดตามการจัดเก็บภาษีระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับผู้มีหน้าที่เสียภาษีอย่างใกล้ชิดผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ซึ่งจะทำให้ผู้

มีหน้าที่เสียภาษีรับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ หรือวิธีการปฏิบัติในการเสียภาษีได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย

5. ศูนย์กลางเครือข่ายทั้ง 7 เครือข่าย ควรติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองอย่างต่อเนื่อง และร่วมประชุมหารือแบบบูรณาการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ และหาแนวทางการดำเนินการที่ดี (Best Practice) เพื่อให้การจัดเก็บภาษีเองนั้นมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

6. เห็นควรให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นปรับปรุงโครงสร้างองค์กรในภาพรวมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยให้มีเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ปริมาณเจ้าหน้าที่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้น

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยตามโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่าย และสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 4 ประการ คือ เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับ รูปแบบ ลักษณะความสัมพันธ์ ขนาด/เครือข่าย ต้นทุนในการบริหารเครือข่ายที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมัน บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลาง บทบาทของกรมสรรพสามิตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างระบบและเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถของกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้จัดเก็บภาษีน้ำมันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อสร้างเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 7 แห่ง ที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่มีประสิทธิภาพในภาคต่าง ๆ ซึ่งแต่ละเครือข่ายจะมี องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้าร่วมในเบื้องต้นไม่น้อยกว่า 3 แห่ง โดย องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายทั้ง 7 แห่ง เกิดความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และเพื่อปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละจังหวัด ให้เหมาะสมกับระบบการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

คณะนักวิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัยและพัฒนาโดยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนาแบบการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการและทีมนักวิจัย ในการกำหนดวิธีการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ วิธีการสร้างความสำเร็จในการพัฒนาความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในกลุ่มเครือข่ายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสูงสุด และได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีในท้องถิ่น ศึกษาและปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละจังหวัดให้เหมาะสมกับระบบการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ วิธีการส่งเสริมและสนับสนุนให้แต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยน เชื่อมโยงข้อมูล กำหนดแนวทาง สร้างระบบ และเครื่องมือพัฒนาความสามารถการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น ติดตามและประเมินผลการพัฒนาความสามารถของกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีน้ำมันในเบื้องต้น จัดสัมมนาเผยแพร่กลยุทธ์แห่งความสำเร็จในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

จากการศึกษาพบว่าความสำเร็จของโครงการนี้ความสำเร็จของโครงการนี้เกิดจากการร่วมกันคิดร่วมกันพัฒนาโดยทีมงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการกับทีมนักวิจัยของสถาบันพัฒนาสยาม ในการส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกัน ให้กลุ่มเครือข่ายมีระบบการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น และมีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกันภายในกลุ่มเครือข่าย

ข้อสรุปจากผลการวิจัยและพัฒนาตามโครงการนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยทุกประการ กล่าวคือ ศูนย์กลางเครือข่ายและเครือข่าย มีองค์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย มีการสร้างเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย มีความสามารถและประสบการณ์ในการถ่ายทอดกระบวนการพัฒนาจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง และมีตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน ทั้งนี้ทุกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ในเครือข่ายจะต้องร่วมกันพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านข้อกฎหมาย ด้านการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บและด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี

Abstract

This research on network center developing and networking for fuel taxing development is aimed at achieving 4 goals: accumulating knowledge of forms, size/ network, cost of proper network management in fuel tax collecting development and the role of the provincial administration as the provincial center, the role of Excise Department and the relating units; creating system and tools applied in enhancing the capability of the provincial administrating network to achieve the highest efficiency in fuel tax collecting; networking the 7 provincial administrating units that are network centers in developing fuel tax collecting in all regions in order to reach mutual understanding of the ways to enhance their fuel taxing; and improving the model of the fuel tax collecting management to suit tax collecting of each administrative network for all units that joined this researching project.

The researching team developed the research methodology from mutual learning among groups of provincial administrating network to design network system that improves the provincial taxing management and to achieve success in enhancing the capability and efficiency of the provincial administrating units to the fullest degree with the cooperation from the local tax payers. In addition, the researchers studied and adapted the model of fuel tax collecting which had been used in each province for proper use with taxing management of the provincial groups that participated in the research in order to encourage and support each provincial administrating unit to exchange and share knowledge, information, approaches, systems and tools for fuel taxing enhancement that suits their social and economic conditions. The team followed and assessed how well their fuel taxing management work and held seminars to publicize the strategies of success among the provincial administrating units.

From the studies, the findings are that the achievement of the project was from the cooperation and coordination between the provincial administrating units and the researching team from Siam Developing Institute that joined the project and in sharing ideas to develop the tax collecting network, to support and encourage fuel taxing network of other neighboring provinces so that the neighboring provinces can acquire the proper system of fuel taxing management to suit their social and economic conditions in different areas and localities, as well as the network of knowledge exchange among tax administrating units.

The conclusion from the research findings is that the research project completed and achieved its purposes. The network center and its networking has achieved the knowledge about networking as well as built the network of the provincial administrating units with the members of other provincial administrating units from all over the country. The network center is experienced and is capable of transferring the developing processes of fuel tax collecting management to the network members in order that the members can achieve the highest effectiveness and efficiency. The network center could reach the goal of sharing the true understanding of the fuel tax collecting management and the practical model of fuel taxing. All provincial administrating units need to cooperate in developing 4 aspects that are laws, taxing, tax collectors and tax payers.

1. เหตุผลและความจำเป็น

การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้มีอิสระในการบริหารงานของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องพึ่งพารายได้ของตนเองเป็นหลัก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงกำหนดให้มีการตรากฎหมายรายได้ท้องถิ่น เพื่อวางหลักเกณฑ์ในการหารายได้ โดยการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดทำหน้าที่จัดเก็บภาษีด้วยตนเอง ซึ่งเรียกว่า “ภาษีท้องถิ่น” เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย ค่าธรรมเนียมบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากผู้พักในโรงแรม ภาษีน้ำมัน และภาษียาสูบ การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่จัดเก็บภาษีเองจะทำให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารงานของตนเองอย่างเต็มที่ แต่ในปัจจุบันรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังเป็นรายได้ที่เกิดจากภาษีที่รัฐบาลเป็นผู้จัดสรรให้ การพึ่งพาเงินจากรัฐบาลมากกว่าการพึ่งพารายได้ของตนเอง ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความเป็นอิสระในการบริหารงานของตนเอง เพราะรัฐบาลซึ่งเป็นผู้จัดสรรให้ย่อมต้องกำหนดเงื่อนไขทางด้านการใช้จ่าย เพื่อให้การใช้นั้นเป็นไปตามที่รัฐบาลเห็นสมควร ดังนั้นความเป็นอิสระที่แท้จริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดได้ ก็ต่อเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพึ่งพารายได้ของตนเองเป็นหลัก

ภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรจัดเก็บภาษีเองได้ เช่น ภาษีน้ำมัน และภาษียาสูบ แต่ในทางปฏิบัติการจัดเก็บภาษีน้ำมันและภาษียาสุบนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนใหญ่ได้ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด มอบหมายให้กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลเป็นผู้จัดเก็บแทนตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา ในปี 2550 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ร่วมกับสถาบันพัฒนาสยามได้สนับสนุนให้มีโครงการวิจัยและพัฒนาเรื่อง “การเพิ่มขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการเก็บภาษีจากน้ำมัน” เพื่อศึกษาและพัฒนาขีดความสามารถการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ซึ่งประสบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองอยู่แล้ว และนำไปเผยแพร่ต่อไป ต่อมาจึงได้มีโครงการวิจัยและพัฒนาเรื่อง “การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษี

น้ำมันเอง“ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด 8 แห่ง จัดเก็บภาษีน้ำมันเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการดำเนินการปรากฏว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุน ล้วนมีความสามารถในการจัดเก็บภาษีเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลที่ได้รับคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 6 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ทำให้จำนวนผู้เสียภาษี และรายได้ภาษีที่จัดเก็บเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นอย่างมาก รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : เปรียบเทียบจำนวนผู้เสียภาษีและรายได้ภาษีน้ำมันเฉลี่ยต่อเดือนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 6 แห่ง ก่อนและหลังร่วมโครงการ

หน่วย จำนวนผู้เสียภาษี : ราย

รายได้ภาษี : บาท

จังหวัด	วันที่เริ่มจัดเก็บ	จำนวนผู้เสียภาษี		ภาษีน้ำมันเฉลี่ยต่อเดือน		เปรียบเทียบ	
		ก่อนการดำเนินโครงการ	หลังการดำเนินโครงการ	ก่อนดำเนินโครงการ – ปีงบประมาณ 2551	ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ – เม.ย. 2555	ภาษีน้ำมันเฉลี่ยต่อเดือนที่เพิ่มขึ้น	อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)
นครราชสีมา	1 พ.ย. 51	219	771	478,238.03	1,405,714.03 (42 เดือน)	927,476.00	193.94
สุราษฎร์ธานี	13 มี.ค. 52	9	300	181,069.01	240,528.36 (36 เดือน)	59,459.35	32.84
ขอนแก่น	1 ส.ค. 52	45	535	231,481.20	695,035.71 (33 เดือน)	463,554.51	200.26
อุบลราชธานี	1 พ.ย. 52	9	1,556	19,030.00	77,256.10 (30 เดือน)	58,226.10	305.97
ระยอง	1 ส.ค. 53	122	184	545,588.06	717,831.93 (21 เดือน)	172,243.87	31.57
ฉะเชิงเทรา	1 ก.พ. 54	183	198	563,006.71	971,396.02 (15 เดือน)	408,389.31	72.54
ยอดรวม						2,089,349.14	

แต่การดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวข้างต้น ยากที่จะทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้งประเทศ สามารถจัดเก็บภาษีน้ำมันได้เองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายในระยะเวลาอันสั้น

โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่าย เพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกัน ให้กลุ่มเครือข่ายมีระบบการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ของแต่ละท้องถิ่น และมีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกันภายในกลุ่มเครือข่าย โดยจะมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดบางแห่งเป็นศูนย์กลางของกลุ่มเครือข่าย

2. โจทย์วิจัยและพัฒนา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะนักวิจัยได้มุ่งเน้นตอบโจทย์วิจัย 3 ประการคือ

1. จะสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นดังนี้

1.1 รูปแบบและลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายที่จะสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถจัดเก็บภาษีน้ำมันได้เองมีกี่แบบ มีลักษณะอย่างไร เครือข่ายที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดควรเป็นอย่างไร

1.2 แบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดควรเป็นอย่างไร

1.3 ขนาดของเครือข่ายที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดควรเป็นเช่นไร

1.4 มีต้นทุนในการบริหารเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อความยั่งยืนของเครือข่ายจำนวนเท่าไร และมีวิธีแบ่งส่วนภาระต้นทุนอย่างไร

1.5 บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดควรเป็นอย่างไร องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายมีข้อจำกัดอะไรบ้าง มีขีดความสามารถแค่ไหน และควรแก้ไขอย่างไร บทบาทของกรมสรรพสามิตควรเป็นอย่างไรเพื่อหนุนองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เติบโตได้เอง

2. ต้องสร้างระบบและเครื่องมืออย่างไร จึงจะพัฒนาความสามารถกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้จัดเก็บภาษีน้ำมันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.1 ชุดความรู้ที่จำเป็นมีอะไรบ้าง

2.2 ต้องปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละจังหวัดอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับระบบการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

3. ผลที่เกิดจากการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายจะปรากฏที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายอย่างไร จะดูผลจากอะไร

3. วัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 4 ประการ คือ

1. เพื่อรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับ รูปแบบ ลักษณะความสัมพันธ์ ขนาด/เครือข่าย ต้นทุนในการบริหารเครือข่ายที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมัน บทบาท

ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลาง บทบาทของกรมสรรพสามิตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. เพื่อสร้างระบบและเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถของกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้จัดเก็บภาษีน้ำมันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

3. สร้างเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัด 7 แห่ง ที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่มีประสิทธิภาพในภาคต่าง ๆ ซึ่งแต่ละเครือข่ายจะมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้าร่วมในเบื้องต้นไม่น้อยกว่า 3 แห่ง โดย องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายทั้ง 7 แห่ง เกิดความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

4. เพื่อปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละจังหวัด ให้เหมาะสมกับระบบการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

4. แผนงานของโครงการ

คณะนักวิจัยได้ดำเนินการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาวิธีการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ

2. ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนาแบบการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการและทีมนักวิจัย

3. ศึกษาและเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการสร้างความสำเร็จในการพัฒนาความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในกลุ่มเครือข่ายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสูงสุด และได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีในท้องถิ่น

4. ศึกษาและปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละจังหวัดให้เหมาะสมกับระบบการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

5. ร่วมกันศึกษาวิธีการส่งเสริมและสนับสนุนให้แต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ในกลุ่มเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยน เชื่อมโยงข้อมูล กำหนดแนวทาง สร้างระบบ และเครื่องมือพัฒนาความสามารถการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละท้องถิ่น

6. ติดตามและประเมินผลการพัฒนาความสามารถของกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีน้ำมันในเบื้องต้น

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

7. จัดสัมมนาเผยแพร่กลยุทธ์แห่งความสำเร็จในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมัน
ของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

5. กิจกรรมการดำเนินการ

กิจกรรมการดำเนินการของโครงการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. ประชุมหารือร่วมกันระหว่างนักวิจัยเพื่อกำหนดแผนและกรอบในการ
ดำเนินการ
2. ศึกษาวิธีการสร้างเครือข่าย รูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ ขนาดของเครือข่าย
และต้นทุนในการบริหารเครือข่ายที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วน
จังหวัดให้มีประสิทธิภาพ
3. ประชุมหารือร่วมกันระหว่างทีมนักวิจัยกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ศูนย์กลางเครือข่าย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย เพื่อกำหนดแผนและกรอบในการ
ดำเนินการ
4. ประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย เพื่อกำหนด
บทบาท และแนวทางขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายในการพัฒนาการจัดเก็บ
ภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
5. จัดฝึกอบรมโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายอบรมให้ความรู้
กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายโดยมีทีมนักวิจัยเป็นที่ปรึกษา
6. ติดตามและประเมินผลการพัฒนาความสามารถของกลุ่มเครือข่ายองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีน้ำมันในเบื้องต้น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การ
บริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ
2. แต่ละเครือข่ายมีระบบและเครื่องมือในการพัฒนาความสามารถในการจัดเก็บ
ภาษีน้ำมันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด
3. สร้างเครือข่ายของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 7 แห่ง ที่เป็นศูนย์กลาง
เครือข่ายในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่มีประสิทธิภาพในภาคต่าง ๆ ซึ่งแต่ละเครือข่ายจะมี
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้าร่วมในเบื้องต้นไม่น้อยกว่า 3 แห่ง โดย องค์การบริหารส่วนจังหวัด

ศูนย์กลางเครือข่ายทั้ง 7 แห่ง เกิดความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

4. แต่ละเครือข่ายมีตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน เช่น ระบบการจัดการระบบการควบคุมทางบัญชี ระบบเอกสาร และระบบการติดตามตรวจสอบการเสียภาษีที่เหมาะสมกับระบบการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเครือข่าย องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

7. ผลกระทบของโครงการ

ผลกระทบของโครงการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

1. ผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ และถ่ายทอดให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้

2. ผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

2.1 เกิดความสัมพันธ์ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เข้าร่วมในเครือข่าย นำพาไปสู่การบูรณาการความร่วมมือในด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากความร่วมมือในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน

2.2 สามารถนำความรู้และเทคนิคไปปรับใช้ในการจัดเก็บรายได้อื่นในอนาคต และไปปรับใช้กับงานในด้านอื่น ๆ ได้

3. ผลกระทบด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี

3.1 เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการพัฒนาท้องถิ่น

3.2 เกิดการรวมกลุ่มในการพัฒนาท้องถิ่น

4. ผลกระทบด้านประชาชนในท้องถิ่น เกิดจิตสำนึกในการช่วยเหลือท้องถิ่น โดยการเสียภาษีเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น

5. ผลกระทบด้านนโยบายการบริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นตระหนักถึงการพึ่งพารายได้ของตนเองมากกว่าการรับเงินจากรัฐบาล และใช้งบประมาณเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง เนื่องจากคำนึงถึงประโยชน์ และการตรวจสอบจากผู้เสียภาษี

โครงการนี้มีระยะเวลาดำเนินการ 2 ปี (1 มกราคม 2554 – 31 ธันวาคม 2555) โดยมีเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ จำนวน 7 กลุ่ม ในภาคต่าง ๆ ซึ่งครอบคลุมทั่วประเทศ โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดบางแห่งเป็นศูนย์กลางของกลุ่มเครือข่าย

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

ได้แก่ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง และภาคตะวันออก โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดบางแห่งในแต่ละเครือข่ายเป็นศูนย์กลางเครือข่ายทำการทดลองทำงานกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายอีก 3 แห่ง (รวม 21 แห่ง)

ทั้งนี้ที่มนักวิจัยกำหนดแผนการดำเนินการไว้ดังนี้

- งวดงานที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2554) ดำเนินการในกลุ่มเครือข่ายภาคกลาง และกลุ่มเครือข่ายภาคใต้
- งวดงานที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2554) ดำเนินการในกลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และกลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง
- งวดงานที่ 3 (มกราคม – มิถุนายน 2555) ดำเนินการในกลุ่มเครือข่ายภาคเหนือตอนบน และกลุ่มเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง
- งวดงานที่ 4 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2555) ดำเนินการในกลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออก

ในทางปฏิบัติที่มนักวิจัยพิจารณาว่าเมื่อกลุ่มเครือข่ายใดมีความสนใจและมีความพร้อมมากกว่าก็ให้รับดำเนินการก่อน ซึ่งกลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออกซึ่งมีกำหนดดำเนินการในงวดงานที่ 4 แต่เนื่องจากมีความความในการดำเนินการก่อน คณะวิจัยจึงได้สนับสนุน ให้มาดำเนินการในงวดงานที่ 3 แทนกลุ่มเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อครบ 2 ปี ที่มนักวิจัยก็ดำเนินงานได้ครบถ้วนทุกกลุ่มเครือข่าย (7 กลุ่มเครือข่าย) ตามแผนที่กำหนดไว้

โดยในการดำเนินการนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย ได้มีการจัดประชุมหารือร่วมกับที่มนักวิจัยเพื่อวางแผนทางการสร้างเครือข่ายที่เหมาะสม เพื่อร่วมวางแผนทางเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องดำเนินการจัดเก็บภาษีเองตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป โดยได้ร่วมกันวางแผนทางเกี่ยวกับการประสานงานและการทำงานร่วมกัน ตลอดจนจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และวิธีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เข้าร่วมประชุม ได้มีการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษี และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษีเองกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่าย มีการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดเรื่องหลักคิดในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษี และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษีเองกับองค์การบริหารการพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

ส่วนจังหวัดในเครือข่าย โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เคยร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง เพื่อส่งเสริมและ สนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นตัวอย่างความสำเร็จ และมีการจัดส่งเอกสารเตรียม ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายทุกแห่ง เพื่อให้ได้ ศึกษาทักษะความรู้วิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี และมีองค์ความรู้ในการจัดเก็บ ภาษีเองต่อไป โดยทุกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ในเครือข่ายจะต้องมีการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านข้อมูลหมาย ด้านการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี

ความสำเร็จของโครงการนี้เกิดจากการร่วมกันคิดร่วมกันพัฒนา โดยทีมงานของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการกับทีมนักวิจัยของสถาบันพัฒนาสยาม ในการส่งเสริม และสนับสนุนการสร้างเครือข่ายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ ใกล้เคียงกัน ให้กลุ่มเครือข่ายมีระบบการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น และมีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกันภายในกลุ่ม เครือข่าย

บทที่ 2

กรอบแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่าย เพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ในการทำงานวิจัยด้านการพัฒนาระบบเครือข่ายในครั้งนี้ได้มีการรวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ในการดำเนินงานและมุ่งสู่ความสำเร็จตามโจทย์และวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ได้กำหนดไว้ โดยหัวข้อทฤษฎีและแนวคิดที่ได้ทำการศึกษา มีดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่าย
2. การสร้างเครือข่าย
3. รูปแบบ ขนาด และลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่าย
4. การบริหารต้นทุนในการสร้างเครือข่ายทำงาน

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่าย

ในทางสังคมวิทยา เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่งที่แตกต่างไปจากกลุ่ม โดยที่กลุ่มจะมีขอบเขตที่ชัดเจน รู้ว่าใครเป็นสมาชิก ใครไม่ใช่สมาชิก มีความเป็นรูปธรรม มองเห็นได้ มีโครงสร้างทางสังคมในระดับหนึ่ง แต่เครือข่ายเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ขอบเขตการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายอาจจะมองเห็น และมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมก็ได้ สาระของการเชื่อมโยงระหว่างกันที่จะช่วยให้มองเห็นรูปธรรมของเครือข่ายมี 3 ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน เครือข่ายไม่มีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว อาจมีการออกแบบโครงสร้างขึ้นมาทำหน้าที่สานความสัมพันธ์ระหว่างคน/กลุ่มองค์กรให้ต่อเนื่อง แต่ในเครือข่ายไม่มีใครบังคับให้ใครทำอะไรได้ แต่ละคน/กลุ่มองค์กร ต่างก็เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายได้พอ ๆ กัน ดังนั้นรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคมของเครือข่าย จึงมีความซับซ้อนกว่ากลุ่ม/องค์กรมากนัก(Boissevain and Mitchell, 1973:64) สรรพสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์เราเรียกว่า จุด (node) ถ้ามีการเชื่อมโยงระหว่างจุดต่างๆ ความสัมพันธ์ของจุดเหล่านี้ก็คือ เครือข่าย (network)

Paul Starkey (1997) ให้ความหมายของ "เครือข่าย" ว่า คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่บุคคลหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน การสร้างเครือข่ายเป็นการ

ทำให้บุคคลและองค์กรที่กระจัดกระจาย ได้ติดต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ อีกทั้งให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการควบคุมแบบพึ่งพิง

จากการสังเคราะห์เครือข่ายในหลายประเทศ Starkey พบว่า เครือข่ายอาจจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการจากหน่วยราชการหรือหน่วยงานพัฒนาเอกชน หรืออาจเกิดขึ้นแบบไม่เป็นทางการ ด้วยการวางแผนและการทำกิจกรรมร่วมกันของบุคคลหรือองค์กรที่สมัครใจ โครงสร้างของเครือข่ายมีได้หลายรูปแบบ แต่ก็มีมีความสำคัญน้อยกว่ากระบวนการติดต่อกันหลายทิศทางของสมาชิกภายในเครือข่าย เครือข่ายไม่ใช้การส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อเท่านั้น แต่ต้องมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน ช่องทางการแลกเปลี่ยนและร่วมมือภายในเครือข่ายสามารถจัดขึ้นในลักษณะการประชุม การประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการทดลอง การสัมมนา การเผยแพร่เอกสาร และการทำกิจกรรมร่วมกัน

Adam Burke (1999 : 76-79) กล่าวว่า การที่เครือข่ายดำรงอยู่ได้ก็ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นศูนย์รวมของการสนับสนุน เพื่อให้เกิดประโยชน์จากการมีประสบการณ์แตกต่างกัน เพื่อเป็นช่องทางสำหรับแหล่งทุน เครือข่ายเป็นเวทีในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายด้วยเป้าหมาย 2 ประการ คือ 1. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและสนับสนุนการเสริมสร้างอำนาจแก่ประชาชน และ 2. เพื่อเป็นช่องทางสำหรับการให้บริการแก่ประชาชน

นอกจากนี้ Burke ยังอธิบายเพิ่มเติมด้วยว่า เครือข่ายกับการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ ที่ระดับชุมชน การติดต่อสื่อสารทำได้อย่างรวดเร็วแบบปากต่อปากในกลุ่มคนรู้จักมักคุ้น โครงการพัฒนามีส่วนควบคุมกระบวนการดังกล่าว ผ่านการจัดตั้งกลุ่ม/องค์กรชุมชน หรือประชาชนกลุ่มเป้าหมายของโครงการ วิธีการแบบปากต่อปาก ในกลุ่มคนรู้จักมักคุ้น ถูกนำมาใช้และค่อนข้างประสบความสำเร็จ รูปแบบนี้เป็นลักษณะที่สำคัญของวิธีการติดต่อสื่อสารแบบมีส่วนร่วม บางครั้งปัจจัยหลักที่เกี่ยวข้องคือความสมดุลระหว่างเครือข่ายหลวม ๆ ที่มีอยู่ของชุมชน กับโครงสร้างแบบทางการที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารไหลเวียนได้ดีขึ้น ที่นักพัฒนานำเข้ามา เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้านใน Bangladesh, and "Naam" เครือข่ายใน Burkina Faso. การศึกษาของ UNICEF ใน West Africa ชี้ให้เห็นว่า โครงการที่ดำเนินการในพื้นที่ดังกล่าว ต้องมุ่งวางเงื่อนไขพื้นฐานเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อกับการทำกิจกรรมขั้นต่อไป ซึ่งรวมถึงการสร้างศักยภาพของประชาชน และกลุ่มองค์กร เพื่อให้โครงสร้างหรือองค์กรในท้องถิ่น สามารถดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ในการสร้างเครือข่าย ตั้งแต่การจูงใจเพื่อนมาร่วมเครือข่าย จนถึงการเกลี้ยกล่อมระดับ

นโยบายให้สนับสนุนกิจกรรมของเครือข่าย การทำให้เกิดเครือข่ายระดับชุมชน กิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพนั้น จะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ การศึกษาของ UNICEF สรุปว่า เครือข่ายองค์กรเป็นช่องทางที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับการดำเนิน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพภาคประชาชน

องค์ประกอบของเครือข่าย

ผลงานของพระมหาสุทิตย อากาศโร (2547, หน้า 47 - 50) ได้กล่าวถึงความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายและการจัดการเครือข่าย นอกจากนี้ยังได้นำเสนอหัวข้อองค์ประกอบของเครือข่ายไว้ดังนี้

องค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นเครือข่าย ได้แก่

1. หน่วยชีวิตหรือสมาชิก เป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่าย ที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์โดยแต่ละหน่วยชีวิตและแต่ละปัจเจกบุคคล จะดำเนินการสานต่อเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกันตามหลักธรรมชาติที่ทุกสรรพสิ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยและสร้างกระบวนการที่สืบเนื่องเพื่อรักษาความเป็นไปของชีวิต ดังนั้นหน่วยชีวิตหรือสมาชิกในองค์กรนั้น จะเป็นองค์ประกอบหลักที่ก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

2. จุดมุ่งหมาย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะหากว่าบุคคลกลุ่ม องค์กร มารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไร้ความมุ่งมั่นหรือจุดมุ่งหมายร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอาจกล่าวได้ว่าเป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมีความหมายถึง “การร่วมกันอย่างมีจุดหมาย” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

3. การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก การที่แต่ละหน่วยชีวิตหรือการที่แต่ละบุคคลจะมารวมกันนั้น สิ่งที่จะยึดโยงสิ่งต่างๆ เข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกัน และกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะหากขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้งและเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น และการที่คนจะมารวมกลุ่มเป็นองค์กรเครือข่ายได้นั้น นอกจากจะมีความสนใจหรืออุปนิสัยใจคอที่คล้ายคลึงกันแล้ว บุคคลยังต้องมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม กล่าวคือ เมื่อพวกเขาเห็นปัญหาหรือต้องการที่จะพัฒนาและเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จิตใจที่มุ่งมั่นซึ่งเป็นปัจจัยภายในของแต่ละบุคคล ย่อมเป็นแรงขับเคลื่อนที่นำไปสู่การคิดวิเคราะห์และการค้นหาวิธี เพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้น รวมทั้งแสวงหาแนวร่วมจากเพื่อนร่วมอุดมการณ์ เพื่อสร้างพลังอำนาจในการต่อรองหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน จนกลายเป็นองค์กรเครือข่ายที่ทุกฝ่ายต่างก็มีความไว้วางใจต่อกัน ทั้งนี้ เพราะความเป็นเครือข่านั้น สามารถที่จะตอบสนองกระบวนการแก้ไขปัญหาได้มากกว่า

4. การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน ในองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย สิ่งหนึ่งที่จะขาดไม่ได้ก็คือ การมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่าย หันหน้าเข้าหากันและพึ่งพากันมากขึ้น นอกจากนี้ ในระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากร เพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการร่วมกันนั้นบรรลุถึงเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นทั้งแนวคิด กระบวนการและวิธีการของการจัดการเครือข่าย เป็นกระบวนการสร้างข้อมูล ที่ต่อเนื่อง เพราะถ้าไม่มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันที่มาจากการมีส่วนร่วมแล้ว พัฒนาการของเครือข่ายจะเป็นไปอย่างช้าๆ และอาจถดถอยลง ดังนั้นการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนจึงเสมือนกลไกที่เป็นแรงผลักดันให้ความเป็นเครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

5. ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ถ้ากล่าวถึงเครือข่ายว่าเป็นความสัมพันธ์ที่โยงใยแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่าย คือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน นับตั้งแต่การสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคลกับปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกระบวนการสื่อสารนั้นจะช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการรับรู้ เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงานและช่วยรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการติดต่อสื่อสารที่ต่อเนื่องเช่นนี้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย ถ้าระบบความสัมพันธ์มิได้รับการตอบสนองหรือขาดการติดต่อแล้ว ความเป็นเครือข่ายก็อยู่ในภาวะที่เสื่อมถอย ดังนั้นการพัฒนาระบบเครือข่ายจะต้องยึดหลักการของความสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างกัน โดยมีกิจกรรมและข้อมูลเพื่อให้เกิดความเคลื่อนไหวของเครือข่ายนั้นๆ

องค์ประกอบขององค์กรในเครือข่าย

ในการรวมตัวกันเพื่อแก้ปัญหาและสนองความต้องการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ของกลุ่มบุคคลหรือองค์กร เพื่อให้เกิดเป็นองค์กรเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืนนั้น ควรมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีเวทีให้สมาชิกในเครือข่ายแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหา ความต้องการ และร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและทักษะต่าง ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยเทคนิคการประสานงานที่อาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ และระหว่างแม่ข่ายกับสมาชิก

2. มีโครงสร้างและการบริหารจัดการที่ชัดเจน โดยมีองค์กรหลักในการประสานงาน และรับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งเครือข่าย หรือที่เรียกว่า “แม่ข่าย” ซึ่งหลักสำคัญที่ต้องคำนึงอย่างมากคือ “การสร้างภาพพจน์” ที่แสดงให้เห็นว่า ตนเอง(แม่ข่าย) ไม่ได้ได้รับผลประโยชน์ใด ๆ จากกิจกรรมที่ทำนั้นเป็นการส่วนตัว แต่จะต้องแสดงให้เห็นว่า ได้ให้หรือกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้กับสมาชิกเครือข่าย ซึ่งนับเป็นเงื่อนไขและปัจจัยสำคัญยิ่งประการหนึ่งในการที่จะพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ หรือเกิดความยั่งยืน และมีสมาชิกเครือข่าย (ลูกข่าย) มาจากตัวแทนกลุ่มบุคคลหรือองค์กร อีกทั้งต้องมีระเบียบ/ข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันในการเข้าเป็นสมาชิกเครือข่าย มีการติดต่อประสานงาน และสื่อสารกับสมาชิกให้มีแนวทางในการปฏิบัติในทางเดียวกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. มีการวางแผนและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสนองความต้องการของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

4. มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาาร่วมของเครือข่าย เช่น งบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรม/โครงการขององค์กรเครือข่าย ที่ตั้งไว้นั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

5. สร้างให้สมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ร่วมความรับผิดชอบ และร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย

ดังนั้น กระบวนการพัฒนาในรูปแบบของเครือข่าย จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาองค์กร และการพัฒนาสังคม ความเป็นเครือข่ายอยู่ที่ความไว้วางใจ ความสามัคคี และการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เครือข่ายจะประสบผลสำเร็จมิได้ ถ้าขาดการทำภารกิจ และการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน เพราะฉะนั้น เครือข่ายต่างๆ จึงควรมีการรักษาสัมพันธภาพ และการรักษาผลประโยชน์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของความเท่าเทียม

ปัญหาของเครือข่าย

จากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ ข้างต้น ได้กล่าวถึงเครือข่ายในหลายแง่มุม แต่สำหรับในหัวข้อประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายในเครือข่ายนั้น Paul Starkey (1997) ได้สรุปไว้ได้อย่างครอบคลุมดังนี้

1. เครือข่ายที่ไม่มีทิศทางวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ยากที่จะพัฒนากิจกรรมของเครือข่ายให้ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง

2. เครือข่ายที่มีสมาชิกหลากหลายประเภท หรือมีความแตกต่างมากระหว่างฐานะ ขนาด ความเข้มแข็งและสถานภาพอื่น ๆ ของสมาชิก หน่วยงานใหญ่ มีทรัพยากรมาก และสถาบันที่เจ้าหน้าที่มีการศึกษาสูง เชื่อมั่นในตัวเอง มีแนวโน้มที่จะครอบงำองค์กรที่มีขนาดเล็กกว่า

3. การรวมศูนย์เกิดขึ้นเมื่อผู้ประสานงานของเครือข่าย เลขานุการ คณะทำงาน และคณะกรรมการ เริ่มควบคุมและดำเนินการเครือข่ายในนามของตนเอง มากกว่าการประสานงานและอำนวยความสะดวกให้กับกิจกรรมของสมาชิก การตัดสินใจรวมศูนย์และการติดต่อ สื่อสารภายในเครือข่ายดำเนินการโดยเลขานุการ

4. บ่อยครั้งที่เครือข่ายประสบปัญหาอันเนื่องจากการขาดเงินทุนสำหรับกิจกรรม และการประสานงานภายในเครือข่าย โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่าย ส่วนเครือข่ายที่มีทุนก็มักเกิดความเครียดเนื่องจากปัญหาในการจัดการและจัดสรรค่าใช้จ่ายกับสมาชิกให้ทั่วถึง

5. เนื่องจากภายในเครือข่ายข้อมูลข่าวสารจะแพร่กระจายไประหว่างคนหนึ่งไปให้กับคนอื่น ๆ ได้อย่างเสรี ทำให้อาจมีการส่งข่าวสารข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เครือข่ายต้องสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้คนซักถามหรือวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารภายในเครือข่ายได้

6. เครือข่ายสามารถถูกกระทบจากการแข่งขันของเครือข่าย หรือองค์กรอื่นที่มีงานคาบเกี่ยวกัน ซึ่งอาจนำไปสู่การร่วมมือกัน แต่ก็อาจนำไปสู่การแข่งขันเพื่อให้ได้รับการยอมรับ การสนับสนุนทรัพยากร และการเพิ่มจำนวนสมาชิกได้เช่นกัน แหล่งทุนสามารถใช้จำนวนเครือข่ายที่มีให้เลือกเป็นข้ออ้างที่จะไม่ให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมของเครือข่ายที่คล้ายคลึงกัน

7. การแข่งขันระหว่างเครือข่ายที่มีขอบเขตการดำเนินงานเหลื่อมซ้อนกัน อาจนำไปสู่ความร่วมมือกัน และการชว่ชิงเพื่อให้ได้รับการยอมรับ การสนับสนุน และการเข้าเป็นสมาชิกได้ในขณะเดียวกัน ทั้งนี้พบว่า การแข่งขันเป็นตัวการสำคัญในการทำลายเครือข่ายที่อยู่ลำดับท้าย ๆ และมีทรัพยากรน้อยอีกด้วย

8. การติดตามและประเมินผลเครือข่ายมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากธรรมชาติของเครือข่ายคือ ความไม่เป็นระบบ และมีโครงสร้างหลวมที่มุ่งเน้นความก้าวหน้าในอนาคต ไม่ใช่ประสิทธิภาพในอดีต นอกจากนี้ ยังพบว่าเป็นการยากที่จะนิยามตัวชี้วัดความสำเร็จของเครือข่าย และคุณลักษณะของผลและประโยชน์ของการสร้างเครือข่ายให้มีความเที่ยง

9. เครือข่ายระดับชาติและเครือข่ายระหว่างประเทศ หลายแห่งพบกับปัญหาอุปสรรคทางการเมือง ทำให้มีสภาพที่ไม่มั่นคงและถูกควบคุมอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนข่าวสารและการวิจารณ์รัฐบาล

เพื่อแก้ปัญหานี้ข้างต้นนี้สามารถดำเนินการได้โดยการจัดประชุมซึ่งมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเครือข่าย แม้ว่าการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการแจ้งข้อมูลข่าวสารไปยังเครือข่ายที่กระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ แต่ก็อาจจะไม่ทั่วถึงหรือไม่ชัดเจน ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องจัดประชุมเพื่อตอบข้อซักถามและสร้างความเข้าใจอีกครั้งหนึ่ง แต่นักพัฒนาเครือข่ายต้องตระหนักว่าทุกฝ่ายนั้นไม่มีอำนาจที่จะออกคำสั่งซึ่งกันและกัน ความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อมุ่งสู่วัตถุประสงค์หลักจะหมายถึงความสำเร็จของเครือข่ายต่อไป สำหรับการจัดประชุมนั้นจะเป็นไปอย่างราบรื่นหรือไม่ ส่วนหนึ่งก็มาจากผู้นำในการจัดประชุมซึ่งควรจะทำหน้าที่หลัก 3 อย่าง (สุรศักดิ์ ศิวะนาวิทร์, 2552, หน้า 194) คือ

1. กำหนดวันและวางแผนงานในการจัดประชุม
2. เตรียมการและมอบหมายงานให้ทีมงานช่วย
3. เตรียมตัวเพื่อที่จะเป็นผู้บรรยายหรือผู้ให้ความรู้

นอกจากนั้นการจัดประชุมจะต้องมีการกำหนดระดับและขอบเขตของการประชุมให้ชัดเจน การประชุมจะเป็นระดับไหนนั้น มักจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจากการประชุม เช่น การประชุมเฉพาะผู้นำของเครือข่าย การประชุมของผู้ปฏิบัติงานในเครือข่าย จะมีรายละเอียด การใช้เวลาและขนาดสถานที่ในการจัดประชุมแตกต่างกันออกไป

ส่วนขอบเขตของการจัดประชุมก็คือ รายละเอียดที่ต้องการให้มีว่าควรจะทำอะไรกันบ้าง ในกรณีที่มีผู้ให้บริการกิจกรรมของเครือข่ายจำนวนมาก จะต้องมีการแจ้งข้อกำหนดต่างๆ ในที่ประชุม ทั้งนี้เพื่อให้ดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายเป็นไปด้วยความราบรื่นต่อไป

เพื่อให้การจัดประชุมแต่ละครั้งมีความน่าสนใจ ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนารูปแบบของการจัดงานทุกครั้ง เพราะการจัดประชุมในรูปแบบเดิมๆ นั้น จะไม่ช่วยสร้างความน่าสนใจให้กับผู้เข้าร่วมประชุม ทำให้ไม่อยู่ร่วมประชุมกันจนครบวาระ ดังนั้นผู้จัดประชุมหลายฝ่ายจะต้องมีการระดมสมองเกี่ยวกับรูปแบบการประชุมที่แปลกใหม่ ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าประชุมสนใจติดตามและให้ร่วมมือซึ่งกันนำสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของการประชุมในที่สุด

2. การสร้างเครือข่าย

มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาการสร้างเครือข่าย ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

Paul Starkey เสนอแนวทางในการสร้างเครือข่าย ว่าควรดำเนินการดังนี้

1. เชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียมาร่วมประชุม โดยมีหัวข้อการประชุมที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วม หรือเป้าประสงค์ที่เกี่ยวข้องกัน มอบหน้าที่ในการบริหารจัดการการประชุมให้กับบรรดาผู้มีส่วนได้เสียร่วมกันรับผิดชอบ การหาข้อตกลงร่วมในกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ร่วมดังกล่าว

2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย ทิศทาง กิจกรรมหลัก และคุณสมบัติของสมาชิกให้ชัดเจน โดยให้สมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดด้วย เพื่อป้องกันการครอบงำจากกลุ่มคนบางกลุ่ม ทั้งนี้ควรมีการทบทวนเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคม และความต้องการของสมาชิก

3. จัดตั้งกลุ่มแกนของเครือข่ายที่ปวารณาตัวเข้ามาทำหน้าที่ประสานงาน จัดการ และส่งกำลังบำรุงให้กับสมาชิก ซึ่งต้องไม่ติดอยู่กับกิจกรรมประจำวันขององค์กรตัวเอง และกลุ่มแกนต้องดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายให้บังเกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ต้องมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกลุ่มผู้นำเครือข่าย เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของสมาชิก และป้องกันการผูกขาดอำนาจ

4. ความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและความผูกพันที่เหนียวแน่น มีส่วนอย่างสำคัญต่อความสำเร็จของเครือข่าย ควรเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การเลือกกิจกรรมและวิธีการทำงานของเครือข่ายในลักษณะประชาธิปไตย

5. เครือข่ายต้องมีการจัดหาและจัดการทรัพยากร เพื่อความมีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนกิจการของเครือข่าย และความสามารถในการพึ่งตนเอง ทรัพยากรนี้ไม่ได้หมายถึงเงินทุนเท่านั้น แต่ยังหมายความรวมถึงคุณภาพของสมาชิก วิธีการจัดการแบบมีส่วนร่วม เทคโนโลยีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ

6. ทำให้เครือข่ายมีสถานภาพถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เครือข่ายและผู้นำเครือข่ายได้รับการสนับสนุน และความไว้วางใจจากสมาชิกเครือข่าย อีกทั้งยังได้สามารถดำเนินงาน ได้กว้างขวาง อาจมีชื่อและสัญลักษณ์ของเครือข่ายเพื่อให้เป็นที่จดจำได้ง่าย และอาจส่งข่าวสารไปให้กับบุคคลเป้าหมายที่สามารถให้การรับรองเครือข่ายได้

7. ควรสนับสนุนให้มีการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย เพื่อเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น ซึ่งมีได้ทั้งทางแนวนอน แนวตั้ง หรือในภูมิภาคต่างระดับกัน การ

เชื่อมเครือข่ายทำได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ด้วยการมีกิจกรรมร่วมกัน หรือเป็นตัวแทนร่วมกันในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง และการร่วมกันประสานงานการประชุม

8. ควรมีการติดตามผลและประเมินผลเป็นประจำสม่ำเสมอและถี่ถ้วน โดยดูความสอดคล้องของแผนการทำงานกับวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้าและความสำเร็จของเครือข่ายในแต่ละระยะ ทั้งนี้ควรให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดวิธีและเครื่องมือวัดประสิทธิภาพของกิจกรรมเครือข่าย และร่วมเรียนรู้ตลอดกระบวนการติดตามและประเมินผล

9. ควรมีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมด้านการจัดการเครือข่ายให้กับองค์กรแกนและผู้นำเครือข่ายสม่ำเสมอ

10. ถ้าวัตถุประสงค์ของเครือข่ายดี การเชื่อมโยงภายในเครือข่ายเหมาะสม เชื้อให้เกิดความเคลื่อนไหวของกิจกรรมและความแข็งแกร่งของสมาชิก โครงการหรือกิจกรรมมีลักษณะกระจายอำนาจไปให้กับมวลสมาชิกที่ได้รับประโยชน์ การดำเนินงานของเครือข่ายจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

Burke ชี้ว่า การรักษาความสมดุลระหว่างหน่วยงานสนับสนุนกับเครือข่ายเป็นเรื่องเปราะบาง การสนับสนุนของหน่วยงานภายนอกอาจช่วยให้เครือข่ายเข้มแข็งได้ด้วยการช่วยก่อตั้งและตกแต่ง โดยไม่ทำให้วัตถุประสงค์ของการสร้างเครือข่ายเสียหาย ความช่วยเหลืออาจประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการประชุม การพัฒนาศักยภาพหรือฝึกอบรมเพิ่มทักษะที่จำเป็น เช่น การเจรจาหว่านล้อม การติดต่อสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์กับสื่อมวลชน การใช้เทคโนโลยี การทำบัญชี เป็นต้น

- การจัดหาผู้เชี่ยวชาญตามความต้องการของเครือข่าย
- ค่าใช้จ่ายในการจัดหาเทคโนโลยีและเงินทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมของเครือข่าย

- รับรองสถานภาพเพื่อให้เครือข่ายได้รับความสนใจจากรัฐบาลอย่างจริงจัง
- การเข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นกับองค์กรระดับนโยบาย องค์กรระหว่างประเทศ หรืออื่น ๆ

- เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายกับองค์กรอื่น ๆ

Burke เสนอแนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายที่มุ่งรักษาความสมดุลระหว่างความต้องการของหน่วยงานสนับสนุนและเครือข่าย ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้าจากภายนอก : ประเด็นสำคัญที่สุด คือ อันตรายอันเกิดจากทรัพยากรจากภายนอกที่ให้ผลเสียมากกว่าผลดี การเปิดกว้าง และกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมสามารถช่วยได้ การรวมศูนย์จะมีมาก ผ่านการจัดหาเงินอุดหนุน และเป็นการทำลายเครือข่าย จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องให้ตัวแทนกลุ่มมีความรับผิดชอบในการระดมทรัพยากรแทนที่หน่วยงานสนับสนุนจะเป็นหัวเรียวหัวแรงในเรื่องนี้

2. ความเป็นเอกภาพ : รูปแบบที่ถูกออกแบบไว้ยากที่จะเติบโตได้ แต่ละเครือข่ายอาจไม่เหมือนกัน ต้องเปิดโอกาสให้เครือข่ายออกแบบของตัวเอง

3. คำนิยาม : เครือข่ายต้องนิยาม/กำหนดวัตถุประสงค์ และขอบเขตประเด็นหรือขอบเขตพื้นที่ของตัวเอง เครือข่ายจำเป็นต้องแน่ใจว่าไม่ซ้ำซ้อนหรือแข่งขันกับเครือข่ายที่มีอยู่แล้ว แต่จะพัฒนาความสัมพันธ์ไปเชื่อมโยงกับสถาบันที่เกี่ยวข้อง

4. ความเกี่ยวข้องในวงกว้าง : ถ้าจะให้เครือข่ายอยู่รอด เครือข่ายต้องมีสมาชิกที่มีความมุ่งมั่นอยู่เป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายมากกว่า 1 คน ต้องมีกลุ่มแกนของเครือข่ายที่คอยผลักดัน คนกลุ่มนี้ควรเป็นคนที่จะคอยกระตุ้นให้ความสัมพันธ์ภายในเครือข่ายมีอยู่อย่าง ต่อเนื่อง และควรติดต่อสื่อสารกับสมาชิกที่ห่างหายไปให้บ่อยครั้ง สม่่าเสมอ มีการแบ่งงานให้กับสมาชิกร่วมรับผิดชอบ

5. การมีส่วนร่วม : ปกติเครือข่ายประกอบด้วย สมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชน นักวิจัย องค์กรชุมชน เป็นต้น ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใกล้ชิด เพื่อให้แน่ใจว่าคนเหล่านี้ยังคงติดต่อและเอื้อประโยชน์ให้กันอยู่

6. ความขัดแย้งภายใน : สมาชิกเครือข่ายมักจะสงสัยระแวงกัน หรือมีวาระแฝงแปลก ๆ ออกไป การเปิดเผย และการติดต่อสื่อสารที่ดีภายในเครือข่าย จะช่วยลดความตึงเครียดได้ ความเป็นประชาธิปไตย และกระบวนการตัดสินใจแบบใสสะอาด มีความสำคัญสำหรับการจัดการกับเรื่องนี้

7. รางวัล : การรับรู้ถึงความพยายามที่สมาชิกทุ่มเทให้กับเครือข่าย มีความสำคัญต่อการรักษาไว้ซึ่งความกระตือรือร้นของสมาชิก แต่ก็เป็นที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นที่เครือข่ายอาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป กลุ่มแยกตัวออกไปตั้งใหม่ วาระที่สนใจเปลี่ยนไป สมาชิกลาออกหรือเข้ามาใหม่ คุณค่าของเครือข่ายอาจมาจากสายสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการที่เกิดขึ้นบริเวณรอบ ๆ เครือข่าย

8. ความยืดหยุ่น : เครือข่ายต้องการกฎและความรับผิดชอบ แต่ต้องไม่ตายตัวมากเกินไป ความสามารถในการปรับมีความสำคัญต่อความยั่งยืนของเครือข่าย ขณะที่วัตถุประสงค์ของเครือข่ายควรชัดเจน แต่ก็ต้องมีขอบเขตที่เครือข่ายสามารถเปลี่ยนแปลงได้

9. ทำประสบการณ์ให้เป็นเรื่องเป็นราว : ถ้าเครือข่ายเป็นการใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ การเรียนรู้ก็จำเป็นต้องถูกทำให้เป็นเรื่องเป็นราว เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

10. การให้เงินอุดหนุน : เครือข่ายไม่อาจดำเนินกิจกรรมได้ด้วยตนเอง จำเป็นต้องใช้เงินและทรัพยากรอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงินในการทำงานของเครือข่าย แหล่งอุดหนุนเงินที่หลากหลายเป็นสิ่งจำเป็นในการสร้างความยั่งยืนให้กับเครือข่าย

11. ความถูกต้องตามกฎหมาย : เครือข่ายต้องมีชื่อและมีการติดต่อเพื่อจัดตั้งชื่อเสียงเรียงนามของเครือข่าย การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับสูง และการประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ จะช่วยสร้างความยั่งยืนและพลังอำนาจของเครือข่าย

3. รูปแบบ ขนาด และลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่าย

ในการพัฒนาเครือข่ายสำหรับโครงการแต่ละด้านนั้น รูปแบบ ขนาด และลักษณะความสัมพันธ์ของหน่วยงานในเครือข่ายจะมีความแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และองค์ประกอบของการบริหารงานเครือข่าย เพื่อความสำเร็จในการพัฒนาเครือข่าย พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547, หน้า 84 – 93) ได้ให้คำแนะนำสำหรับผู้มีส่วนร่วมในเครือข่าย ควรพิจารณา รูปแบบของเครือข่ายใน 3 แบบ ดังต่อไปนี้

1. เครือข่ายเชิงพื้นที่ (area network) หมายถึง การรวมตัวของกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ที่อาศัยพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกันเป็นกระบวนการพัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นเป้าหมายนำทางและเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่างๆ ออกจากกัน โดยยึดเอาพื้นที่เป็นที่ตั้งแห่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงพื้นที่ สามารถจัดได้หลายระดับตามพื้นที่และกิจกรรมที่เกิดขึ้น อาทิ การแบ่งเครือข่ายตามระบบการปกครองของภาครัฐ เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอ เครือข่ายระดับจังหวัด เครือข่ายระดับภูมิภาค เครือข่ายระดับประเทศ และเครือข่ายองค์กรระหว่างประเทศ เป็นต้น และการแบ่งพื้นที่ตามความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ เช่น เครือข่ายลุ่มแม่น้ำ ฯลฯ

2. เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (issue network) หมายถึง เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์กร โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง และพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม สามารถแบ่งได้อย่างมากมายตามประเด็นกิจกรรม และความสนใจที่เกิดขึ้นของฝ่ายต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน โดยไม่ยึดติดกับพื้นที่ดำเนินการ แต่ใช้หลักของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นเครือข่าย เช่น เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายภูมิปัญญาชาวบ้าน เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายด้านคุ้มครองผู้บริโภค เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายสุขภาพ ฯลฯ

3. เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ หมายถึง เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมเป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย ซึ่งอาจแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเครือข่ายต่างๆ ดังกล่าวมุ่งเน้น การดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของหน่วยงาน หรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้นๆ ลักษณะและโครงสร้างของเครือข่ายประเภทนี้ สำหรับสังคมไทยอาจแบ่งกลุ่มผลประโยชน์ได้ 4 ภาคส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ เครือข่ายภาครัฐ เช่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา เครือข่ายกรมการพัฒนาชุมชน เครือข่ายองค์กรอิสระของภาครัฐ เป็นต้น , เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน เช่น สภาหอการค้า สภาอุตสาหกรรม สมาคมผู้ส่งออก เครือข่าย SME ฯลฯ, เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น เครือข่ายเพื่อนตะวันออก เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนภาคเหนือ เครือข่ายด้านแรงงานสวัสดิการสังคม เครือข่ายมูลนิธิ YMCA ฯลฯ และเครือข่ายภาคประชาชน เช่น เครือข่ายปราชญ์อีสาน เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายสมัชชาคนจน เป็นต้น

เครือข่าย 4 ภาคส่วนในสังคมไทย

เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมแห่งประชาธิปไตย ซึ่งทุกภาคส่วนประกอบด้วยภาคประชาชน ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) มีความสำคัญในการร่วมกันพัฒนาประเทศ แนวทางในการสร้างเครือข่ายแห่งความคิดและการดำเนินกิจกรรมเพื่อบรรลุมติวัตถุประสงค์ที่ต้องการนั้นกำลังได้รับความสนใจเป็นวงกว้างในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการสร้างเครือข่ายของภาคส่วนต่างๆ นั้น พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547, หน้า 76 - 84) ได้อธิบายแนวคิด กระบวนการทำงาน ข้อดีและข้อจำกัดของเครือข่าย 4 ภาค ไว้ดังต่อไปนี้

1. เครือข่ายภาคประชาชน

เครือข่ายภาคประชาชน เป็นการรวมตัวของภาคประชาชนในพื้นที่ต่างๆ โดยเฉพาะในชุมชนชนบท เป็นการรวมของปัจเจกบุคคล กลุ่มคนและเครือข่าย โดยอาศัยวัฒนธรรมชุมชน กระบวนการทำงานร่วมกับภาคีอื่นๆ และระบบเทคโนโลยี เป็นเครื่องหนุนเสริมให้เกิดการรวมตัว โดยเครือข่ายภาคประชาชนเกิดขึ้นทั้งจากการเห็นความจำเป็นในการรวมพลังเพื่อแก้ไขปัญหา เกิดจากการเรียนรู้และการถ่ายทอดประสบการณ์ร่วมกัน โดยเป็นกระบวนการที่เป็นไปตามธรรมชาติ และเกิดขึ้นจากการส่งเสริม โดยหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานอื่นๆ ที่ต้องการให้องค์กร ชุมชน และสังคม มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการที่จะพัฒนาตนเองตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของภาครัฐหรือหน่วยงานที่กำหนดไว้

กระบวนการทำงานของเครือข่ายภาคประชาชนนั้น สามารถจำแนกเป็น 2 ระดับใหญ่ๆ คือ ระดับแรกเป็นการเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการปรับเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดการตัวเองของชุมชน และระดับที่ 2 เป็นการสร้างโอกาส สร้างศักยภาพของเครือข่ายและขยายกลุ่มองค์กรชุมชน ไปยังเครือข่ายอื่นๆ จนถึงระดับจังหวัดและระดับประเทศหรือข้ามพรมแดนนอกเขตการปกครองที่โยงใยกันอยู่ทั่วถึง การรวมตัวของภาคประชาชนเหล่านี้เป็นพลังที่ช่วยเสริมสร้างให้เกิดการพึ่งพาตนเอง และการพัฒนาสังคม โดยมีเป้าหมายหลัก คือ การเรียนรู้ การสืบทอดภูมิปัญญาและการปรับตัวของชุมชน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนาประเทศ โดยเครือข่ายภาคประชาชนจะมีการกำหนดความเป็นเครือข่ายผ่านกิจกรรมฐานอาชีพและกระบวนการเชื่อมโยง เช่น เครือข่ายป่าชุมชน เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เครือข่ายประมงพื้นบ้าน เครือข่ายอุตสาหกรรมชุมชน เครือข่ายวิทย์ชุมชน เป็นต้น องค์กรเครือข่ายภาคประชาชนเหล่านี้ มีกิจกรรมและความต่อเนื่องบนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเองและวัฒนธรรมชุมชน กระบวนการทำงานส่วนใหญ่จึงเป็นไปเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การจัดการทรัพยากรในชุมชน และการทำงานร่วมกับภาครัฐ ซึ่งเป็นรากฐานให้เกิดแนวร่วม ในระดับที่สูงขึ้นไป เช่น การเป็นส่วนหนึ่งของกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มอาชีพในระดับตำบล และการเข้าร่วมเป็นภาคประชาชนสังคมระดับจังหวัด กระบวนการเครือข่ายภาคประชาชนนี้ นับว่ามีบทบาทที่สำคัญ ต่อการพัฒนาประเทศ เพราะว่าเป็นพลังของแผ่นดินที่เกี่ยวข้องกับประชาชนจำนวนมาก

ข้อจำกัดของเครือข่ายภาคประชาชน อยู่ที่ขาดการเรียนรู้ในเชิงมหภาคและระดับโลก การปรับตัวของชุมชน การจัดระบบการจัดการตัวเอง การสนับสนุนอย่างเป็นระบบทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน การขาดผู้นำ รวมทั้งการขาดระบบการจัดการเครือข่ายที่จะทำให้เครือข่ายมีกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

ข้อดีหรือจุดแข็ง คือ การใช้ระบบวัฒนธรรม ความเชื่อ ความไว้วางใจและการเข้าใจถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชน เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงและการสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน รวมทั้งการพัฒนาบนพื้นฐานแห่งความเข้าใจ และความสอดคล้องในวิถีชีวิตและธรรมชาติของสรรพสิ่ง ซึ่งในมิติหลัง คือ การสร้างวัฒนธรรมของตนเองในการดำรงอยู่ในสังคม

2. เครือข่ายภาครัฐ

ภาครัฐเป็นพลังขับเคลื่อนสังคมให้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบด้วยนโยบายของภาครัฐแต่ละช่วงเวลา แต่ด้วยระบบที่มีมาอย่างยาวนานนั้น ได้สร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจและการรวมศูนย์ที่ยากแก่การนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม เพราะเป็นการวางรากฐาน/การวางแผนที่มาจากส่วนบนหรือผู้ที่มีอำนาจ การสร้างอำนาจนิยมของภาครัฐดังกล่าว ได้กลายเป็นการสะสมปัญหาเชิงโครงสร้างให้เกิดขึ้นอีกต่อกระบวนการพัฒนาในสังคมไทยในช่วงที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตาม ในระยะต่อมาภาครัฐเองก็ได้มีการปรับตัว/ปฏิรูปกระบวนการทำงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีการรวมกลุ่ม เป็นเครือข่ายและ มีการปรึกษาหารือกันมากขึ้น โดยผ่านช่องทางด้านกฎหมายและกระบวนการทำงาน โดยกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการพัฒนาภาครัฐนั้น จะมีการดำเนินการในลักษณะของงานด้านการพัฒนาชุมชนที่ภาครัฐเป็นผู้ให้แนวคิด กระบวนการทำงานมากกว่ากระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ของภาคประชาชน และการส่งเสริมความเป็นเครือข่ายของภาครัฐนั้น มักจะเป็นการจัดตั้งมากกว่าเน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของภาคประชาชน

เครือข่ายภาครัฐมีหลากหลายประเภทตามโครงสร้างและภารกิจของหน่วยงาน เช่น เครือข่ายสถาบันการศึกษา เครือข่ายกระทรวงมหาดไทย เครือข่ายเกษตรกรเพื่อการผลิตของกรมการพัฒนาชุมชน เครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน และเครือข่ายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ หรือ OTOP เป็นต้น

กลุ่ม องค์กร เครือข่าย ที่เกิดขึ้นจากการจัดตั้งภาครัฐเหล่านี้ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาและการเข้าไปส่งเสริมการทำงานในระดับชุมชน อำเภอ และจังหวัด โดยเป็นการเชื่อมประสานการทำงานระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนที่มีลักษณะทั้งที่เป็นแนวดิ่ง คือ จากบนลงล่าง และแนวนอน คือ การทำงานร่วมกันในระดับพื้นที่ เป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ขาดการวางแผนร่วมกันระหว่างชาวบ้านและรัฐ ดังนั้น กลุ่ม องค์กร เครือข่ายของรัฐหรือโครงการต่างๆ ที่ภาครัฐสนับสนุนเหล่านี้ เมื่อโครงการตามภารกิจนั้นๆ สิ้นสุดลง ความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง

รวมทั้งการเรียนรู้ก็สิ้นสุดลงด้วยเช่นกัน เป็นความไม่ต่อเนื่อง และไม่ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาเป็นเครือข่ายที่ยั่งยืน

จากสถานการณ์ดังกล่าว ภาครัฐจึงได้มีการปรับตัวในการที่จะปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น โดยจะเห็นได้จากในปัจจุบันมีองค์กรอิสระใหม่ของภาครัฐมากมาย ซึ่งองค์กรเหล่านั้นต่างก็มุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่างๆ เช่น สถาบันพระปกเกล้า สถาบันการศึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กองทุนเพื่อสังคม หรือแม้กระทั่งกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาครัฐได้มีแนวทางในการขับเคลื่อนสังคมร่วมกับภาคประชาชนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์มากขึ้น

ข้อดีของเครือข่ายภาครัฐ คือ การเสริมสร้างบนพื้นฐานแห่งความมั่นคงของชาติ และการส่งเสริมการพัฒนาที่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐและการพัฒนาประเทศในภาพรวม โดยมีระบบระเบียบการจัดการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง รวมทั้งมีแนวทางการขับเคลื่อนสังคมด้วยกิจกรรมที่หลากหลายตามภารกิจของกระทรวง และกรมต่างๆ

ข้อจำกัด คือ กระบวนการดำเนินการ เช่น เป็นการวางแผนที่มีได้มาจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ขาดความยืดหยุ่นในกระบวนการทำงาน ขาดการกระจายความรับผิดชอบให้กับชุมชนท้องถิ่นอย่างแท้จริง และขาดการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้คนในสังคม รวมทั้งปัญหาการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่บางส่วน

3 เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน

ในภาคธุรกิจเอกชน เป็นที่ยอมรับกันว่า การประสานผลประโยชน์เพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลตอบแทน เป็นสิ่งที่ภาคธุรกิจเอกชนได้ดำเนินการอยู่เสมอ ภายใต้ความร่วมมือในฐานะความเป็นหุ้นส่วนต่อกัน โดยความเป็นหุ้นส่วนนั้นเป็นทั้งในรูปแบบของความร่วมมือในการผลิตการค้าขาย การประสานผลประโยชน์ และการรวมพลังเพื่อพัฒนาสังคม โดยเครือข่ายในภาคธุรกิจนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการรวมตัวของผู้ทำงานในธุรกิจประเภทเดียวกัน ซึ่งจะเห็นได้จากการที่กลุ่มองค์กรในภาคธุรกิจต่างๆ มารวมตัวกันเป็นเครือข่ายภาคธุรกิจ เช่น สมาพันธ์การค้า สมาคมอุตสาหกรรม และเครือข่ายองค์กรธุรกิจเอกชนอื่นๆ ที่ภาครัฐส่งเสริม เช่น สมาคมผู้ส่งออก สมาคมผู้ประกอบการค้า เป็นต้น โดยเครือข่ายภาคธุรกิจเหล่านี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการประสานผลประโยชน์ และสนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของการดำเนินการทางธุรกิจ และการคืนกำไรให้กับสังคม

กระบวนการเกิดเครือข่ายภาคธุรกิจเอกชนดังกล่าว เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีที่จะประสานและร่วมกันรักษาผลประโยชน์ในทางธุรกิจ และนำไปสู่การพัฒนาสังคมใน

ด้านอื่นๆ โดยในช่วงที่ผ่านมาการธุรกิจถูกมองว่าคงจะผลประโยชน์จากภาคประชาชน และใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง มีการผูกขาดทางการค้า ฯลฯ ซึ่งจากการมองดังกล่าวและก่อกวนการเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจทำให้ภาคธุรกิจเอกชนมีการปรับตัวเป็นธุรกิจเพื่อสังคม และมีแนวโน้มในการทำธุรกิจที่สามารถรับใช้และคืนประโยชน์ให้กับสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะบริษัทขนาดใหญ่ ดังนั้นเครือข่ายในภาคธุรกิจจึงมีการพัฒนากระบวนการทำงานร่วมกับภาครัฐและภาคประชาชน ในลักษณะของการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เช่น เครือข่าย SME เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เครือข่ายธุรกิจเพื่อปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายภาคธุรกิจเพื่อการพัฒนาชุมชน เป็นต้น

จุดแข็งของเครือข่ายภาคธุรกิจ คือ มีกระบวนการทำงานที่รวดเร็ว มีความสามารถในการระดมทุนเพื่อการจัดการ และมีความสามารถในการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อจำกัด คือ คำนึงถึงผลประโยชน์ตอบแทนมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถทำการลงทุนในการเพื่อพัฒนาสังคมได้ อย่างไรก็ตาม กระบวนการพัฒนาความเป็นเครือข่ายของภาคธุรกิจเอกชน มีความน่าสนใจตรงที่การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพขององค์กร และการรักษาผลประโยชน์ของเครือข่าย รวมทั้งมีความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

4. เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO)

องค์กรพัฒนาเอกชนเป็นอีกภาคส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม โดยมีพัฒนาการมาจากการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมขององค์กรระหว่างประเทศ ที่เข้ามาสนับสนุนการทำงานและการเรียนรู้ของภาคประชาชน หลังจากนั้นจึงมีการสนับสนุนให้องค์กรและภาคประชาชนให้ดำเนินการจัดการในประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีเป้าหมายเพื่อร่วมคลี่คลายปัญหาในสังคม เป็นภาคส่วนที่มีแนวทางในการทำงานที่หลากหลายและมีความพยายามที่จะแสวงหาและเสนอทางเลือกในการพัฒนาประเทศ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีศักยภาพในการพัฒนาและมีความสามารถในการพึ่งตนเอง โดยมีบทบาทที่สำคัญ คือ การนำเสนอและผลักดันการแก้ไขปัญหาของผู้ด้อยโอกาสในสังคมให้ปรากฏขึ้น เช่น ในด้านสิทธิมนุษยชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สวัสดิการและแรงงาน เป็นต้น ซึ่งลักษณะงานขององค์กรพัฒนาเอกชน คือ การเน้นการเสริมสร้างกระบวนการพัฒนา การสร้างจิตสำนึก การรวมกลุ่ม และการเผยแพร่ให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยมีกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างต่อเนื่องตามภารกิจที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา

ที่ผ่านมา เครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนได้มีการพัฒนาเครือข่ายเพิ่มขึ้นอย่างมากในสังคมไทย บางเครือข่ายก็ประสบผลสำเร็จในฐานะองค์กรที่ให้การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ บางองค์กรเครือข่ายก็เป็นฐานทุนให้กับภาคประชาชน แต่ก็มีบางเครือข่ายที่ยังต้องพึ่งพาทุนจากต่างประเทศที่นำมาซึ่งความสงสัยในกระบวนการทำงาน ในที่นี้จะยกตัวอย่างองค์กรพัฒนาเอกชนที่รวมตัวกันเป็นเครือข่ายและสร้างสรรค์สังคมให้ดีขึ้น เช่น เครือข่ายด้านแรงงานสัมพันธ์ เครือข่ายด้านทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม เครือข่ายสิทธิมนุษยชน ฯลฯ

เครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชนเหล่านี้ เป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่จริงในสังคมไทย เป็นพลังขับเคลื่อนให้ภาคประชาชนได้มีความตื่นตัวและปรับตัวในการพัฒนาตนเองด้วยความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากร ระบบการสื่อสาร และการทำงานในสิ่งที่ตนเองถนัด รวมทั้งการสนับสนุนในด้านวิชาการของสถาบันการศึกษา จึงทำให้เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเองและให้ภาคประชาชนได้มุมมองและทางเลือกในการพัฒนา ซึ่งเป็นนิมิตหมายหนึ่งของการพัฒนาที่มีความหลากหลายในสังคมปัจจุบัน

จุดแข็งของภาคองค์กรพัฒนาเอกชน คือ การมุ่งเน้นในการเสนอทางเลือกในการพัฒนาสังคม การส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

ในขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัดทั้งในเรื่องของงบประมาณในการดำเนินการ การขาดจิตสำนึกของกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่ม รวมทั้งการดำเนินงาน ที่ขัดผลประโยชน์ต่อกลุ่มอิทธิพล จึงทำให้กระบวนการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็นที่สงสัยเคลือบแคลงของภาครัฐและภาคประชาชน และบางครั้งการใช้กิจกรรมบางประเภทเป็นเครื่องมือในการทำงานเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับบริบทในสังคมไทย ยิ่งทำให้การยอมรับในการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนมีข้อจำกัดมากขึ้น

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในภาพรวมของเครือข่ายต่างๆ ดังกล่าวเป็นทั้งกระบวนการทำงานในระดับชุมชนท้องถิ่นและการเชื่อมต่อเป็นเครือข่ายในระดับจังหวัด ภูมิภาค และระดับประเทศ ที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นขั้นตอนและมีความหลากหลาย โดยที่ทุกฝ่ายต่างก็มีจุดมุ่งหมาย คือ การกระทำตามภารกิจและหน้าที่ กระบวนการเรียนรู้การพึ่งพาตนเองและการสร้างโอกาสและทางเลือกใหม่ในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาของสังคม

กระบวนการดำเนินการของเครือข่ายทั้ง 4 ภาคส่วนดังกล่าว เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่มีอยู่จริงในสังคมไทย และเป็นสิ่งที่ยืนยันว่าการใช้พลังเครือข่ายจะช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนทางสังคมและการแก้ไขปัญหาได้ โดยองค์กร เครือข่ายเหล่านั้น จะต้อง

สร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้กับตนเอง สร้างแนวร่วมในการพัฒนาบนความต้องการพื้นฐานของสังคม และเสริมสร้างระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีทิศทางหรือเป้าหมายร่วมของประชาชน ส่วนใหญ่ในสังคม และที่สำคัญ คือ ควรมีความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง จะขาดหรือมอบหมายให้ภาคใดภาคหนึ่งมิได้ ทั้งนี้เพราะความเป็นเครือข่าย คือ กระบวนการที่เชื่อมโยงและการกระทำภารกิจร่วมกัน

ส่วนสำคัญของโครงข่ายและเครือข่าย

ศูนย์เครือข่ายกฎหมายการศึกษา ได้กล่าวถึงส่วนประกอบและการเชื่อมโยงภายในเครือข่ายซึ่งประกอบด้วย 6 ส่วนด้วยกันคือ (จากบทความ เรื่อง แนวคิดทฤษฎีเครือข่าย โดยศูนย์เครือข่ายกฎหมายการศึกษา สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา)

1. ส่วนที่เป็นแกนมีความเป็นศูนย์กลางของความเชื่อมโยงประสานสูง (Hub)
2. ส่วนที่เป็นอาณาบริเวณที่มีการเชื่อมโยงติดต่อเข้าสู่แกนกลางด้านเดียว โดยส่วนที่เป็นแกนกลางออกไปไม่ได้หรือมีความสามารถที่จะเข้าอาณาบริเวณนั้นน้อย (In-continent)
3. ส่วนที่เป็นอาณาบริเวณที่มีการเชื่อมโยงติดต่อกับแกนกลางโดยแกนกลางออกไปได้ แต่ไม่มีทางกลับเข้า หรือมีการติดต่อไหลเวียนกลับเข้าได้ยากหรือน้อยมาก (Out-Continent)
4. ส่วนที่เป็นกิ่งหรือเป็นกิ่งแยกออกจากอาณาบริเวณใหญ่มี 2 อาณาบริเวณ (tendrils)
5. ส่วนที่เป็นเกาะอยู่โดดเดี่ยวแยกออกจากอาณาบริเวณใหญ่ มีการติดต่อสัมพันธ์ภายในเกาะสูง แต่ไม่มีหรือมีการติดต่อสัมพันธ์กับภายนอกน้อย
6. ส่วนที่เป็นท่อหรือทางเชื่อม (tube) ระหว่างอาณาบริเวณใหญ่

จุดเชื่อมของเครือข่าย (nodes)

จุดเชื่อมของเครือข่าย หรือบุคคลทำงาน มีอยู่ 3 ประเภท คือ “Hub”, Pulse taker”, “Gatekeeper” (จากบทความ เรื่อง แนวคิดทฤษฎีเครือข่าย โดยศูนย์เครือข่ายกฎหมายการศึกษา สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา)

1. Hubs คือ บุคคลหรือองค์กร หรือสถาบันที่เป็นจุดเชื่อมการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ Hubs ที่อยู่บนเครือข่ายทางสังคม เหมือนกับศูนย์กลางของกลุ่มดาว

บางครั้งก็มีการเชื่อมโยงจากศูนย์กลางถึง 10 หรือ 12 สาย ผู้ที่เป็น Hub คือ ผู้เชื่อมโยงมีลักษณะเป็นแกนกลาง

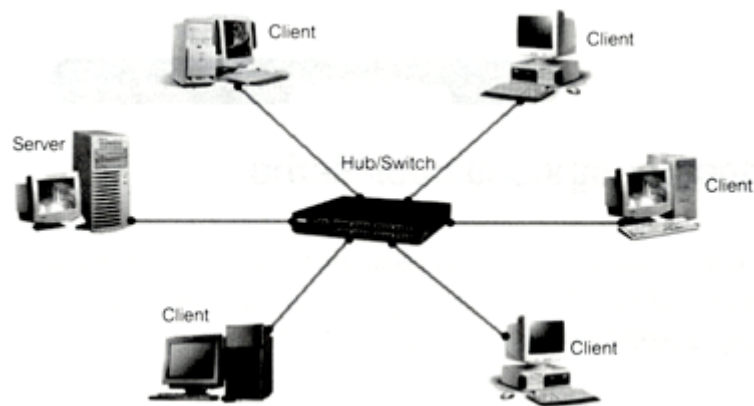
2. **Pulse Taker** คือ บุคคลผู้หว่านเพาะความสัมพันธ์กับคนในองค์กร หรือในชุมชน หรือในระดับชาติ ใ้มากจนทำให้สามารถตรวจสอบสภาวะ หรือทิศทางของกลุ่มคน องค์กร ชุมชน ชาติ ได้ ผู้นี้มีลักษณะเป็น “หมอมะ” หรือ “ผู้จับชีพจร” มักซ่อนตัวอยู่ ไม่เปิดเผยตัว เหมือนกับผู้ที่เป็น Hub

3. **Gate keeper** คือผู้ควบคุมข้อมูลข่าวสาร กำกับควบคุมการไหลเวียน การติดต่อสัมพันธ์กัน ณ บางจุด โดยเฉพาะจุดยุทธศาสตร์ขององค์กรหรือชุมชน จะเห็นได้ว่า hub ก็เป็น node ประเภทหนึ่ง แต่เป็น node ที่มีสายใยเชื่อมโยงมาก เป็น “ชุมสาย” แห่งการติดต่อสัมพันธ์ในฐานะนักพัฒนาชุมชน อ่านคำอธิบายของทฤษฎีเครือข่ายแล้ว คิดถึงอะไร เข้าใจว่าอย่างไร จะเอาไปใช้อะไร ช่วยบอกหน่อยได้ไหม

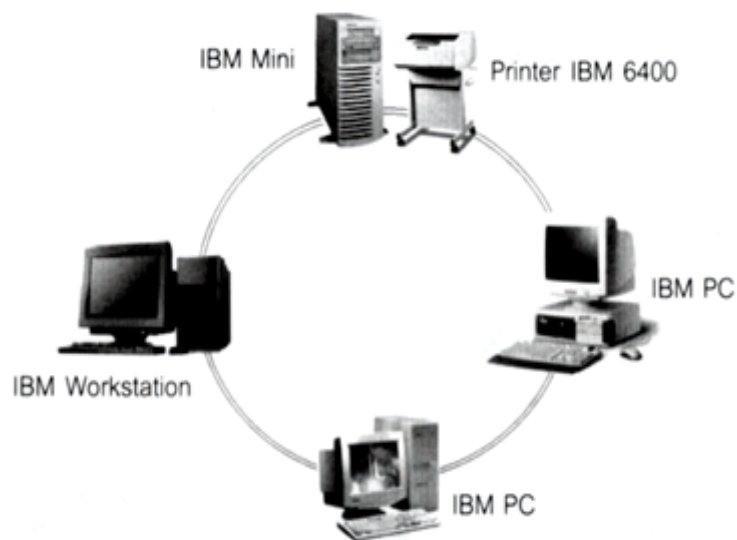
รูปแบบเครือข่ายมีหลายรูปแบบ

เพื่อให้หน่วยงานในเครือข่ายสามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน จึงควรที่จะจัดทำแผนภาพ (Diagram) แสดงตำแหน่งของกลุ่มงานและความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ โดยในบางแผนภาพได้มีการกำหนดให้มีศูนย์กลางเครือข่าย (Hub) ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบในการประสานงานกับสมาชิกในเครือข่ายอีกด้วย จากการค้นคว้าข้อมูลได้พบว่าเครือข่ายในด้านการสื่อสารสามารถนำมาเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเครือข่ายสำหรับโครงการต่างๆ ในสังคมได้เป็นอย่างดี

1. **แบบดาว (Star)** เป็นแบบการต่อสายเชื่อมโยงโดยการนำสถานีต่างๆ มาต่อร่วมกันกับหน่วยสลับสายกลาง การติดต่อสื่อสารระหว่างสถานีจะกระทำได้ด้วยการติดต่อผ่านทางวงจรของหน่วยสลับสายกลาง การทำงานของหน่วยสลับสายกลาง จึงคล้ายกับศูนย์กลางของการติดต่อวงจรเชื่อมโยงระหว่างสถานีต่างๆ ที่ต้องการติดต่อกัน

2. **แบบวงแหวน (Ring)** เป็นแบบที่สถานีของเครือข่ายทุกสถานีจะต้องเชื่อมต่อ กับเครื่องขยายสัญญาณของตัวเอง โดยจะมีการเชื่อมโยงเครื่องขยายสัญญาณของทุกสถานีเข้าด้วยกันเป็นวงแหวน เครื่องขยายสัญญาณเหล่านี้จะมีหน้าที่ในการรับข้อมูลจากเครื่องคอมพิวเตอร์ของตัวเองหรือจากเครื่องขยายสัญญาณตัวก่อนหน้าและส่งข้อมูลต่อไปยังเครื่องขยายสัญญาณตัวถัดไปเรื่อยๆ เป็นวง หากข้อมูลที่ส่งเป็นของสถานีใด เครื่องขยายสัญญาณของสถานีนั่นก็รับและส่งให้กับสถานีนั่น เครื่องขยายสัญญาณจะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับว่าเป็นของตนเองหรือไม่ด้วย ถ้าใช่ก็รับไว้ ถ้าไม่ใช่ก็ส่งต่อไป

3. **แบบบัสและต้นไม้ (Bus and Tree)** เป็นรูปแบบที่มีผู้นิยมใช้มากแบบหนึ่ง เพราะมีโครงสร้างไม่ยุ่งยากและไม่ต้องใช้เครื่องขยายสัญญาณหรืออุปกรณ์สลับสาย เหมือนแบบวงแหวนหรือแบบดาว สถานีต่างๆ จะเชื่อมต่อเข้าหาบัสโดยผ่านทางอุปกรณ์เชื่อมต่อที่เป็น

ฮาร์ดแวร์ การจัดส่งข้อมูลบนบัสจึงสามารถทำให้การส่งข้อมูลไปถึงทุกสถานีได้ การจัดส่งวิธีนี้จึงต้องกำหนดวิธีการที่จะไม่ให้ทุกสถานีส่งข้อมูลพร้อมกันเพราะจะทำให้ข้อมูลชนกัน โดยวิธีการที่ใช้ อาจเป็นการแบ่งช่วงเวลา หรือให้แต่ละสถานีใช้ความถี่สัญญาณที่แตกต่างกัน

ขนาดของเครือข่าย

เมื่อพิจารณาขนาดของเครือข่ายนั้น จะต้องเริ่มจากความสัมพันธ์ทางสังคมที่บุคคลมีต่อกันและกันภายในเครือข่าย เมื่อเริ่มจากบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลาง ก็จะขยายวงกว้างออกไปได้หลายปริมาณพลตามขั้นตอนของวงจรชีวิต สถานภาพและบทบาทของบุคคลผู้นั้น เกิดเป็นเครือข่ายรวมและเครือข่ายย่อย เครือข่ายย่อยก็คือความสัมพันธ์ส่วนหนึ่งในหลาย ๆ ส่วนของเครือข่ายรวม ตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจ เครือญาติ การเมือง หรือระบบย่อยอื่น ๆ ของสังคม เครือข่ายรวมเปรียบเสมือนระบบสังคมใหญ่ และเครือข่ายย่อยเปรียบเสมือนระบบสังคมย่อย ในการค้นหาหรือแม้แต่ส่งเสริมพัฒนาเครือข่ายเราอาจเริ่มจากเครือข่ายย่อยได้

โครงสร้างของเครือข่ายที่ซับซ้อนขึ้นไปอีก เราเรียกว่า โครงข่าย (NET) โครงข่ายประกอบด้วย เครือข่ายหลายเครือข่าย (networks) การทำงานของเครือข่ายต่าง ๆ ในโครงข่ายหนึ่งหรือหลายโครงข่าย เป็นการทำงานแบบจัดการตนเอง จัดระเบียบกันเอง เครือข่ายในโครงข่ายจะสลับซับซ้อนเพียงใด มีกี่ประเภท และสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับความเป็นมาของสังคมแต่ละแห่ง ซึ่งโครงข่ายมีทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ที่รัฐยอมรับ มีสถานภาพตามกฎหมายและที่อยู่นอกกฎหมาย

ภายในโครงข่ายมีแนวความคิดสำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างหน่วยและเครือข่ายที่อยู่ในโครงข่ายนั้น แนวความคิดดังกล่าวคือ แนวความคิดที่ว่าด้วยอำนาจและศูนย์กลาง (Power and centrality) คนที่มีตำแหน่งเป็นศูนย์กลางเป็นตำแหน่งที่มีเอกสิทธิ์เหนือคนที่ยอมลดชั้นในวงนั้น คนศูนย์กลางนี้ เราเรียกว่า hub ซึ่งสามารถหวังได้ว่าจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับเรื่องของอำนาจ งานวิจัยจำนวนมากได้ข้อสรุปว่า คนศูนย์กลางได้รับ

การยอมรับว่าเป็นผู้มีอำนาจ ทั้งในองค์การและในเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการ อีกทั้งยังพบอีกว่าความสัมพันธ์ไม่เป็นไปอย่างตรงไปตรงมาและไม่เป็นความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันด้วย และแม้ว่าเรื่องของคนศูนย์กลางเป็นคุณลักษณะทางโครงสร้างที่สำคัญ แต่ก็เป็นเรื่องลำบากที่จะค้นหาคุณสมบัติให้ชัดเจน คนศูนย์กลางในเครือข่ายดำเนินการบางอย่างที่ไม่เท่าเทียมในการจัดแบ่งชั้นทางสังคม Linton Freeman (1979) จำแนกรูปแบบของคนศูนย์กลางออกเป็น 3 รูปแบบ

1. ระดับของการเป็นศูนย์กลาง (Degree Centrality) การวัดความเป็นศูนย์กลางของ"บุคคล" สามารถวัดได้จากจำนวนของการติดต่อกับคนอื่น คนที่เป็นศูนย์กลางจะมีการติดต่ออย่างแข็งแกร่งกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในเครือข่าย ในขณะที่คนที่อยู่ขอบ ๆ เครือข่ายจะไม่มี การติดต่อกับคนอื่นบ่อยครั้งนัก การวัดสามารถวัดจากการติดต่อทั้งทางอ้อมผ่านคนที่ เป็นสื่อและการติดต่อโดยตรง

2. ความใกล้ชิดของการเป็นศูนย์กลาง (Closeness centrality) วัดจากผลรวมของระยะทางระหว่างคนศูนย์กลางกับคนที่ติดต่อด้วยทั้งหมด การวิจัยของนักวิชาการหลายท่านชี้ว่า ความใกล้ชิดของบุคคลที่มีต่อคนอื่นที่เพิ่มขึ้น ทำให้เขาสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร อำนาจ เกียรติ อิทธิพล และมีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น

3. การคั่นกลางของคนที่เป็นศูนย์กลาง (Betweenness centrality) การคั่นกลางแสดงถึงความสำคัญของคนศูนย์กลาง ยิ่งมีศักยภาพในการเป็นคนกลางได้มากเท่าไร ก็สามารถควบคุมการ flow ของการติดต่อสื่อสารและความเป็นอิสระของคนในเครือข่ายที่จะติดต่อสื่อสารกับคนอื่น ๆ ได้มากเท่านั้น

4. การบริหารต้นทุนในการสร้างเครือข่ายทำงาน

4.1 ต้นทุนที่เกิดจากการเตรียมจัดประชุม ซึ่งประกอบไปด้วย ค่าเตรียมสถานที่จัดงาน เอกสารที่แจก อาหารเครื่องดื่ม ค่าวิทยากร ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ค่าประชาสัมพันธ์ เบี้ยประชุม และค่าเบี้ยเลี้ยงต่างๆ ซึ่งจะต้องมีเตรียมงบประมาณให้พร้อม เนื่องจากการประชุมจะช่วยสร้างความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย และหน่วยงานที่เป็นลูกข่าย ช่วยให้เกิดการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการ แผนงานกิจกรรม การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และกำหนดกรอบเวลา นอกจากนั้นการจัดประชุมอีกระดับหนึ่ง คือการจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับประชาชนหรือผู้ใช้บริการกิจกรรมของเครือข่ายเป็นการส่งเสริมความร่วมมือให้เกิดขึ้นเป็นวงกว้าง

เมื่อที่ประชุมเกิดความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมแล้ว ก็จะช่วยให้นหน่วยงานอื่นๆ ที่มีความสนใจสมัครเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้นตามไปด้วย

4.2 ต้นทุนด้านระบบเทคโนโลยีและการสื่อสาร

งานพัฒนาเครือข่ายจำเป็นต้องมีระบบเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ควรจะมีการเตรียมอุปกรณ์ดังต่อไปนี้

4.2.1 เครื่องคอมพิวเตอร์ ในการดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆ ในปัจจุบัน ควรมีการเตรียมเทคโนโลยีสำหรับสำนักงานให้พร้อม จะต้องมีการจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์ให้มีจำนวนเพียงพอ โดยเครื่องคอมพิวเตอร์จะต้องสามารถใช้กับโปรแกรมต่างๆ ที่จำเป็นได้ ในหลายๆ กิจกรรมนั้น เพื่อความสะดวกอาจจะต้องมีการเขียนโปรแกรม สำหรับอำนวยความสะดวกในเก็บข้อมูลและการสื่อสารด้านต่างๆ อาจจะมีการจัดทำในรูปของเว็บไซต์ เพื่ออำนวยความสะดวก ข่าวสาร กิจกรรม หรือแม้แต่การแจ้งหลักสูตรอบรมต่างๆ

4.2.2 ระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็น “ระบบเชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ระดับโลกซึ่งมีการใช้มาตรฐาน TCP/IP เพื่อตอบสนองความต้องการผู้ใช้หลายพันล้านคนทั่วโลก ซึ่งมีการใช้เทคโนโลยีการเชื่อมต่อโดยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และแบบไร้สาย โดยมีการส่งผ่านข้อมูลมากมาย” (<http://en.wikipedia.org/wiki/Internet>) จะเห็นได้ว่าการติดต่อในรูปแบบดั้งเดิมผ่าน โทรศัพท์หรือเครื่องแฟกซ์ไม่สามารถทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและมีความรวดเร็วได้อีกต่อไป ผู้บริหารงานด้านต่างๆ จึงต้องจัดเตรียมงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ด้านการส่งข้อมูลข่าวสาร ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

4.3 ต้นทุนด้านเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

4.3.1 เจ้าหน้าที่ดำเนินการและประสานงานในเครือข่าย ซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนกิจกรรมซึ่งอยู่ในขอบข่ายของความรับผิดชอบ เพื่อให้ผลที่ได้รับเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มงาน (Node) นั้นๆ สำหรับสายบังคับบัญชาที่สามารถถูกแบ่งออกได้เป็นหลายระดับเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานสามารถครอบคลุมทั้งในส่วนกลยุทธ์ และงานปฏิบัติการ

เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์กลางเครือข่าย โดยเฉพาะเครือข่ายที่จัดการในลักษณะแผนภาพ Star ควรจะต้องมีความรู้และประสบการณ์ในระบบงานอย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือและตอบข้อซักถามต่าง ๆ ของหน่วยงานลูกข่าย การประสานงานก็เป็นสิ่งที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีในเครือข่ายร่วมกันอย่างเต็มที่

4.3.2 พนักงานดูแลคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี พนักงานจะต้องมีความสามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ สามารถเขียนโปรแกรมในส่วนงานเพื่อช่วยให้ขั้นตอนการ

ทำงานสะดวกยิ่งขึ้น สามารถบริหารฐานข้อมูลซึ่งมักจะมีข้อมูลผู้ใช้บริการจำนวนมาก ดังนั้น ข้อมูลที่ถูกรวบรวมจะสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

เมื่อเครือข่ายมีการขยายตัวมากขึ้น ผู้บริหารจากเครือข่ายต่างๆ อาจจะไม่สะดวกในการเข้ามาประชุมหารือร่วมกัน พนักงานผู้รับผิดชอบด้านเทคนิคอาจจัดให้มีการประชุมในลักษณะ Video Conference ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสามารถยกประเด็นปัญหาและร่วมกันหาทางแก้ไขโดยไม่ต้องเสียเวลาในการเดินทาง

4.4 ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดหลักสูตรอบรมด้านต่างๆ หลังจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เข้าใจเป้าหมายของกิจกรรมร่วมกันแล้วก็จะมาในส่วนของ การดำเนินการ ซึ่งหัวหน้ากลุ่มกิจกรรมจะต้องจัดหลักสูตรอบรมเพื่อให้ทีมงานได้เข้าใจเทคนิคและได้รับความรู้อย่างถูกต้อง โดยหลักสูตรอบรมอาจจะแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ หลักสูตรความรู้ทั่วไปของกิจกรรม และความรู้เฉพาะด้าน ในส่วนของความรู้เฉพาะด้านนี้เฉพาะสมาชิกบางรายเท่านั้นจะได้เข้าร่วมการอบรม เช่น ความรู้ด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หลักการทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นต้น หลักสูตรเหล่านี้จะช่วยให้การทำงานในแต่ละขั้นตอนมีประสิทธิภาพ ทั้งเป็นการใช้เงินทุนอย่างคุ้มค่าอีกด้วย ดังนั้นการเตรียมงบประมาณด้านวิทยากร สถานที่ และเอกสารการอบรมจะต้องมีความพร้อม

สรุป

หลังจากได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวไปแล้ว งานวิจัยครั้งนี้ได้พิจารณาใช้แนวทางดังนี้

1) การพัฒนาเครือข่ายการจัดเก็บภาชนะน้ำมัน จะใช้หลักของ Starkey เกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย โดยมีขั้นตอนที่สำคัญ คือ การเชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียมาร่วมประชุม กำหนดวัตถุประสงค์ของเครือข่าย จัดตั้งศูนย์กลางเครือข่าย การจัดหาวิธีการและทรัพยากร การจัดหลักสูตรอบรม และการติดตามและประเมินผล

2) ใช้ทั้งเครือข่ายพื้นที่ และเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม เนื่องจากความสะดวกตามการแบ่งภูมิภาคศาสตร์ของไทยเป็น 7 ภาค ซึ่งแต่ละภาคต่างก็มีวิถีทางดำเนินชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นของตนเอง ทำให้การร่วมมือกันภายในพื้นที่ที่มีความแน่นแฟ้นมากกว่าการร่วมมือกับกลุ่มงานอื่นๆ นอกพื้นที่ และเมื่อมีการกำหนดกิจกรรมพร้อมวัตถุประสงค์ร่วมกัน นั่นคือการสร้างเครือข่าย และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาชนะน้ำมันในพื้นที่แล้ว แรงผลักดันที่จะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันจะมีมากขึ้นไปด้วย

นอกจากนั้นเพื่อใช้ระบบพีเลียง และทำให้ความก้าวหน้าของโครงการเป็นอย่างรวดเร็วจึงได้เลือกใช้ความสัมพันธ์ของเครือข่ายแบบ Star ซึ่งจะมีจังหวัดหนึ่งจังหวัดที่มีความรู้และประสบการณ์เป็นอย่างดี ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย และจังหวัดอื่นๆ ที่อยู่ในภาคนั้นๆ เป็นลูกข่าย

3) ขนาดของเครือข่ายนั้นจะพิจารณาจากหลายปัจจัย เช่น ความสัมพันธ์ดั้งเดิมของกลุ่มจังหวัดที่เข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่าย การเป็นที่ยอมรับและการมีความรู้ความสามารถของจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย ความพร้อมของเทคโนโลยีสื่อสาร อย่างไรก็ตามในงานวิจัยครั้งนี้ในแต่ละกลุ่มเครือข่ายจะมีลูกข่ายอย่างน้อย 3 จังหวัด

4) ต้นทุนที่จะใช้ในการบริหารงานเครือข่ายสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ต้นทุนที่ใช้ในการจัดการประชุม สัมมนา และการเปิดหลักสูตรอบรมต่างๆ ต้นทุนด้านระบบเทคโนโลยีสื่อสาร (คอมพิวเตอร์ การเขียนโปรแกรม และระบบอินเทอร์เน็ต) ต้นทุนด้านเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทั้งด้านการดำเนินการและการดูแลระบบคอมพิวเตอร์ และต้นทุนด้านการจัดหลักสูตรอบรมและหนังสือประกอบการเรียนรู้ต่างๆ

บทที่ 3

รายงานวิธีการสร้างเครือข่าย และรูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ และขนาดของเครือข่าย และการบริหารจัดการต้นทุนที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่าย

1. วิธีการสร้างเครือข่าย และรูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่ายที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ซึ่งมีวิธีการสร้างเครือข่ายแบบเชิงประเด็นกิจกรรมและเชิงพื้นที่ จะเห็นได้ว่าในการพัฒนาศูนย์เครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น เป็นการสร้างเครือข่ายแบบผสมระหว่างเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมกับเครือข่ายเชิงพื้นที่ เพราะเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมมีเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเช่นเดียวกัน ประกอบกับพื้นที่ที่อยู่ในเขตที่ต่อเนื่องกันเกิดการรวมกลุ่มที่เป็นสมพันธ์อยู่แล้ว จึงออกมาเป็นการสร้างเครือข่ายแบบผสม ในการเกิดเครือข่ายแบบผสมนี้ ทีมนักวิจัยได้ร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 7 กลุ่ม คือ กลุ่มเครือข่ายภาคกลาง กลุ่มเครือข่ายภาคใต้ กลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน กลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง กลุ่มเครือข่ายภาคเหนือตอนบน กลุ่มเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างและกลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออกแล้ว และได้พิจารณาว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดใดที่มีความพร้อมที่จะเป็นศูนย์กลางเครือข่ายได้ โดยเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้มีการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองอยู่แล้ว และ/หรือเป็นจังหวัดที่ร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา “เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง” ซึ่งได้มีการเรียนรู้ในตัวแบบต่างๆ และมีความพร้อมอยู่แล้ว และมีผลการดำเนินการหลังจากร่วมโครงการดังกล่าวนี้ได้ปรากฏผลดีอย่างเด่นชัดทั้งในเรื่องของจำนวนรายได้และจำนวนผู้ประกอบการที่เสียภาษีที่เพิ่มสูงขึ้น และเกิดความยอมรับและความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นอย่างดี ประกอบกับผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีศักยภาพในการทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นสามารถเป็นศูนย์กลางเครือข่ายได้ รวมถึงการที่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย ทั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และรองนายกองค์การ

บริหารส่วนจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด และข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ความสนใจในการร่วมศึกษากับทีมนักวิจัย ดังนั้น ทีมนักวิจัยจึงคัดเลือกองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จะเป็นศูนย์กลางเครือข่ายของแต่ละกลุ่มเครือข่าย ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงอบจ.ศูนย์กลางเครือข่ายและสมาชิกในกลุ่มเครือข่าย

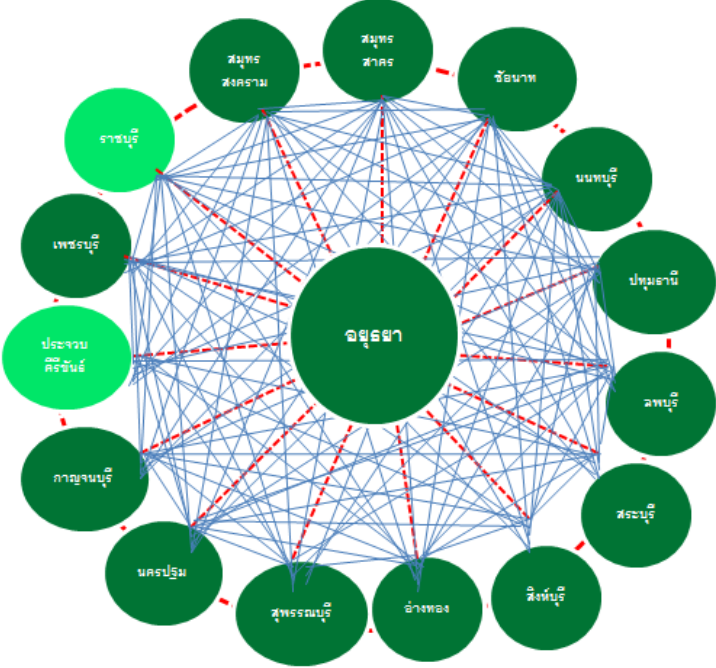
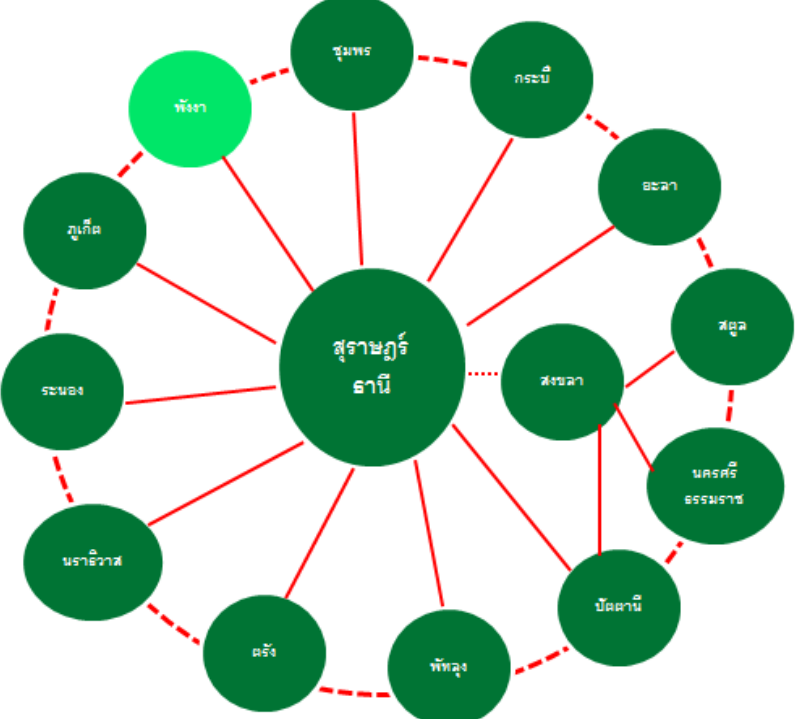
กลุ่มเครือข่าย	อบจ.ศูนย์กลางเครือข่าย	อบจ.สมาชิกในกลุ่มเครือข่าย
ภาคกลาง	พระนครศรีอยุธยา	15 แห่ง ประกอบด้วย ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง นครปฐม กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และสุพรรณบุรี
ภาคใต้	สุราษฎร์ธานี	13 แห่ง ประกอบด้วย กระบี่ ชุมพร นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนอง ตรัง นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ยะลา สงขลา และสตูล
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	ขอนแก่น	9 แห่ง ประกอบด้วย กาฬสินธุ์ นครพนม มหาสารคาม มุกดาหาร หนองบัวลำภู หนองคาย เลย สกลนคร และอุดรธานี
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	อุบลราชธานี	8 แห่ง ประกอบด้วย นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สุรินทร์ และอำนาจเจริญ
ภาคเหนือตอนบน	ลำพูน	8 แห่ง ประกอบด้วย เชียงใหม่ เชียงราย น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำปาง แพร่ และอุตรดิตถ์
ภาคเหนือตอนล่าง	พิษณุโลก	7 แห่ง ประกอบด้วย ตาก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี
ภาคตะวันออก	ระยอง	8 แห่ง ประกอบด้วย ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี จันทบุรี สระแก้ว นครนายก สมุทรปราการ และตราด

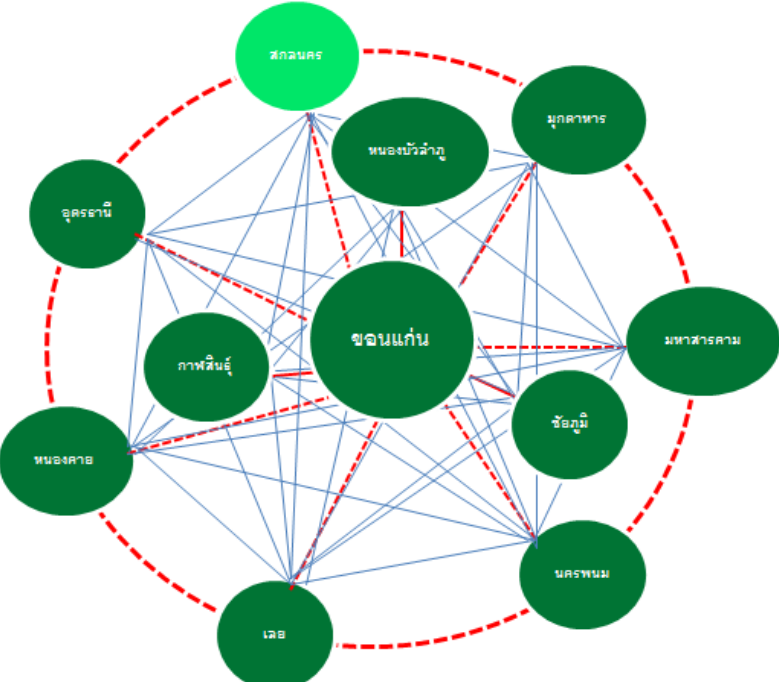
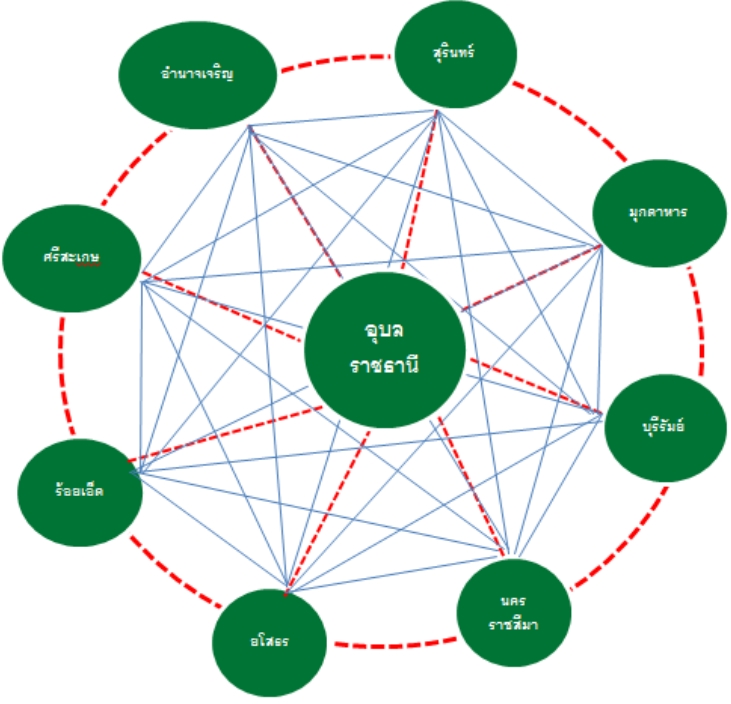
โดยที่মনักวิจัยร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่าย ดังนี้

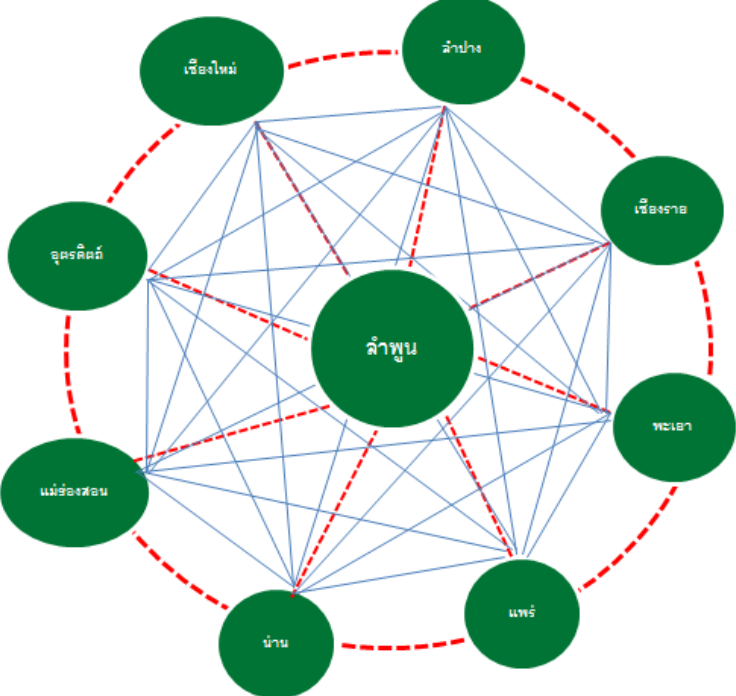
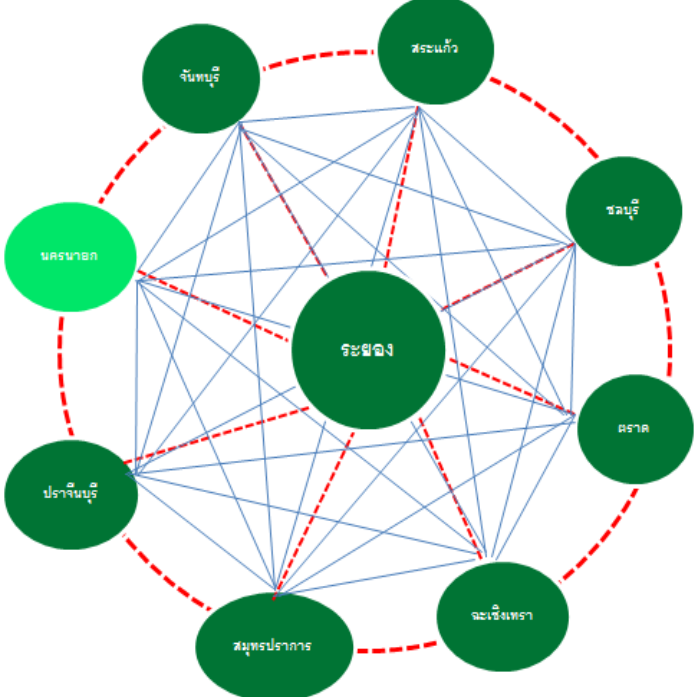
1. มีการลงนามในบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายกับที่มนักวิจัยและองค์การบริหารส่วนจังหวัดใกล้เคียงที่เข้าร่วมในเครือข่าย
2. มีการจัดประชุมหารือร่วมกันระหว่างผู้บริหารและทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย ที่มนักวิจัย และเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ วิธีการสร้างเครือข่าย และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี
3. มีการจัดประชุมองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย เพื่อหารือแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่าย ถ่ายทอดความรู้ เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษี แนวทางการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น
4. การเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย โดยมี การนำข้อสรุปขององค์ความรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนกันระหว่างทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย และที่มนักวิจัยมาปรับปรุง และเรียนรู้วิธีการ/แนวทางในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยจะต้องมีการปรับปรุงและเรียนรู้ใน 4 ด้าน คือ ด้านข้อกฎหมาย ด้านการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี เพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งมีการจัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมและยังไม่ได้จัดเก็บภาษีเอง เพื่อให้ได้ศึกษาทักษะความรู้วิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี และมีองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษีเองต่อไป
5. การติดตามความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายจัดทำหนังสือถึงองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นสมาชิกเครือข่ายเพื่อสอบถามความคืบหน้าในการเตรียมการและการดำเนินการเพื่อจัดเก็บภาษีเอง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่พบ และความช่วยเหลือที่ต้องการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย และแจ้งเวียนแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายเพื่อเป็นประโยชน์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

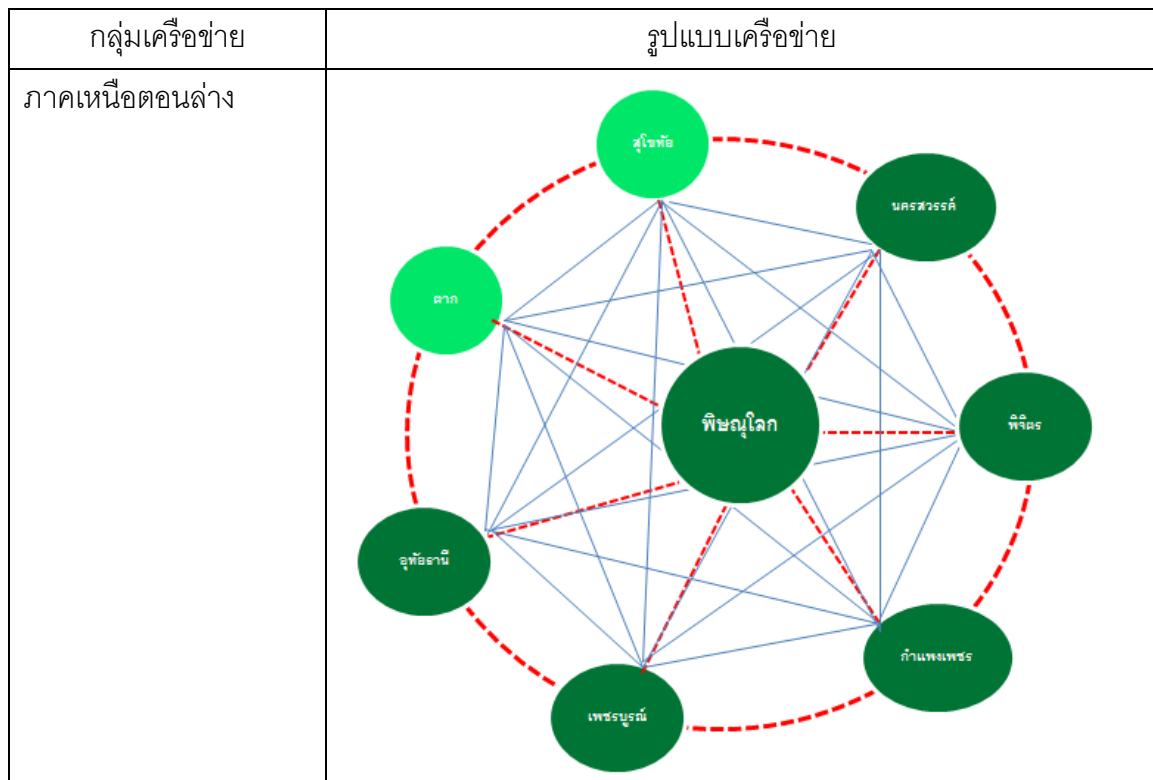
โดยแต่ละเครือข่ายมีรูปแบบและความสัมพันธ์เครือข่าย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงรูปแบบและความสัมพันธ์ของเครือข่าย

กลุ่มเครือข่าย	รูปแบบเครือข่าย
ภาคกลาง	
ภาคใต้	

กลุ่มเครือข่าย	รูปแบบเครือข่าย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง	

กลุ่มเครือข่าย	รูปแบบเครือข่าย
ภาคเหนือตอนบน	
ภาคตะวันออก	

จากรูปภาพ จะเห็นได้ว่า กลุ่มเครือข่ายภาษีน้ำนั้ันทั้ง 7 เครือข่าย มีการสร้างเครือข่ายในรูปแบบผสมระหว่างเครือข่ายเชิงพื้นที่ และเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม กล่าวคือ เป็นการสร้างเครือข่ายในประเด็นกิจกรรมของการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ในเครือข่ายจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกันโดยสภาพภูมิศาสตร์ และได้มีการสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความสามารถและความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง โดยจัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่าย โดยเครือข่ายจะมีความสัมพันธ์กันในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูล เทคนิควิธีการ/กระบวนการ และองค์ความรู้ที่จำเป็นในการจัดเก็บภาษีเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. ขนาดของเครือข่าย และการบริหารจัดการต้นทุนที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่าย

จากที่กล่าวไว้ในส่วนของวิธีการสร้างเครือข่าย และรูปแบบลักษณะความสัมพันธ์ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่า เครือข่ายทั้ง 7 เครือข่าย มีขนาดครอบคลุมเชิงพื้นที่ตามภูมิศาสตร์ทุกพื้นที่ในภาค ดังนี้

2.1 เครือข่ายภาคกลาง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง องค์การบริหารส่วนจังหวัด นครปฐม องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี

2.2 เครือข่ายภาคใต้ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนจังหวัด นครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดระนอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดปัตตานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล

2.3 เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วย องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดขอนแก่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วน จังหวัดหนองบัวลำภู องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย องค์การ บริหารส่วนจังหวัดสกลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

2.4 เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย องค์การ บริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วน จังหวัดชัยภูมิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ

2.5 เครือข่ายภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุตรดิตถ์

2.6 เครือข่ายภาคตะวันออก ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

2.7 เครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี

จะเห็นได้ว่าเมื่อขนาดของเครือข่ายนี้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในภาคแล้ว จะส่งผลทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารการจัดการเก็บภาษีเองมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ทั้งในข้อกฎหมายที่สอดคล้องกันในเครือข่าย วิธีการจัดเก็บภาษีที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเทคนิคการจัดเก็บภาษี การตรวจสอบภาษี และการป้องกันและปราบปรามได้อย่างบูรณาการภายในเครือข่ายได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องของขนาดของเครือข่ายที่เหมาะสมนั้น จากการศึกษาของทีมนักวิจัย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะพบว่า ขนาดของเครือข่ายที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และความสามารถในการสื่อสารระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่ายนั้น ๆ

สำหรับต้นทุนที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่ายนั้น จากการลงพื้นที่ร่วมกันระหว่างทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดของกลุ่มเครือข่ายกับทีมนักวิจัย จะพบว่า ต้นทุนที่ใช้จะเป็นต้นทุนในการดำเนินงาน และต้นทุนในการบริหารจัดการของกลุ่มเครือข่าย เช่น ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดด้วยกันเอง หรือการจัดประชุมเพื่อ

ทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการที่อยู่ในจังหวัดต่างๆ เท่านั้น ซึ่งจะรวมถึงค่าที่พัก และค่าเดินทาง ในการเข้าร่วมประชุมด้วย และต้นทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจัดประชุมต่างๆ เช่น ค่าสถานที่ ค่าอาหาร ค่าเอกสาร ค่าใช้จ่ายในการสื่อสาร เป็นต้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานดังกล่าว สำหรับค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นสมาชิก เครือข่ายนั้น จะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าที่พัก และเมื่อพิจารณาถึงความคุ้มค่าที่เกิดขึ้นแล้ว จะพบว่า ความสำเร็จที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากความสามารถในการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายกับต้นทุนที่ใช้จ่ายไปนั้น มีสัดส่วนผลความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีเองต่อค่าใช้จ่ายที่ใช้จริงนั้น คาดว่าจะมีอัตราส่วนความสำเร็จที่สูง ซึ่งย่อมสะท้อนว่าเกิดความคุ้มค่าอย่างแท้จริง

โดยผลการจัดเก็บภาษีน้ำมันนั้น นักวิจัยขอตั้งสมมติฐานผลการจัดเก็บภาษีน้ำมันจากผลการจัดเก็บภาษีน้ำมันเพิ่มขึ้น โดยเปรียบเทียบผลการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่ควรจัดเก็บได้ ซึ่งคำนวณจากปริมาณการจำหน่ายน้ำมันของกรมธุรกิจพลังงาน กับผลการจัดเก็บภาษีน้ำมันของปีงบประมาณ 2554

และขอตั้งสมมติฐานประมาณการค่าใช้จ่ายต่างๆ ในแต่ละรายการของการดำเนินการสร้างเครือข่าย ดังนี้

1. ต้นทุนในการดำเนินงาน และต้นทุนในการบริหารจัดการของกลุ่มเครือข่าย ประกอบด้วย

1.1 ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่ของกลุ่มเครือข่าย โดยเฉลี่ย องค์การบริหารส่วนจังหวัดละ 10 คน จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน คือ

● ค่าเอกสาร	20	บาท
● ค่าอาหารและอาหารว่าง	100	บาท
● ค่าที่พัก	600	บาท
● ค่าเดินทาง	400	บาท
รวม	1,120	บาท
คิดเป็นเงิน (10 คน x 1,120 บาท)	11,200	บาท

1.2 ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมชี้แจงผู้ประกอบการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดละประมาณ 100 คน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน คือ

● ค่าเอกสาร	20	บาท
● ค่าอาหารและอาหารว่าง	100	บาท
รวม	120	บาท
คิดเป็นเงิน (100 คน x 120 บาท)	12,000	บาท

2. ต้นทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

● ค่าใช้จ่ายเจ้าหน้าที่ในการจัดทำฐานข้อมูล	10,000	บาท
● ค่าโทรศัพท์ในการประสานงาน	2,000	บาท
รวม	12,000	บาท

รวมต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 35,200 บาท

ทั้งนี้ สมาชิกเครือข่ายภาคละประมาณ 8 องค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนั้นจึงมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่ายเท่ากับ 281,600 บาทต่อ 1 กลุ่มเครือข่าย

จากต้นทุนค่าใช้จ่ายดังกล่าว เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับผลการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับนั้น ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีน้ำมันเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่าย (อัตราความคุ้มค่า) ปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงประสิทธิภาพของการจัดเก็บภาษีน้ำมันกับค่าใช้จ่าย

กลุ่มเครือข่าย	ผลการจัดเก็บภาษีน้ำมัน (บาท)	ต้นทุนค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท)	ต้นทุนการจัดเก็บภาษี (ต่อภาษี 100 บาท)	อัตราความคุ้มค่า/ ประสิทธิภาพ
ภาคกลาง	132,494,202	281,600	0.21	ร้อยละ 476
ภาคใต้	136,722,507	281,600	0.20	ร้อยละ 500
ภาคตะวันออก เฉิงเหินฮอตตอนบน	76,253,990	281,600	0.37	ร้อยละ 270
ภาคตะวันออก เฉิงเหินฮอตตอนล่าง	103,981,273	281,600	0.27	ร้อยละ 370
ภาคเหนือตอนบน	33,380,492	281,600	0.84	ร้อยละ 119
ภาคตะวันออก	81,249,279	281,600	0.35	ร้อยละ 285
ภาคเหนือตอนล่าง	61,214,239	281,600	0.46	ร้อยละ 217
รวมทั้งสิ้น	625,295,982	1,971,200	0.32	ร้อยละ 312

กล่าวโดยสรุปแล้ว จะเห็นได้ว่าการสร้างเครือข่ายของกลุ่มเครือข่ายทั้ง 7 กลุ่มเครือข่าย เป็นการสร้างเครือข่ายแบบผสมระหว่างเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมและเครือข่ายเชิงพื้นที่ โดยมีประเด็นกิจกรรมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเช่นเดียวกัน และเป็นการสร้างเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่ติดกันหรือต่อเนื่องกัน ซึ่งขนาดเครือข่ายที่เหมาะสมนั้นจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และความสามารถในการสื่อสารระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่าย โดยต้นทุนที่เกิดขึ้นในการสร้างเครือข่ายจะเป็นต้นทุนในการดำเนินงาน ต้นทุนในการบริหารจัดการของกลุ่มเครือข่าย และต้นทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

บทที่ 4

รายงานบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย เกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บ ความสามารถ ในการอบรมและการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

เนื้อหาในบทนี้แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง นำเสนอบทบาทที่ควรจะเป็นของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายในการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง และบทบาทการทำหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษีให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ความสามารถในการอบรมและการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ส่วนที่สอง เป็นการนำเสนอสภาพการดำเนินงานของ ศูนย์กลางเครือข่ายภาษีน้ำมัน ทั้ง 8 กลุ่ม เรียงตามลำดับ คือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ภาคเหนือตอนบน ภาค ตะวันออก และภาคเหนือตอนล่าง

ส่วนที่หนึ่ง บทบาทที่ควรจะเป็นของศูนย์กลางเครือข่าย

จากการศึกษากรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่าย ในบทที่ 2 พบว่า ศูนย์กลางเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของเครือข่าย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ควรมี บทบาท ดังนี้

1. จัดประชุมทำความเข้าใจการร่วมเครือข่ายโดยเชิญองค์กรและผู้มีส่วนได้เสีย มาร่วมประชุม ซึ่งมีหัวข้อการประชุมที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลประโยชน์ร่วม หรือเป้าประสงค์ที่ เกี่ยวข้องกัน และหาข้อตกลงร่วมในกิจกรรมที่เป็นผลประโยชน์ร่วมดังกล่าว
2. สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่าย เพื่อเสริมให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง มากขึ้น ด้วยการมีกิจกรรมร่วมกัน หรือเป็นตัวแทนร่วมกันในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่ เกี่ยวข้อง และการร่วมกันประสานงานการประชุม มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในการแก้ไขปัญหา ร่วม ของเครือข่าย เช่น งบประมาณ ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรม/โครงการขององค์กร เครือข่าย ที่ตั้งไว้นั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดให้มีเวทีให้สมาชิกในเครือข่ายแลกเปลี่ยนประเด็น ปัญหา ความต้องการ และร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น หรือเพื่อแลกเปลี่ยน ข้อคิดเห็นต่างๆ ในการพัฒนา เพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการและทักษะต่างๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วย เทคนิคการประสานงานที่อาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ และระหว่าง ศูนย์กลางเครือข่ายกับสมาชิก

4. พัฒนาระเบียบ/ข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันในการเข้าเป็นสมาชิกเครือข่าย มีการติดต่อประสานงาน และสื่อสารกับสมาชิกให้มีแนวทางในการปฏิบัติในทางเดียวกันอย่าง สม่ำเสมอและต่อเนื่อง

5. วางแผนและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เพื่อสนองความต้องการของสมาชิกอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

6. สร้างเอกภาพเพื่อสมาชิกมีความรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ร่วมความ รับผิดชอบ และร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่าย โดยสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน ทางออนไลน์

7. ติดตามผลและประเมินผลเป็นประจำสม่ำเสมอและถี่ถ้วน โดยดูความ สอดคล้องของแผนการทำงานกับวัตถุประสงค์ ความก้าวหน้าและความสำเร็จในแต่ละระยะ

ส่วนที่สอง การดำเนินงานบทบาทของศูนย์กลางเครือข่าย

การนำเสนอสภาพการดำเนินงานตามบทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายในที่นี้ จะ เสนอเรียงตามลำดับ ศูนย์กลางเครือข่าย ดังนี้คือ ศูนย์กลางเครือข่ายภาคกลาง ศูนย์กลาง เครือข่ายภาคใต้ ศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ศูนย์กลางเครือข่าย ศูนย์กลางเครือข่าย ศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ศูนย์กลางเครือข่าย ภาคเหนือตอนบน ศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออก และศูนย์กลางเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง

1. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคกลาง

เครือข่ายภาคกลางประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท องค์การ บริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัด อ่างทอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี องค์การ บริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัด

ราชบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายภาคกลาง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีเองและเรียนรู้เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีเพิ่มเติม โดยแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับทีมนักวิจัยทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น และสามารถถ่ายทอดให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเองตั้งแต่ ปี 2550 แต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องการพัฒนาระบบการบริหารจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเองให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และต้องการเรียนรู้เทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บเพิ่มเติม องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงอาสาทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายภาคกลางเพื่อพัฒนาเครือข่ายและผลักดันให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ตลอดจนถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีและวิธีการแก้ไข

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีบทบาทในฐานะศูนย์กลางเครือข่ายเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ความสามารถในการอบรมและการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ดังนี้

1.1 พัฒนาองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี

ทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประชุมร่วมกับทีมนักวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีทั้งด้านกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีองค์ความรู้ในการบริหารจัดการเก็บภาษีเป็นอย่างดี

1.2 ร่วมวางแผนทางเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายภาคกลางเพื่อร่วมวางแผนทางเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองเพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อรองรับการส่งคืนงานการจัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน โดยสมาชิกได้ร่วมกันวางแผนทาง

เกี่ยวกับการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่าย
ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายเห็นพ้องกันว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดควร
ดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง

1.3 จัดอบรมถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดใน เครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดเทคนิค
วิธีการจัดเก็บให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมของแต่ละองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายประกอบด้วย ปลัดหรือรองปลัด นิติกร และเจ้าหน้าที่กองคลัง
ผลของการอบรมปรากฏว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความพร้อมและเห็นว่าจะ
กลับไปเร่งดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ทั้งนี้มีองค์การบริหารส่วน
จังหวัด 3 แห่ง มีความพร้อมในการดำเนินการทันที ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี

1.4 เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการพัฒนาทักษะความรู้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์กลางประสานงานและ
เตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการเก็บภาษี เป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหา และ
แนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดเก็บภาษีเอง และเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
ความรู้ ทักษะต่าง ๆ ในเรื่องวิธีการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตลอดจนเป็น
ศูนย์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลการจัดเก็บภาษีโดยใช้ระบบออนไลน์

ต่อมากรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด
ดำเนินการเอง (ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนางานของกรมสรรพสามิต ประจำปี 2555 ซึ่ง
กำหนดภารกิจส่งคืบการรับชำระภาษีน้ำมันและยาสูบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดให้แล้วเสร็จ
ภายในวันที่ 30 กันยายน 2555 และเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2554 ได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลง
ระหว่างกรมสรรพสามิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่อง ความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและ
สนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการจัดเก็บรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ) องค์การ
บริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในฐานะศูนย์กลางเครือข่ายภาคกลาง มีบทบาทในการนำ
เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี ไปถ่ายทอดกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย โดยทำหน้าที่เป็น
พี่เลี้ยงให้คำปรึกษา กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย เช่น ให้คำปรึกษากับเจ้าหน้าที่ของ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี เรื่องเทคนิคการพูดคุยประชุมกับผู้ประกอบการน้ำมันใน
จังหวัด เทคนิควิธีการการจัดทำแฟ้มข้อมูลผู้เสียภาษี นอกจากนี้้องค์การบริหารส่วนจังหวัด

พระนครศรีอยุธยายังเป็นศูนย์กลางการสื่อสารแก้ไขปัญหาร่วมกันของเครือข่าย เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร ไม่สามารถออกข้อบัญญัติเพื่อดำเนินการจัดเก็บภาษีเองได้ทันต่อการส่งคืนงานของกรมสรรพสามิต องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้เผยแพร่วิธีการแก้ปัญหาเบื้องต้นให้สมาชิกเครือข่าย เพื่อใช้เป็นมาตรการระยะสั้นโดยการออกแนวปฏิบัติให้ที่ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษีและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการทราบ ซึ่งแนวทางดังกล่าวเมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายนำไปใช้ก็สามารถเริ่มดำเนินการจัดเก็บภาษีเองได้

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ การดำเนินการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งมีบทบาทสำคัญในสมาคม อบจ. ทำให้สามารถผลักดันเรื่องนี้ได้อย่างเต็มที่ และการยอมรับการเป็นผู้นำและความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

2. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคใต้

เครือข่ายภาคใต้ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายภาคใต้ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ตั้งแต่ปี 2552 โดยทีมงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีองค์ความรู้ และเทคนิคการจัดเก็บภาษีน้ำมันเป็นอย่างดีเพราะได้เรียนรู้วิธีการจัดเก็บภาษีจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเองและการดำเนินการจัดเก็บเอง สมาพันธ์องค์การบริหารส่วนจังหวัด 14 จังหวัดภาคใต้จึงมีมติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นแกน

นำในการประสานงานและผลักดันให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด 14 จังหวัดภาคใต้ จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงรับหน้าที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของเครือข่ายภาคใต้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีบทบาทในฐานะศูนย์กลางเครือข่ายเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ความสามารถในการอบรมและการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ดังนี้

2.1 ร่วมวางแผนทางเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจัดประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายภาคใต้เพื่อร่วมวางแผนทางเกี่ยวกับการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่าย ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้จัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายจะดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง โดยทำความเข้าใจและขอความร่วมมือกับคลังน้ำมันที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ เพื่อประโยชน์ในการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่าย

กลุ่ม อบจ. ภาคใต้ มีแนวคิดที่จะดำเนินการจัดเก็บภาษีบำรุง อบจ. เอง โดยเกิดการรวมกลุ่มกันและจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันจากการค้าในเขตจังหวัด โดยจัดเก็บจากปริมาณน้ำมันที่คลังน้ำมันซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ส่งน้ำมันมาขายในแต่ละจังหวัด และให้ อบจ. ในจังหวัดที่มีคลังน้ำมันตั้งอยู่หักค่าภาษีจากต้นทุนตามปริมาณน้ำมันที่คลังน้ำมันส่งไปจำหน่ายในแต่ละจังหวัด และส่งเงินค่าภาษีให้แก่ อบจ. แต่ละแห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจึงได้ประสานกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และคลังน้ำมันที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้เพื่อร่วมประชุมวางแผนทางการจัดเก็บภาษีเอง และจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในแนวทางการจัดเก็บภาษีดังกล่าว ในวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๔ ณ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และได้เชิญผู้แทนกรมสรรพสามิตเข้าร่วมประชุมด้วย ที่ประชุมได้ปรึกษาหารือแนวทางการจัดทำข้อบัญญัติของสมาชิกในเครือข่ายเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเครือข่ายภาคใต้ได้ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นช่วยสนับสนุนเรื่องการดำเนินการร่างข้อบัญญัติดังกล่าว

2.2 จัดอบรมถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดใน เครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดหรือรองปลัด นิติกร และเจ้าหน้าที่กองคลัง ผลของการอบรมปรากฏว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความพร้อมและเห็นว่าจะต้องดำเนินการทำความเข้าใจขอความร่วมมือจากคลังน้ำมันที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ แล้วจึงออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีให้มีความสอดคล้องกันภายในเครือข่ายเพื่อให้การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2.3 เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการพัฒนาทักษะความรู้

สมาชิกกลุ่มเครือข่ายภาคใต้มีมติสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนประเด็นปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในการจัดเก็บภาษีเอง ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ความรู้ ทักษะต่าง ๆ ในเรื่องวิธีการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ต่อมากรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง (ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาหน่วยงานของกรมสรรพสามิต ประจำปี 2555 ซึ่งกำหนดภารกิจส่งคืบการรับชำระภาษีน้ำมันและยาสูบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2555 และเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2554 ได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมสรรพสามิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่อง ความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการจัดเก็บรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ) องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคใต้จึงดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง โดยเรียนรู้เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีในฐานะศูนย์กลางเครือข่าย และนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตนเอง ในขณะเดียวกันก็ผลักดันเรื่องการจัดเก็บภาษีจากคลังน้ำมันในพื้นที่ภาคใต้ต่อไป

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ การทำงานในลักษณะกลุ่มสมานฉันท์ซึ่งได้มีมติให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นผู้นำหลักดันในเรื่องการจัดเก็บภาษีน้ำมัน การดำเนินการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี การยอมรับการเป็นผู้นำและความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

3. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

เครือข่ายภาชน้ำมันภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดประสบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีเอง ทำให้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นจึงมีความชำนาญ และมีความสามารถถ่ายทอดความรู้ เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษีให้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ตั้งแต่ปี 2552 โดยทีมงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นมีองค์ความรู้ และเทคนิคการจัดเก็บภาษีน้ำมันเป็นอย่างดีเพราะได้เรียนรู้วิธีการจัดเก็บภาษีจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเองและการดำเนินการจัดเก็บเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นจึงมีความพร้อมในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เพื่อพัฒนาเครือข่ายและผลักดันให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ตลอดจนถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย และแลกเปลี่ยน เรียนรู้ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีและวิธีการแก้ไข

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นมีบทบาทในฐานะศูนย์กลางเครือข่ายเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ความสามารถในการอบรมและการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย จึงมีบทบาทหลักดังนี้

3.1 วางแนวทางการจัดทำเครือข่าย รูปแบบและวิธีการสร้างเครือข่ายที่เหมาะสม

ทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นประชุมร่วมกับทีมนักวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสร้างเครือข่ายและพัฒนาเครือข่ายร่วมกับทีมนักวิจัย และกำหนดรูปแบบวิธีการสร้างเครือข่ายที่เหมาะสมโดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นศูนย์กลาง

3.2 ร่วมวางแผนทาง แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และวิธีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นจัดประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด 3 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ และทีมนักวิจัย เพื่อร่วมวางแผนทางเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองเพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องดำเนินการจัดเก็บภาษีเองตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป โดยได้ร่วมกันวางแผนทางเกี่ยวกับการประสานงานและการทำงานร่วมกัน ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และวิธีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เข้าร่วมประชุม

3.3 ถ่ายทอดความรู้ และวิธีการจัดเก็บภาษีให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และวิธีการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย 2 วิธีการ ดังนี้

3.3.1 การจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องหลักคิดในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษี และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษีเอง กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิซึ่งได้ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองแล้วโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา

3.3.2 การจัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี เพื่อให้ได้ศึกษาทักษะความรู้วิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี และมีองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษี และส่งตัวแบบวิธีการจัดเก็บภาษีเองให้มีประสิทธิภาพให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย เพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลยใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีต่อไป

อย่างไรก็ดีแม้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร แม้จะอยู่ในเครือข่ายภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนแต่ได้ร่วมสร้างเครือข่าย ศึกษาและนำแนวทางการจัดเก็บภาษีของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีไปเป็นตัวอย่างในการเตรียมดำเนินการออกข้อบัญญัติ จัดเก็บภาษีเองโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาอีกด้วย เนื่องจากผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหารและองค์การบริหารส่วนจังหวัด อุบลราชธานี รู้จักและมีการติดต่อกันจึงชักชวนกันเข้าร่วมเครือข่ายที่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด อุบลราชธานีเป็นศูนย์กลาง

3.4 เป็นพี่เลี้ยง และที่ปรึกษาในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วน จังหวัดในเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นมีความพร้อมและอาสาในการทำหน้าที่เป็น พี่เลี้ยง และที่ปรึกษา ทั้งในเรื่องวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดใน เครือข่าย

3.5 มีความพร้อมเป็นแบบอย่างในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองให้กับองค์การ บริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศที่สนใจศึกษาดูงาน

ต่อมาเมื่อกรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วน จังหวัดดำเนินการเอง (ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนายูนิตงานของกรมสรรพสามิต ประจำปี 2555 ซึ่งกำหนดภารกิจส่งคืบการรับชำระภาษีน้ำมันและยาสูบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดให้ แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2555 และเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2554 ได้มีการลงนามบันทึก ข้อตกลงระหว่างกรมสรรพสามิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่อง ความร่วมมือกันเพื่อ ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการจัดเก็บรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ) ผลจากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนที่ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองก่อนที่กรมสรรพสามิตจะส่งคืบงาน สามารถเป็นตัวอย่างและผู้แนะนำวิธีการทำงานให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น ซึ่งส่งผลให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนสามารถจัดเก็บ ภาษีเองได้ทุกจังหวัด

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำหน้าที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วน จังหวัดขอนแก่นมีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ การดำเนินการจัดเก็บภาษี เองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ความสนิทสนมในลักษณะเพื่อนพ้อง และเครือข่าย

ของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบจ. ในเครือข่าย และความตั้งใจในการทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นหน่วยงานแบบอย่างในเรื่องการจัดเก็บภาษีเอง

4. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

เครือข่ายภาษีน้ำมันภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดประสบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีเอง ทำให้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีจึงมีความชำนาญ และมีความสามารถถ่ายทอดความรู้ เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีได้ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ตั้งแต่ปี 2552 โดยทีมงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีมีองค์ความรู้ และเทคนิคการจัดเก็บภาษีน้ำมันเป็นอย่างดีเพราะได้เรียนรู้วิธีการจัดเก็บภาษีจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเองและการดำเนินการจัดเก็บเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีจึงมีความพร้อมในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเพื่อพัฒนาเครือข่ายและผลักดันให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ตลอดจนถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีและวิธีการแก้ไข

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีมีบทบาทในฐานะศูนย์กลางเครือข่ายเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ความสามารถในการอบรมและการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ดังนี้

4.1 วางแนวทางการจัดทำเครือข่าย รูปแบบและวิธีการสร้างเครือข่ายที่เหมาะสม

ทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีประชุมร่วมกับทีมนักวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสร้างเครือข่ายและพัฒนาเครือข่ายร่วมกับทีมนักวิจัย และกำหนดรูปแบบวิธีการสร้างเครือข่ายที่เหมาะสมโดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นศูนย์กลาง

4.2 ร่วมวางแผนทาง แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ และวิธีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีจัดประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกัน 5 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร และทีมนักวิจัย เพื่อร่วมวางแผนทางเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองเพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องดำเนินการจัดเก็บภาษีเองตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เป็นต้น โดยได้ร่วมกันวางแผนทางเกี่ยวกับการประสานงานและการทำงานร่วมกัน ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และวิธีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เข้าร่วมประชุม

4.3 ถ่ายทอดความรู้ หลักคิดปรัชญา และวิธีการจัดเก็บภาษีให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีถ่ายทอดความรู้ และวิธีการจัดเก็บภาษีให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย 2 วิธีการ ดังนี้

4.3.1 การจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดเรื่องหลักคิดในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษี และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษีเอง กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธรซึ่งจัดเก็บภาษีเองโดยเรียนรู้จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

4.3.2 การจัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมและยังไม่ได้จัดเก็บภาษีเอง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้ได้ศึกษาทักษะความรู้วิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี และมีองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษีเองต่อไป

4.4 เป็นพี่เลี้ยง และที่ปรึกษาในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีมีความพร้อมและอาสาในการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง และที่ปรึกษา ทั้งในเรื่องวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

4.5 ติดตามความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีจัดทำหนังสือเวียนไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร เพื่อสอบถามความคืบหน้าในการเตรียมการและการดำเนินการเพื่อจัดเก็บภาษีเอง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่พบ และความช่วยเหลือที่ต้องการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีได้สนับสนุนช่วยเหลือองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์เรื่องการออกตรวจและแนะนำผู้ประกอบการที่สถานีบริการน้ำมันแก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ การช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดประชุมผู้ประกอบการและการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมาบรรยายให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการแก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ เป็นต้น

ต่อมาเมื่อกรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง (ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนายูนิตของกรมสรรพสามิต ประจำปี 2555 ซึ่งกำหนดภารกิจส่งคืบการรับชำระภาษีน้ำมันและยาสูบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2555 และเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2554 ได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมสรรพสามิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่อง ความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการจัดเก็บรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ) ผลจากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในกลุ่มที่ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองก่อนที่กรมสรรพสามิตจะส่งคืบงาน สามารถเป็นตัวอย่างและผู้แนะนำวิธีการทำงานให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่น ซึ่งส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ทุกจังหวัด

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำหน้าที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีมีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ การดำเนินการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี ความสนิทสนมในลักษณะเพื่อนพ้องของ

ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบจ. ในเครือข่าย และนโยบายของผู้บริหารที่สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระและความเข้มแข็งทางการคลังอย่างแท้จริงโดยการจัดเก็บภาษีเอง

5. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคเหนือตอนบน

เครือข่ายภาษีน้ำมันภาคเหนือตอนบนประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุตรดิตถ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายภาคเหนือตอนบน คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน แม้องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนจะมอบให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีแทน แต่การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง และสนับสนุนส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงมีความสามารถและความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนอาสาเป็นศูนย์กลางเครือข่าย โดยร่วมศึกษาความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษีกับทีมนักวิจัยและเจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนจึงมีความรู้และมีความสามารถถ่ายทอดความรู้ เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนมีบทบาทในฐานะศูนย์กลางเครือข่ายเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ความสามารถในการอบรมและการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ซึ่งมีบทบาทหลักดังนี้

5.1 จัดประชุมร่วมกับทีมนักวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมตัวและการทำงานของเครือข่ายเพื่อสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความสามารถและความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองโดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนเป็นศูนย์กลาง

5.2 วางแนวทางการทำงาน การเชื่อมโยงเครือข่าย และกำหนดบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนในฐานะศูนย์กลางเครือข่ายเพื่อสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความสามารถและความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ดังนี้

5.2.1 จัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่าย

5.2.2 จัดประชุมองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย เพื่อหาหรือแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่าย ถ่ายทอดความรู้ เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษี แนวทางการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น

5.2.3 เป็นศูนย์กลางติดต่อประสานงานติดตามความคืบหน้าการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

5.2.4 เป็นศูนย์กลางประสานแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

5.3 จัดประชุมร่วมกับสมาชิกในเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดความรู้ และวิธีการจัดเก็บภาษี ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนจัดประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายทั้ง 8 แห่ง โดยเชิญทีมนักวิจัยและสรรพสามิตพื้นที่ลำพูน ร่วมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาการจัดเก็บภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และทักษะวิธีการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย และหารือร่วมกับสมาชิกเครือข่ายเพื่อวางแผนงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองเพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้องดำเนินการจัดเก็บภาษีเองตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป โดยได้ร่วมกันวางแผนงานเกี่ยวกับการประสานงานและการทำงานร่วมกัน ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

5.4 สนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายมีแนวทางในการปฏิบัติในการจัดเก็บภาษีน้ำมันในทิศทางเดียวกันโดยการจัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองซึ่งประกอบด้วยกฎ ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติงาน ให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่าย

5.5 เป็นศูนย์กลางเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงข้อมูล ข่าวสาร และช่วยหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิกตามที่สมาชิกในเครือข่ายแจ้ง

5.6 จัดทำฐานข้อมูลการติดต่อทางโทรศัพท์ และ e-mail address ทั้งนี้ มีแนวคิดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารผ่าน ระบบ Line Application และช่องทางต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้ เพื่อสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมและความเป็นกันเองใน

การทำงานระหว่างสมาชิกในเครือข่ายเนื่องจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดจะทำให้สามารถทำงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

5.7 ศูนย์กลางติดต่อประสานงานติดตามความคืบหน้าการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย และประสานแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนได้ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายและประสานแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ซึ่งจากการติดตามความก้าวหน้า พบว่ามีองค์การบริหารส่วนจังหวัด 3 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา ได้ดำเนินการจัดเก็บภาษีเองควบคู่กับการมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตดำเนินการจัดเก็บแทน โดยมีการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษีหลายช่องทาง เช่น การชำระภาษีผ่านธนาคารที่อบจ.กำหนด การรับยื่นแบบภาษีผ่านระบบอินเทอร์เน็ตออนไลน์ (Tax Online) และชำระภาษีผ่านตู้ ATM เคาน์เตอร์ธนาคารกรุงไทย หรือชำระผ่านระบบ Internet Banking และมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย 5 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย ประสบปัญหาเรื่องนายกอบจ.ครบวาระ และสภาอบจ.ครบวาระ ซึ่งอยู่ระหว่างการรอเลือกตั้ง ทำให้ช่วงเวลาที่กรมสรรพสามิตจะส่งคืนงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะไม่สามารถออกข้อบัญญัติใหม่ได้ทันและอาจขาดรายได้ในช่วงเวลาดังกล่าว องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนจึงได้ประสานงานกับทีมนักวิจัยและองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายเพื่อร่วมกันหามาตรการระยะสั้นในการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานและป้องกันการขาดรายได้ ซึ่งผลจากการประสานงานปรึกษาหารือทำให้ได้แนวทางการแก้ปัญหาโดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาศัยอำนาจตามข้อบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันออกประกาศหรือแนวปฏิบัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดให้ทำการองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นสถานที่รับยื่นแบบรายการภาษีเพิ่มขึ้นอีกแห่งหนึ่ง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนได้แจ้งเวียนแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไปยังองค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายเพื่อเป็นประโยชน์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

ต่อมาเมื่อกรมสรรพสามิตได้ส่งคืนงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง (ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนางานของกรมสรรพสามิต ประจำปี 2555 ซึ่งกำหนดภารกิจส่งคืนการรับชำระภาษีน้ำมันและยาสูบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2555 และเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2554 ได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมสรรพสามิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่อง ความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการจัดเก็บรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ) ผลจากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนบนสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ทุกจังหวัด

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำหน้าที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนมีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ศักยภาพในการเป็นผู้นำและเชิญชวนให้สมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรม การเชื่อมโยงข้อมูลและเผยแพร่ข่าวสารให้แก่สมาชิกอย่างรวดเร็ว และความใกล้ชิดสนิทสนมและความเป็นกันเองในการทำงานของเจ้าหน้าที่

6. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคตะวันออก

เครือข่ายภาษีน้ำมันภาคตะวันออก ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายภาค คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดประสบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีเอง ทำให้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองจึงมีความชำนาญ และมีความสามารถถ่ายทอดความรู้ เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้

องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองได้ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ตั้งแต่ปี 2553 โดยทีมงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองมีองค์ความรู้ และเทคนิคการจัดเก็บภาษีน้ำมันเป็นอย่างดีเพราะได้เรียนรู้วิธีการจัดเก็บภาษีจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเองและการดำเนินการจัดเก็บเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองจึงมีความพร้อมในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของเครือข่ายภาคตะวันออกเพื่อพัฒนาเครือข่ายและผลักดัน

ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ตลอดจนถ่ายทอดเทคนิค วิธีการ จัดเก็บให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ปัญหาอุปสรรค เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีและวิธีการแก้ไข

องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองมีบทบาทในฐานะศูนย์กลางเครือข่ายเกี่ยวกับ ความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ความสามารถในการอบรมและการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดในเครือข่าย ดังนี้

6.1 ทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองประชุมร่วมกับทีมนักวิจัยเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการสร้างเครือข่ายและพัฒนาเครือข่ายร่วมกับทีมนักวิจัย และกำหนด รูปแบบวิธีการสร้างเครือข่ายที่เหมาะสมโดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองเป็นศูนย์กลาง เพื่อสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความสามารถและความพร้อมในการ ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง

6.2 สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่าย วางแผนจัดประชุมเครือข่ายเพื่อให้มีการ พบปะกันและมีกิจกรรมร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และวิธีการแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเอง

6.3 จัดประชุมร่วมกับสมาชิกในเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดความรู้ และวิธีการจัดเก็บ ภาษี ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการ จัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย เรียนรู้ตัวอย่างการจัดเก็บภาษีของอบจ.ในเครือข่ายที่ดำเนินการ จัดเก็บภาษีเอง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองจัดประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่ายทั้ง 8 แห่ง และทีมนักวิจัย เพื่อร่วมวางแผนทางเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง เพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ต้อง ดำเนินการจัดเก็บภาษีเองตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 เป็นต้นไป โดยได้ร่วมกันวางแผนทาง เกี่ยวกับการประสานงานและการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ วิธีการ แก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองและความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดในเครือข่าย 4 แห่ง ได้แก่ อบจ.ระยอง อบจ.ฉะเชิงเทรา อบจ.ปราจีนบุรี และอบจ. สระแก้ว เพื่อถ่ายทอดเป็นตัวอย่างให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

6.4 สนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายมีแนวทางในการปฏิบัติในการจัดเก็บภาษี น้ำมันในทิศทางเดียวกันโดยการจัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองซึ่ง

ประกอบด้วยกฎ ระเบียบ และแนวทางปฏิบัติงาน ให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ทุกแห่งยกเว้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราซึ่งได้มีการจัดเก็บภาษีเองโดยการเข้าร่วม โครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษี น้ำมันเอง เพื่อให้ได้ศึกษาทักษะความรู้วิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี และมีองค์ ความรู้ในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีต่อไป

6.5 เป็นศูนย์กลางเครือข่ายเพื่อเชื่อมโยงข้อมูล ข่าวสาร และแนวทางแก้ไข ปัญหา เป็นพี่เลี้ยง และที่ปรึกษาในการจัดเก็บภาษีเองให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดใน เครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองได้จัดทำฐานข้อมูลเพื่อติดต่อประสานงานกับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายทุกแห่ง และมีความพร้อมอาสาในการทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง และที่ปรึกษา ทั้งในเรื่องวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี แนวทางการแก้ไขปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดเก็บภาษีเองให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ซึ่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายหลายแห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี องค์การ บริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว) ได้ติดต่อเพื่อปรึกษา ขอ คำแนะนำ และขอตัวอย่างจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองเกี่ยวกับการจัดทำเอกสาร จัดเตรียมข้อมูล เทคนิควิธีการจัดประชุมพบปะผู้ประกอบการ เพื่อเตรียมความพร้อมจัดเก็บภาษี เอง

6.6 จัดทำฐานข้อมูลการติดต่อทางโทรศัพท์ และ e-mail address และช่องทาง ต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้ เพื่อสร้างความใกล้ชิดสนิทสนมและความเป็นกันเองในการทำงาน ระหว่างสมาชิกในเครือข่ายเนื่องจากความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดจะทำให้สามารถทำงานได้รวดเร็วและมี ประสิทธิภาพ มีการประชาสัมพันธ์ข้อบัญญัติ ระเบียบ แบบฟอร์ม แนวทางปฏิบัติจัดเก็บภาษี เองในเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อเป็นข้อมูลให้แก่สมาชิกในเครือข่ายอีกช่องทาง หนึ่ง

6.7 ศูนย์กลางติดต่อประสานงานติดตามความคืบหน้าการดำเนินการจัดเก็บ ภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย และประสานแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองจัดทำหนังสือเวียนไปยังองค์การบริหารส่วน จังหวัดในเครือข่ายทุกแห่ง เพื่อสอบถามความคืบหน้าในการเตรียมการและการดำเนินการเพื่อ

จัดเก็บภาษีเอง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่พบ และความช่วยเหลือที่ต้องการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง

ต่อมาเมื่อกรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง (ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาหน่วยงานของกรมสรรพสามิต ประจำปี 2555 ซึ่งกำหนดภารกิจส่งคืนการรับชำระภาษีนํ้ามันและยาสูบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2555 และเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2554 ได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมสรรพสามิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่อง ความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการจัดเก็บรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ) ผลจากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ทุกจังหวัด

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำหน้าที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองมีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ การดำเนินการจัดเก็บภาษีเองอยู่ก่อนแล้ว การมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดหลายแห่งในเครือข่ายที่มีศักยภาพและความเข้มแข็งของตนเองในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองเป็นตัวอย่างการทำงานและเป็นแรงจูงใจแก่สมาชิก การเป็นตัวเชื่อมให้เกิดเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสพการณ์ และแนวทางการแก้ปัญหาให้กับสมาชิกในเครือข่าย และการเป็นที่ปรึกษา สนับสนุน ส่งเสริม และกระตุ้น ให้สมาชิกในเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง

7. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง

เครือข่ายภาษีนํ้ามันภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีนํ้ามันเองและการดำเนินการจัดเก็บเองทำให้ได้เรียนรู้วิธีการจัดเก็บภาษี มีองค์ความรู้ และเทคนิคการจัดเก็บภาษีนํ้ามันเป็นอย่างดี ประกอบกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกได้ออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกเพื่อจัดเก็บภาษีนํ้ามันเอง ในปี 2555 องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกจึงมีความพร้อมในการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง

ของเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างเพื่อพัฒนาเครือข่ายและผลักดันให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ตลอดจนถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคนิค และวิธีการจัดเก็บให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายและแลกเปลี่ยน เรียนรู้ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีและวิธีการแก้ไข

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกมีบทบาทในฐานะศูนย์กลางเครือข่ายเกี่ยวกับความสามารถในการถ่ายทอดเทคนิค วิธีการจัดเก็บให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ความสามารถในการอบรมและการเป็นที่ปรึกษาด้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ซึ่งมีบทบาทหลักดังนี้

7.1 จัดประชุมร่วมกับทีมนักวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรวมตัวและการทำงานของเครือข่ายเพื่อสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความสามารถและความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองโดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกเป็นศูนย์กลาง

7.2 วางแนวทางการทำงาน การเชื่อมโยงเครือข่าย และกำหนดบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกในฐานะศูนย์กลางเครือข่ายเพื่อสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความสามารถและความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง

7.3 จัดประชุมร่วมกับสมาชิกในเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดความรู้ และวิธีการจัดเก็บภาษี ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย ตลอดจนหารือแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่าย

การทำงานร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างเกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกำหนดที่กรมสรรพสามิตจะส่งงานคืนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีเอง ดังนั้นจึงเป็นแรงกระตุ้นทำให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสนใจเรียนรู้แนวทาง วิธีการจัดเก็บภาษีที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกถ่ายทอด และมีการติดต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่ในเครือข่ายอย่างใกล้ชิดเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง และแบ่งปันประสบการณ์ในการทำงานระหว่างกัน เช่น การชี้แจงร่างข้อบัญญัติต่อสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดของฝ่ายนิติการ วิธีการรวบรวมและสำรวจข้อมูลผู้ประกอบการค่าน้ำมันในจังหวัดของกองคลัง เป็นต้น

7.4 จัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่าย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำงานแก่สมาชิก

7.5 เป็นศูนย์กลางติดต่อประสานงานติดตามความคืบหน้าการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย และประสานแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย

ต่อมาเมื่อกรมสรรพสามิตได้ส่งคืนงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง (ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนของกรมสรรพสามิต ประจำปี 2555 ซึ่งกำหนดภารกิจส่งคืนการรับชำระภาษีนํ้ามันและยาสูบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2555 และเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2554 ได้มีการลงนามบันทึกข้อตกลงระหว่างกรมสรรพสามิตกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เรื่อง ความร่วมมือกันเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการจัดเก็บรายได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ) ผลจากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างมีองค์ความรู้และความสามารถจัดเก็บภาษีเองได้

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกมีประสิทธิภาพนั้นเกิดจากปัจจัยสำคัญ 4 ประการ คือ การมีองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษีและออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง ความพร้อมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่สมาชิก ศักยภาพในการเชิญชวนให้สมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรม และแรงกระตุ้นจากการส่งคืนงานของกรมสรรพสามิต

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่ากลุ่มเครือข่ายทั้ง 7 กลุ่มนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายจะมีบทบาทในการดำเนินการที่เหมือนกัน คือ ทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะประชุมหารือร่วมกันกับทีมนักวิจัย เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี ใน 4 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งจะมีการร่วมกันวางแผนแนวทางในการออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายจะส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองและจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ไม่เพียงเท่านั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย ซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เคยเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา และประสบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีเองนั้นก็ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาและให้สมาชิกเครือข่ายสามารถขอศึกษาดูงานได้ และยังมีการสร้างศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษี โดยจะรวบรวมประเด็นปัญหาต่างๆ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่แต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดประสบมา และมีการติดตามผลความก้าวหน้าของการดำเนินการอีกด้วย

บทที่ 5

รายงานการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี

เนื้อหาในบทนี้มุ่งนำเสนอการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในแต่ละเครือข่ายเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี

1. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้ประสบความสำเร็จ

จากผลการศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง พบว่า ความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เกิดจากการดำเนินการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อกฎหมาย ด้านบริหารการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ดังนี้

1.1 ด้านข้อกฎหมาย

ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ออกข้อบัญญัติเพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน และอนุบัญญัติซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในข้อบัญญัติดังกล่าวที่แต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดไว้ใช้บังคับก่อนร่วมโครงการ พบว่ามีสภาพปัญหาสรุปได้ 9 ประการ ดังนี้

1.1.1 การกำหนดการจัดเก็บภาษีตามข้อบัญญัติที่ใช้บังคับยังไม่ครบถ้วน โดยไม่มีการออกข้อบัญญัติเรียกเก็บภาษีจากก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

1.1.2 ความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษีไม่ชัดเจนซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการค้าความ และไม่สอดคล้องกับปริมาณน้ำมันที่จำหน่ายจริง เนื่องจากข้อบัญญัติกำหนดความรับผิดในอันจะต้อง เสียภาษีให้เกิดขึ้นเมื่อรับมอบน้ำมันเข้าไว้ในครอบครอง

1.1.3 มีการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อน เนื่องจากการกำหนดความรับผิดในอันจะต้องเสียภาษี ตามข้อบัญญัติฯ ซึ่งกำหนดให้เกิดขึ้นเวลาที่รับมอบสินค้าเข้าไว้ในครอบครอง ทำให้กรณีการจำหน่ายน้ำมันฯ ไปยังผู้บริโภคภายในจังหวัดและระหว่างจังหวัดมีการะภาษีซ้ำซ้อน

1.1.4 การจัดเก็บภาษียังไม่ครอบคลุมการค้าในเขตจังหวัดทั้งหมด เนื่องจากข้อบัญญัติฯ กำหนดให้จัดเก็บภาษีจากผู้ค้า ซึ่งประกอบกิจการสถานการค้า อันได้แก่ สถานีบริการน้ำมัน และคลัง น้ำมัน ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงตัวแทนจำหน่ายน้ำมันที่ไม่มีสถานการค้าเป็นหลักแหล่ง (Jobber)

1.1.5 ข้อบัญญัติฯ ไม่มีบทบัญญัติเรื่องการกำหนดเกี่ยวกับการแจ้งย้าย เลิกหรือโอนกิจการ ซึ่งทำให้การควบคุมทางทะเบียนเป็นไปได้ยากและไม่สอดคล้องกับสภาพจริง

1.1.6 ข้อบัญญัติฯ ที่ใช้บังคับกำหนดให้ใช้แบบบัญชีประจำวัน และบเดื่อนเฉพาะตามแบบที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดเท่านั้น ทำให้เกิดความยุ่งยากและเป็นภาระแก่ผู้ประกอบการที่ต้องจัดทำบัญชีตามกฎหมายอื่นซึ่งมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดอยู่แล้ว

1.1.7 ข้อบัญญัติฯ ที่ใช้บังคับยังไม่มีการจัดรูปแบบให้เป็นหมวดหมู่เพื่อความชัดเจนในการศึกษาและการทำความเข้าใจ

1.1.8 การจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยังไม่มีประกาศ ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่จำเป็นมารองรับการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษี เช่น ประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าด้วยการกำหนดแบบพิมพ์ ระเบียบองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าด้วยการงดหรือลดเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ระเบียบองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าด้วยการตรวจปฏิบัติการสถานการค้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ ระเบียบองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าด้วยการตรวจสอบภาษี ตลอดจนแบบพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับกฎ และระเบียบดังกล่าว

1.1.9 การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่และได้รับเงินภาษีไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เนื่องจากการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีน้ำมันแทนและมีอำนาจออกข้อบังคับกรมสรรพสามิตเพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษี ทำให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปตามข้อบังคับกรมสรรพสามิตเท่านั้น คือ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จะรับชำระภาษีแทนในขณะที่ยังขาดการติดตามตรวจสอบการชำระภาษีให้ถูกต้องสมบูรณ์ และต้องเสียค่าตอบแทนในการจัดเก็บร้อยละ 3 ของภาษีที่จัดเก็บได้

สภาพปัญหาดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สวนทางกับความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงจะต้องพิจารณาข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด และอนุบัญญัติที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน และก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หรือออกข้อบัญญัติหรืออนุบัญญัติใหม่เพื่อจัดเก็บภาษีเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่น ได้รับการยอมรับจากผู้เสียภาษี และขจัดปัญหาดังกล่าวข้างต้นให้หมดไปหรือมากที่สุด

1.2 ด้านบริหารการจัดเก็บภาษี

นับตั้งแต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีน้ำมันแทนตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา ผลการจัดเก็บภาษีน้ำมันยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เนื่องจากขาดการติดตาม ตรวจสอบผู้มีหน้าที่เสียภาษี และขาดการลงโทษผู้หลีกเลี่ยงภาษีอย่างจริงจัง กล่าวโดยสรุปคือ ขาดมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่จะทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้ามาอยู่ในระบบและเสียภาษีอย่างถูกต้อง และเกิดความเป็นธรรมระหว่างผู้เสียภาษีด้วยกัน ดังนั้น เมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องมีมาตรการติดตาม ตรวจสอบผู้มีหน้าที่เสียภาษี และการลงโทษผู้ที่หลีกเลี่ยงภาษีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มาตรการที่เสนอแนะเพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเองอย่างมีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิผลสูงสุด ดังนี้

1.2.1 การจัดทำแฟ้มผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละราย จะทำให้ทราบว่าใครบ้างที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบ ผู้ที่เข้ามาอยู่ในระบบแล้วมีการชำระภาษีมากน้อยเพียงใด และมีการชำระภาษีโดยสม่ำเสมอหรือไม่ แฟ้มผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องตั้งแต่คำขอจดทะเบียนสถานการค้า สำเนาใบทะเบียนสถานการค้า แบบแสดงรายการภาษีแต่ละเดือน งบเดือน แสดงการรับ-จ่ายน้ำมัน และก๊าซ บันทึกการวิเคราะห์แบบแสดงรายการภาษี บันทึกผลการตรวจปฏิบัติการ บันทึกผลการตรวจสอบภาษี หนังสือแจ้งการประเมินภาษี ฯลฯ

1.2.2 การจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละราย ข้อมูลจากแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละรายควรนำมาจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละรายให้ครบถ้วน จะทำให้การติดตามตรวจสอบผู้เสียภาษีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละรายอย่างน้อยประกอบด้วย วันจดทะเบียนสถานการค้า สถานที่ตั้งของผู้ประกอบการ ค่าภาษีน้ำมัน และ

ปริมาณน้ำมันที่ชำระภาษีแต่ละเดือน ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ปริมาณน้ำมันที่จำหน่ายของ ผู้ประกอบการแต่ละรายซึ่งรายงาน ต่อกรมธุรกิจพลังงาน ขนาดของสถานประกอบการ จำนวนหัว จ่ายน้ำมัน จำนวนพนักงาน

1.2.3 การมีหนังสือแจ้งเตือนผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบ และมี มาตรการลงโทษอย่างจริงจัง

1.2.4 การตรวจวิเคราะห์แบบรายการชำระภาษีของผู้เสียภาษีแต่ละราย เพื่อให้มี การเสียภาษีที่ถูกต้องและครบถ้วน การตรวจวิเคราะห์แบบรายการภาษี จะต้องตรวจสอบประเภท ของน้ำมัน ปริมาณน้ำมันที่ชำระภาษีว่าตรงกับบเดือนการรับ-จ่ายน้ำมันที่ยื่นไว้หรือไม่ อัตราภาษี ที่นำมาคำนวณ นอกจากนั้นควรวิเคราะห์ว่าการเสียภาษีเหมาะสมและสอดคล้องกับปริมาณ น้ำมันที่จำหน่ายจริง โดย วิเคราะห์จากข้อมูลที่จัดทำไว้ในฐานข้อมูลผู้เสียภาษี

1.2.5 การนำตัวชี้วัด (Key Performance Indicator : KPI) มาวัดผลการ ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี

1.2.6 การตรวจปฏิบัติการ ณ สถานประกอบการของผู้มีหน้าที่เสียภาษี จะเป็น มาตรการหนึ่งที่เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี

1.2.7 การตรวจสอบภาษี ควรเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะนำมาใช้ หลังจากใช้ มาตรการข้างต้นแล้วผู้มีหน้าที่เสียภาษียังไม่ยอมเข้ามาอยู่ในระบบ หรือจงใจชำระภาษีไม่ถูกต้อง และไม่ครบถ้วน

1.3 ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี

การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีน้ำมัน แทนตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา ซึ่งสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ที่จะรับชำระภาษีแทน และส่งเงินให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจึง พบว่าเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ในกระบวนการดำเนินการจัดเก็บภาษี การติดตามตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายอย่างครบ วงจร และจำนวนบุคลากรอาจไม่เพียงพอกับปริมาณงานในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน โดยใน การเร่งรัดและบริหารการจัดเก็บภาษีน้ำมันนั้น ขึ้นกับฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ กองคลัง ซึ่งมี จำนวนเจ้าหน้าที่เพียงไม่กี่คน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวไม่เพียงแต่ต้องจัดเก็บภาษีน้ำมันเท่านั้น ยัง จะต้องจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมประเภทอื่นๆ เช่น ภาษีจากผู้เข้าพักโรงแรม ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัด จะต้องจัดเตรียมบุคลากรตามจำนวนที่เหมาะสมกับงาน โดยมีความรู้ความเข้าใจที่จะปฏิบัติหน้าที่จัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี ทั้งความรู้ด้านกฎหมาย/ข้อบัญญัติวิธีการรับจดทะเบียนสถานการค้า วิธีการจัดเก็บภาษี วิธีการทำให้ได้รับความร่วมมือจากผู้เสียภาษีเป็นอย่างดี วิธีการติดตามตรวจสอบการเสียภาษี วิธีการติดตามเร่งรัดภาษีค้าง วิธีการใช้มาตรการบังคับทางกฎหมาย ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้จัดทำฐานข้อมูลและบริหารจัดการเก็บภาษี

1.4 ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี

สาเหตุหลักที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษียังไม่ยอมรับและให้ความร่วมมือในการเสียภาษี เนื่องจากเจ้าหน้าที่ขาดการติดตามตรวจสอบ และลงโทษผู้หลีกเลี่ยงภาษีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจำนวนมากขาดความเกรงกลัวและไม่ประสงค์เข้ามาอยู่ในระบบ กรณีเช่นนี้ยังทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่ยอมรับและให้ความร่วมมือในการเสียภาษีอย่างถูกต้องและครบถ้วน จึงทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่ได้รับความร่วมมือในการเสียภาษี ดังนั้น การจัดเก็บภาษีนำนั้มนเององค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีทั้งในด้านขั้นตอนการจดทะเบียนสถานการค้า การทำบัญชีประจำวันและงบเดือน การยื่นแบบรายการภาษีพร้อมกับชำระภาษี การอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี และบทลงโทษแก่ผู้หลีกเลี่ยงภาษี รวมทั้งประโยชน์สาธารณะที่จะเกิดแก่ส่วนรวมจากการนำเงินภาษีที่จัดเก็บได้ไปใช้พัฒนาโครงการต่างๆ ในพื้นที่จังหวัด การประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความเลื่อมใสให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด การชี้แจงชักจูงให้ประชาชนและผู้เสียภาษีมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันเสียภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อจะนำไปใช้ในการบริหารพัฒนาท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป คือ สภาพปัญหาที่ทำให้้องค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่ประสบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีเอง คือการที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษียังไม่ยอมรับและให้ความร่วมมือในการเสียภาษี เนื่องจากเจ้าหน้าที่ขาดการติดตามตรวจสอบ และลงโทษผู้หลีกเลี่ยงภาษีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจำนวนมากขาดความเกรงกลัวและไม่เข้ามาอยู่ในระบบ ซึ่งทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้มีหน้าที่เสียภาษีในระบบภาษี การที่จะทำให้การจัดเก็บภาษีนำนั้มนของ้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และผู้เสียภาษีเกิดความยอมรับ และให้ความร่วมมือในการเสียภาษีนำนั้มนต่อ้องค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น จะต้องมีการดำเนินการทั้งด้านการปรับปรุงข้อกฎหมายโดยการออกข้อบัญญัติเป็นหมวดหมู่เพื่อจัดเก็บภาษีนำนั้มนเอง และออกประกาศ ระเบียบ แนวปฏิบัติ และแบบพิมพ์ต่างๆ ที่จำเป็น เพื่อใช้ในการ

จัดเก็บภาษี และให้ครอบคลุม เกิดความชัดเจน และเป็นธรรมต่อผู้เสียภาษีที่อยู่ในระบบ ด้านวิธีการจัดเก็บก็ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายที่จะทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้ามาอยู่ในระบบและเสียภาษีอย่างถูกต้อง และเกิดความเป็นธรรมระหว่างผู้เสียภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บเองก็ต้องมีเพียงพอ และมีผ่านการฝึกอบรมให้มีความรู้ความสามารถในการจัดเก็บภาษีได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน อีกทั้งด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษีเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดก็ต้องมีการสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการเสียภาษีแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีด้วยการสร้างการยอมรับในข้อบัญญัติ และอนุบัญญัติ ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี สร้างการมีส่วนร่วมต่อการใช้จ่ายเงินภาษีในการพัฒนาจังหวัด อำนวยความสะดวกในการชำระภาษีประชาสัมพันธ์และให้การศึกษาเกี่ยวกับภาษีอากร รวมทั้งมีการติดตามตรวจสอบและลงโทษผู้หลีกเลี่ยงภาษีอย่างจริงจัง ซึ่งการดำเนินการทั้ง 4 ด้านจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ไปพร้อมๆ กันทั้ง 4 ด้าน

2. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคกลาง

เครือข่ายภาคกลาง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวม 16 จังหวัด

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคกลาง แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 12 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี

ลักษณะที่ 3 ไม่มีการจัดเก็บภาษีน้ำมัน 3 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้รวมตัวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้แจกคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้แก่สมาชิกในเครือข่ายได้ศึกษา และจัดประชุมร่วมกันของกลุ่มเครือข่ายที่ทำกร อบจ.พระนครศรีอยุธยาจำนวน 2 ครั้ง (ครั้งที่ 1 เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี และครั้งที่ 2 เพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น กำหนดแนวทางการทำงาน และแลกเปลี่ยนกันรายงานความก้าวหน้า สภาพปัญหาตลอดจนแนวทางแก้ไข) ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคกลาง เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

2.1 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่ายภาคกลาง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่าย มีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตนเป็นอย่างดี และมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายในระยะแรกของการทำงานร่วมกัน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการดำเนินการศึกษาด้านข้อกฎหมายเพื่อออกอนุบัญญัติมารองรับการจัดเก็บภาษีให้มีความรัดกุมมากขึ้น เช่น ขาดอนุบัญญัติเกี่ยวกับการออกตรวจปฏิบัติการเพื่อให้คำแนะนำแก่ผู้เสียภาษี และเพื่อตรวจสอบการเสียภาษีของผู้ประกอบการ ทำให้การจัดเก็บภาษีถูกต้องครบถ้วน ซึ่งจะต้องออกระเบียบองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าด้วยการตรวจปฏิบัติการสถานการค้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อบัญญัติมีกฎ ระเบียบ รองรับเป็นมาตรฐานเดียวกันและมีประสิทธิภาพ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ศึกษาแนวทางการออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยการศึกษาจากเอกสารที่ศูนย์กลางเครือข่ายส่งให้ จากการเข้าร่วมประชุมเครือข่ายที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดขึ้น จากตัวอย่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นจัดเก็บภาษีน้ำมันเองแล้ว และจากการโทรปรึกษากันระหว่างเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่สนิทสนมกัน และจัดทำร่างข้อบัญญัตินำเสนอผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อไป

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 3 แห่ง ได้เล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดเก็บภาษีน้ำมันเนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกลุ่มนี้ถูกต่อต้านจากกลุ่มผู้เสียภาษีอย่างรุนแรงจึงกลัวจะกระทบฐานเสียงทางการเมืองแต่เมื่อได้มีการร่วมแบ่งปันประสบการณ์และวิธีการทำงานในเครือข่าย จากการประชุมพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจัดขึ้น ทำให้ผู้บริหารเล็งเห็นว่าหากจัดเก็บภาษีน้ำมันจะมีงบประมาณในการพัฒนาจังหวัดเพิ่มขึ้นมากและมีช่องทางที่จะทำให้ไม่กระทบฐานเสียงทางการเมืองได้โดยการสร้างการยอมรับในการเสียภาษีให้เกิดขึ้น และเห็นแนวทางในการสร้างการยอมรับจากผู้มีหน้าที่เสียภาษี จากตัวอย่างที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นใช้ในการสร้างการยอมรับและหยิบยกมาเป็นตัวอย่างในที่ประชุมเพื่อแบ่งปันวิธีการแก่งมชักเครือข่าย เช่น การจัดประชุมผู้ประกอบการเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสมในการจัดเก็บ การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีมีส่วนร่วมในการนำเงินภาษีมาพัฒนาจังหวัด เป็นต้น

ต่อมากรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคกลางนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายไปพัฒนาและปรับใช้เพื่อดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ซึ่งภายหลังจากกรมสรรพสามิตส่งคืบงาน การดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเอง 14 แห่ง โดยมีลักษณะการดำเนินการ 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 โดยการออกข้อบัญญัติ ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี รวม 8 แห่ง

รูปแบบที่ 2 โดยการออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ที่ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษี ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มนี้อยู่ระหว่างกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติจึงออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ที่ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษีซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองเพื่อป้องกันการขาดรายได้

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการจัดเก็บเองแต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บ 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี (เดิมไม่เคยออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันมาก่อน แต่ขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำร่างข้อบัญญัติเพราะได้รับแรงกระตุ้นจากจังหวัดใกล้เคียงที่ได้จัดเก็บภาษีเองแล้ว) องค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (เดิมมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ต่อมาได้ออกข้อบัญญัติจัดเก็บเองแต่ชะลอการดำเนินการจัดเก็บเนื่องจากนโยบายของผู้บริหารฝ่ายการเมือง)

2.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการค่าน้ำมันในเขตจังหวัด โดยการประสานงานขอข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมสรรพสามิต กรมธุรกิจพลังงาน และการออกสำรวจจำนวนผู้ประกอบการในเขตจังหวัด เพื่อนำมาจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี เก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียภาษีแต่ละราย เช่น ใบสำเนาทะเบียนสถานการค้า บัตรเดบิตแสดงการรับ-

จ่าย น้ำมัน และผลการตรวจปฏิบัติการ มีการแจ้งเตือนผู้เสียหายที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบ ให้มาดำเนินการจดทะเบียนโดยวิธีโทรศัพท์ หรือแจ้งเตือนเป็นหนังสือ มีการนำแบบรายการภาษีมาตรวจสอบวิเคราะห์ความถูกต้องครบถ้วนของการเสียภาษี มีการออกตรวจแนะนำวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการ มีการจัดประชุมพบปะผู้ประกอบการเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีและเห็นประโยชน์ของการเสียภาษี ตลอดจนชักชวนให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในระบบให้มาจดทะเบียนเสียภาษี

2.3 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ประสานขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ในเขตจังหวัด ส่งวิทยากรมาช่วยอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของ อบจ. และขอให้เจ้าหน้าที่ของ อบจ. เข้าดูงานวิธีการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ มีการเดินทางไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง และมีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

2.4 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เมื่อยกกว้างข้อบัญญัติแล้วมีการประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับ อัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี มีการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ และเมื่อข้อบัญญัติใช้บังคับแล้วก็จะเชิญประชุมผู้ประกอบการอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ อธิบายวิธีการเสียภาษี

ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การออกรับชำระภาษีในแต่ละเขตอำเภอ การชำระภาษีผ่านธนาคาร การชำระภาษีทางไปรษณีย์ การอนุญาตให้ใช้บัญชีประจำวันและงบเดือนที่จัดทำอยู่แล้ว มีการจัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี และมีการให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และรวดเร็ว

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคกลางสามารถสรุปผลเป็นตารางได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคกลาง ก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

อบจ.	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์		✓			✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี			✓		✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	✓			✓	

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคกลาง โดยการจัดส่งเอกสารการเตรียมความพร้อมให้สมาชิกเครือข่ายศึกษา การจัดประชุมถ่ายทอดองค์ความรู้ การจัดประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การให้คำปรึกษาหารือระหว่างเจ้าหน้าที่ ประกอบกับการที่ศูนย์กลางเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง และการทำหน้าที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีบทบาทสำคัญในสมาคม อบจ. ทำให้สามารถผลักดันเรื่องนี้ได้อย่างเต็มที่ และการยอมรับการเป็นผู้นำและความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายเล็งเห็นประโยชน์ เข้าใจวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และนำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษีจนมีความสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ จะเห็นได้ว่า มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทนดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 12 แห่ง และมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ไม่ได้จัดเก็บภาษีดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 2 แห่ง ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีก 2 แห่ง แม้จะยังไม่จัดเก็บภาษีเอง เนื่องจากอยู่ระหว่างการจัดทำร่างข้อบัญญัติ (องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี) และนโยบายของผู้บริหารฝ่ายการเมือง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์) แต่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการจัดเก็บภาษี

3. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคใต้

เครือข่ายภาคใต้ ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี รวม 14 จังหวัด

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคใต้ แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 6 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

ลักษณะที่ 3 ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน 7 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เข้าร่วมด้วยกันเป็นสมาพันธ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 14 จังหวัดภาคใต้อยู่แล้ว มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง โดยจัดประชุมสมาพันธ์ของกลุ่มเครือข่าย จำนวน 2 ครั้ง (ครั้งที่ 1 กำหนดแนวทางการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมกับกลุ่มเครือข่ายและจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ครั้งที่ 2 เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี และการประสานกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อขอการสนับสนุนช่วยเหลือในการผลักดันแนวคิดของกลุ่มเครือข่าย ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคใต้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

3.1 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานข้อกฎหมาย

เครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัด ภาคใต้มีแนวความคิดในการจัดเก็บภาษีน้ำมันจากการค้าในเขตจังหวัด โดยจัดเก็บจากปริมาณน้ำมันที่คลังน้ำมันซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ส่งน้ำมันมาขายในแต่ละจังหวัด และให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด เฉพาะจังหวัดที่มีคลังน้ำมันตั้งอยู่หักค่าภาษีจากต้นทุนตามปริมาณน้ำมันที่คลังน้ำมันส่งไปจำหน่ายในแต่ละจังหวัด และส่งเงินค่าภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่ง ขณะนี้เครือข่ายภาคใต้อยู่ระหว่างร่วมกันวางแผนการร่างข้อบัญญัติให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดข้างต้นและให้สามารถปฏิบัติได้ (ข้อบัญญัติของแต่ละจังหวัดจะต้องสอดคล้องกันในเรื่องทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกัน เช่น ผู้มีหน้าที่เสียภาษี จุดความรับผิดชอบ เพื่อให้จังหวัดที่มีคลังน้ำมันสามารถหักภาษีจากต้นทุนและนำส่งปลายทาง

ได้ ส่วนเรื่องที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละจังหวัด เช่น อัตราภาษี บทกำหนดโทษ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งควรกำหนดตามสภาพเงื่อนไขของแต่ละจังหวัด) และประสานกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และคลังน้ำมันที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อจัดทำบันทึกความตกลงร่วมกันในแนวทางการจัดเก็บภาษีดังกล่าว

ในขณะที่การดำเนินการตามแนวคิดข้างต้นอยู่ระหว่างหรือแนวทางการจัดทำข้อบัญญัติกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2555 ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคใต้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายไปพัฒนาและปรับใช้เพื่อดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง รองรับการส่งคืบงานจากกรมสรรพสามิต การดำเนินการพัฒนาด้านข้อมูลกฎหมายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเอง 13 แห่ง โดยมีลักษณะการดำเนินการ 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 โดยการออกข้อบัญญัติ 8 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล

รูปแบบที่ 2 โดยการออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษี 5 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มนี้อยู่ระหว่างกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติจึงออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษีซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการจัดเก็บเองแต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บ 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา (เดิมออกข้อบัญญัติแต่ชะลอจัดเก็บภาษีน้ำมัน ซึ่งขณะนี้ยังคงชะลอเช่นเดิม เนื่องจากรอการจัดเก็บภาษีในรูปแบบที่ได้ตกลงร่วมกัน)

แม้การส่งคืบงานของกรมสรรพสามิตจะทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดต่างดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง แต่ในขณะเดียวกันสมาชิกเครือข่ายภาคใต้อีกยังพัฒนาการจัดเก็บภาษีให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นโดยผลักดันให้มีการจัดเก็บภาษีตามแนวคิดของกลุ่มโดยจัดเก็บจากปริมาณน้ำมันที่คลังน้ำมันซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ส่งน้ำมันมาขายในแต่ละจังหวัด และให้องค์การ

บริหารส่วนจังหวัด เฉพาะจังหวัดที่มีคลังน้ำมันตั้งอยู่หักค่าภาษีจากต้นทุนทางตามปริมาณน้ำมันที่คลังน้ำมันส่งไปจำหน่ายในแต่ละจังหวัด และส่งเงินค่าภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่ง เนื่องจากพื้นที่ 14 จังหวัดภาคใต้ในอดีตมีการต่อต้านการจัดเก็บภาษีน้ำมันอย่างรุนแรงจนองค์การบริหารส่วนจังหวัดกว่าครึ่งหนึ่งต้องชะลอการจัดเก็บ ประกอบกับปัญหาความไม่สงบในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างในปัจจุบันที่ไม่อำนวย ในขณะที่พื้นที่ภาคใต้มีลักษณะพิเศษคือมีคลังน้ำมันตั้งอยู่ในพื้นที่ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีคลังน้ำมันตั้งอยู่สามารถจัดเก็บภาษีน้ำมันได้ซึ่งสมาชิกเครือข่ายเล็งเห็นว่าเป็นจุดแข็ง จึงผลักดันให้หักค่าภาษีที่คลังน้ำมันตามแนวคิดดังกล่าวเพราะต้องการให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยและไม่ต้องประะทะกับการต่อต้านที่รุนแรงในเขตจังหวัด

3.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินภารกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการค้าน้ำมันในเขตจังหวัด โดยการขอข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมสรรพสามิต กรมธุรกิจพลังงาน และการออกสำรวจจำนวนผู้ประกอบการในเขตจังหวัด เพื่อนำมาจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี เก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียภาษีแต่ละราย เช่น ในทะเบียนสถานการค้า งบเดือนแสดงการรับ-จ่าย น้ำมัน และผลการตรวจปฏิบัติการ มีการแจ้งเตือนผู้เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบให้มาดำเนินการจดทะเบียนโดยวิธีโทรศัพท์ หรือแจ้งเตือนเป็นหนังสือ มีการนำแบบรายการภาษีมาตรวจสอบวิเคราะห์ความถูกต้องครบถ้วนของการเสียภาษี มีการออกตรวจแนะนำวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการ มีการจัดประชุมพบปะผู้ประกอบการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีและเล็งเห็นประโยชน์ของการเสียภาษี ตลอดจนชักชวนให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในระบบให้มาจดทะเบียนเสียภาษี

3.3 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ประสานขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ในเขตจังหวัดส่งวิทยากรมาช่วยอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของ อบจ. และขอให้เจ้าหน้าที่ของ อบจ. เข้าดูงานวิธีการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ มีการเดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีนํ้ามันเอง และมีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

3.4 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เมื่อয়กร่างข้อบัญญัติแล้วได้มีการประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี มีการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ และเมื่อข้อบัญญัติใช้บังคับแล้วจึงเชิญประชุมผู้ประกอบการอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ อธิบายวิธีการเสียภาษี ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การออกรับชำระภาษีในแต่ละเขตอำเภอ การชำระภาษีผ่านธนาคาร การชำระภาษีทางไปรษณีย์ การอนุญาตให้ใช้บัญชีประจำวันและงบเดือนที่จัดทำอยู่แล้ว มีการจัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี และมีการให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และรวดเร็ว

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคใต้สามารถสรุปผลเป็นตารางได้
ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคใต้ ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

อบจ.	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา			✓		✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	✓			✓	

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคใต้ในลักษณะกลุ่มสมพันธ์ โดยการจัดประชุมสมพันธ์ของกลุ่มเครือข่ายเพื่อกำหนดแนวทางการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมกับกลุ่มเครือข่ายและจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน การถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี และการประสานกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อขอการสนับสนุนช่วยเหลือ ประกอบกับการที่ศูนย์กลางเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง และการทำหน้าที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่เป็นผู้นำในการผลักดันอย่างจริงจัง การ

ยอมรับการเป็นผู้นำของสมาชิกเครือข่ายและความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย เมื่อกรมสรรพสามิตส่งคืนงานให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้นำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษี จะเห็นได้ว่า มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 5 แห่ง และมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ไม่ได้จัดเก็บภาษี ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 7 แห่ง (แต่จัดเก็บภาษีได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยเนื่องจากปัญหาการต่อต้านและปัญหาความไม่สงบทำให้เจ้าหน้าที่ไม่กล้าทำงาน) ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา แม้จะยังไม่จัดเก็บภาษีเอง เนื่องจากผู้บริหารมีนโยบายรอการจัดเก็บภาษีในรูปแบบตามแนวคิดที่ตกลงร่วมกัน แต่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการจัดเก็บภาษี ถึงแม้หลายจังหวัดจะออกข้อบัญญัติหรือประกาศ/แนวปฏิบัติเพื่อจัดเก็บภาษีเองแต่ปัญหาในพื้นที่ทำให้กลุ่มเครือข่ายพยายามผลักดันการจัดเก็บภาษีตามแนวคิดที่ตกลงร่วมกันให้ประสบความสำเร็จต่อไป

4. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาษีน้ำมันภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น รวม 10 แห่ง

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.ก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 7 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ลักษณะที่ 3 ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด
สกลนคร

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อ
พัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้รวมตัวกัน
เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมัน
โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ ส่งคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน
เองให้แก่สมาชิกในเครือข่ายได้ศึกษา จัดประชุมร่วมกันของกลุ่มเครือข่ายที่ทำการ อบจ.
ขอนแก่นจำนวน 2 ครั้ง (ครั้งที่ 1 วางแนวทางการประสานงานและการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยน
ความรู้ ประสบการณ์การทำงาน ครั้งที่ 2 จัดอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้หลักคิดในการจัดเก็บ
ภาษี เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี) ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
ในเครือข่ายและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาในการจัดเก็บภาษีให้แก่
องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้
เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการ
จัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหาร
จัดเก็บภาษี ดังนี้

4.1 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่าย
ภาษีน้ำมันภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมี
ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของ
ตน และมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

4.1.1 กลุ่มที่ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 3 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดขอนแก่น (ศูนย์กลางเครือข่าย) องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย (ซึ่งจัดเก็บภาษีเองอยู่
เดิมแล้ว และองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ส่งตัวแบบวิธีการจัดเก็บภาษีเองให้มี
ประสิทธิภาพเพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลยใช้ประโยชน์ในการ
พัฒนาการจัดเก็บภาษีต่อไป) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ (แม้จะอยู่ในเครือข่ายภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างแต่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานสนิทสนมกับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดขอนแก่นจึงได้ศึกษาและนำแนวทางการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

ขอนแก่นไปเป็นตัวอย่าง และดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา)

4.1.2 กลุ่มที่อยู่ระหว่างการเตรียมการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ศึกษาแนวทางการออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัด และจัดทำร่างข้อบัญญัตินำเสนอผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อไป

4.1.3 กลุ่มที่อยู่ระหว่างการศึกษาวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 6 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (ศูนย์กลางเครือข่าย) ได้จัดส่งเอกสารวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 6 แห่ง เพื่อให้ศึกษาและดำเนินการจัดเก็บภาษีเองต่อไป ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นพร้อมเป็นพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา และตัวอย่างความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดดังกล่าว

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร แม้จะอยู่ในเครือข่ายภาษีน้ำมันภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แต่ได้ร่วมสร้างเครือข่าย ศึกษาและนำแนวทางการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีไปเป็นตัวอย่างในการเตรียมดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา เนื่องจากผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหารและองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีรู้จักและมีการติดต่อกันจึงชักชวนกันเข้าร่วมเครือข่ายที่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นศูนย์กลาง

เมื่อกรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน นำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายไปพัฒนาและปรับใช้เพื่อดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ซึ่งภายหลังจากกรมสรรพสามิตส่งคืบงาน การดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเอง 9 แห่ง โดยมีลักษณะการดำเนินการ 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 โดยการออกข้อบัญญัติ 7 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งตามบันทึกความเข้าใจร่วมกันที่จัดทำขึ้นระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี และทีมนักวิจัยจะอยู่ในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิได้เข้าร่วมเครือข่าย ศึกษาและนำแนวทางการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นไปเป็นตัวอย่าง และดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา

รูปแบบที่ 2 โดยการออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษี 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มนี้อยู่ระหว่างกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติจึงออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษีซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองเพื่อป้องกันการขาดรายได้

ทั้งนี้แม้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร จะอยู่ในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แต่ได้ร่วมสร้างเครือข่าย ศึกษาและนำแนวทางการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีไปเป็นตัวอย่างในการเตรียมดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการจัดเก็บเองแต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บ 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร (เดิมชะลอการจัดเก็บภาษีน้ำมันไว้ก่อนตั้งแต่ปี 2548 ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาและจัดทำร่างข้อบัญญัติ)

4.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินภารกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการค่าน้ำมันในเขตจังหวัด โดยการขอข้อมูล

จากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมสรรพสามิต กรมธุรกิจพลังงาน และการออกสำรวจจำนวนผู้ประกอบการในเขตจังหวัด เพื่อนำมาจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี เก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียภาษีแต่ละราย เช่น ใบสำเนาทะเบียนสถานการค้า งบเดือนแสดงการรับ-จ่าย น้ำมัน และผลการตรวจปฏิบัติการ มีการแจ้งเตือนผู้เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบให้มาดำเนินการจดทะเบียนโดยวิธีโทรศัพท์ หรือแจ้งเตือนเป็นหนังสือ มีการนำแบบรายการภาษีมาตรวจสอบวิเคราะห์ความถูกต้องครบถ้วนของการเสียภาษี มีการออกตรวจแนะนำวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการ มีการจัดประชุมพบปะผู้ประกอบการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีและให้เห็นประโยชน์ของการเสียภาษี ตลอดจนชักชวนให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในระบบให้มาจดทะเบียนเสียภาษี

4.3 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บในเรื่องเทคนิคการทำงาน เช่น การพูดคุยกับผู้เสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ง่ายต่อการทำงาน จากศูนย์กลางเครือข่าย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ประสานขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ในเขตจังหวัดส่งวิทยากรมาช่วยอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของ อบจ. และขอให้เจ้าหน้าที่ของ อบจ. เข้าดูงานวิธีการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ มีการเดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง และมีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

4.4 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี เช่น การเปิดช่องทางให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการที่เป็นประโยชน์ วิธีการลดภาระของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการเสียภาษี วิธีการจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้ความร่วมมือในการจัดเก็บ และเทคนิคในการบริหาร

จัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่าย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่าย ได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีดียิ่งขึ้น

การดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะ คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เมื่อยกกว้างข้อบัญญัติแล้วจะมีการประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับ อัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี มีการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บ ได้ เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การขุดลอกคลองและลำห้วย การสร้างลานกีฬา การส่งเสริม อาชีพ เป็นต้น และเมื่อข้อบัญญัติใช้บังคับแล้วก็จะเชิญประชุมผู้ประกอบการอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ ความรู้ความเข้าใจ อธิบายวิธีการเสียภาษี ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน แจ้งการ ให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การออกรับชำระภาษีในแต่ละเขต อำเภอ การชำระภาษีผ่านธนาคาร การชำระภาษีทางไปรษณีย์ การอนุญาตให้ใช้บัญชีประจำวัน และงบเดือนที่จัดทำอยู่แล้ว มีการจัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสีย ภาษี และมีการให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และรวดเร็ว

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนสามารถ สรุปผลเป็นตารางได้ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

อบจ.	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย	✓			✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร			✓		✓

อบจ.	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	✓			✓	

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยการจัดส่งคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้แก่สมาชิกในเครือข่ายได้ศึกษา การจัดประชุมวางแผนทางการประสานงานและการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์การทำงาน และการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้หลักคิดในการจัดเก็บภาษี เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี ประกอบกับการที่ศูนย์กลางเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง และการทำหน้าที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นในการเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา ความสนิทสนมในลักษณะเพื่อนพ้อง และเครือข่ายของเจ้าหน้าที่ อบจ. ในเครือข่าย ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายเล็งเห็นประโยชน์ เข้าใจวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และนำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษีจนมีความสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ จะเห็นได้ว่า มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทนดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 7 แห่ง ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร แม้จะยังไม่จัดเก็บภาษีเอง เนื่องจากอยู่ระหว่างการจัดทำร่างข้อบัญญัติ แต่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการจัดเก็บภาษี

5. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันของ อบจ. ก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” การ

จัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 3 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 4 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์

ลักษณะที่ 3 ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้รวมตัวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีได้ ส่งคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้แก่สมาชิกในเครือข่ายได้ศึกษา จัดประชุมร่วมกันของกลุ่มเครือข่ายที่ทำกร อบจ.อุบลราชธานี จำนวน 2 ครั้ง (ครั้งที่ 1 วางแนวทางการประสานงานและการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์การทำงานและวิธีการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย ครั้งที่ 2 จัดอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี) ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาในการจัดเก็บภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

5.1 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตน และมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

5.1.1 กลุ่มที่ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 6 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี (ศูนย์กลางเครือข่าย) องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด (จัดเก็บภาษีเองอยู่เดิมแล้ว และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีได้ส่งตัวแบบวิธีการจัดเก็บภาษีเองให้ มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นองค์ความรู้สำหรับองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาการจัดเก็บภาษีต่อไป) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา (จัดเก็บภาษีเองโดยเข้าร่วม โครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีเอง) องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร (ศึกษาและนำแนวทางการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีไปเป็นตัวอย่าง และดำเนินการปรับปรุงข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองให้มีความครอบคลุม ชัดเจนและเป็นระบบโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีเป็นที่ปรึกษา) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ (ศึกษาและนำแนวทางการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นไปเป็นตัวอย่าง และดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา เนื่องจากเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิเป็นเครือญาติกับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิจึงมีความสนใจเข้าร่วมเครือข่ายที่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็น ศูนย์กลาง เพราะสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และเรียนรู้องค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษี)

5.1.2 กลุ่มที่อยู่ระหว่างการเตรียมการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง 4 แห่ง ได้ศึกษาแนวทางการออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัด และจัดทำร่างข้อบัญญัติโดยมีการเปิด โอกาสให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีสมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและนำเสนอผู้บริหารขององค์การบริหารส่วน จังหวัดต่อไป ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ (สอบถามข้อมูล วิธีการ และขั้นตอน ในการเตรียมการออกข้อบัญญัติและการพบผู้ประกอบการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบล ราชธานีเพื่อเตรียมการดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองต่อไป) องค์การบริหารส่วนจังหวัด สุรินทร์ (ได้ยกร่างข้อบัญญัติและจัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2554 ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างกระบวนการออกข้อบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป) องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ (สอบถามข้อมูล วิธีการ และขั้นตอนในการเตรียมการออก ข้อบัญญัติและการพบผู้ประกอบการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีและประสาน ขอให้้องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีร่วมประชุมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด อำนาจเจริญเพื่อร่วมเตรียมการ) องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร (อยู่ระหว่างศึกษาตัวอย่าง วิธีการจัดเก็บภาษีเพื่อเตรียมการจัดเก็บภาษีเองต่อไป)

5.1.3 กลุ่มที่อยู่ระหว่างการศึกษาวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี (ศูนย์กลางเครือข่าย) ได้จัดส่งเอกสารวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อให้นักศึกษาและดำเนินการจัดเก็บภาษีเองต่อไป ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานีพร้อมเป็นพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา และตัวอย่างความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดดังกล่าว

ต่อมากรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง นำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายไปพัฒนาและปรับใช้เพื่อดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง

ภายหลังจากกรมสรรพสามิตส่งคืบงาน ผลการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายออกข้อบัญญัติและดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองแล้ว

5.2 ความรู้ความเข้าใจต่อการกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการค่าน้ำมันในเขตจังหวัด โดยการขอข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมสรรพสามิต กรมธุรกิจพลังงาน และการออกสำรวจจำนวนผู้ประกอบการในเขตจังหวัด เพื่อนำมาจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี เก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียภาษีแต่ละราย เช่น ใบสำเนาทะเบียนสถานการค้า ใบเตือนแสดงการรับ-จ่าย น้ำมัน และผลการตรวจปฏิบัติการ มีการแจ้งเตือนผู้เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบให้มาดำเนินการจดทะเบียนโดยวิธีโทรศัพท์ หรือแจ้งเตือนเป็นหนังสือ มีการนำแบบรายการภาษีมาตรวจสอบวิเคราะห์ความถูกต้องครบถ้วนของการเสียภาษี มีการออกตรวจแนะนำวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการ มีการจัดประชุมพบปะ

ผู้ประกอบการเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีและเล็งเห็นประโยชน์ของการเสียภาษี ตลอดจนชักชวนให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในระบบให้มาจดทะเบียนเสียภาษี

5.3 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ เช่น การพูดคุยกับผู้เสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ส่งต่อการทำงาน จากศูนย์กลางเครือข่าย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว

ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ประสานขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ในเขตจังหวัดส่งวิทยากรมาช่วยอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของ อบจ. และขอให้เจ้าหน้าที่ของ อบจ. เข้าดูงานวิธีการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ มีการเดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง และมีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

5.4 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี เช่น การเปิดช่องทางให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการที่เป็นประโยชน์ วิธีการลดภาระของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการเสียภาษี วิธีการจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้ความร่วมมือในการจัดเก็บ และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่าย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีดียิ่งขึ้น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เมื่อยกกว้างข้อบัญญัติแล้วจะมีการประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติ

ตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี มีการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ เช่น การซ่อมแซมถนน การจัดการด้านการศึกษา เป็นต้น และเมื่อข้อบัญญัติใช้บังคับแล้วก็จะเชิญประชุมผู้ประกอบการอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ อธิบายวิธีการเสียภาษี ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียนแจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การออกรับชำระภาษีในแต่ละเขตอำเภอ การชำระภาษีผ่านธนาคาร การชำระภาษีทางไปรษณีย์ การอนุญาตให้ใช้บัญชีประจำวันและบเดือนที่จัดทำอยู่แล้ว มีการจัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี และมีการให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และรวดเร็ว

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างสามารถสรุปผลเป็นตารางได้ ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

อบจ.	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา	✓			✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด	✓			✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี	✓			✓	

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง โดยการจัดส่งคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้แก่สมาชิกในเครือข่ายได้ศึกษา การจัดประชุมวางแผนทางการประสานงานและการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และ

วิธีแก้ไขปัญหามีเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเอง และการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้หลักคิดในการจัดเก็บภาษี เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี ประกอบกับการที่ศูนย์กลางเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ความสนิทสนมในลักษณะเพื่อนพ้องของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ อบจ. ในเครือข่าย และนโยบายของผู้บริหารที่สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระและความเข้มแข็งทางการคลังอย่างแท้จริงโดยการจัดเก็บภาษีเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายนำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษีจนมีความสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (ทั้งที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน และไม่ได้จัดเก็บเพราะผู้บริหารเกรงจะถูกต่อต้านและกระทบฐานเสียงทางการเมือง) ดำเนินการจัดเก็บภาษีเองโดยอาศัยการทำงานเป็นเครือข่ายที่มีที่ปรึกษา และพี่เลี้ยงช่วยเหลือกันในเครือข่าย ซึ่งการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นอย่างดี

6. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาษีน้ำมันภาคเหนือตอนบน

เครือข่ายภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน รวม 9 แห่ง

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันของ อบจ. ก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนบน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 8 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้รวมตัวกัน ซึ่งเครือข่ายมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง โดยได้วางแผนการทำงาน การเชื่อมโยงเครือข่าย จัดประชุมร่วมสมาชิกในเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดความรู้ และวิธีการจัดเก็บภาษี ร่วมและเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีของเครือข่าย ศูนย์กลางเครือข่ายได้สนับสนุนให้สมาชิกในเครือข่ายมีแนวทางในการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกันโดยจัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่สมาชิก และเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร และช่วยหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้แก่สมาชิก มีการจัดทำฐานข้อมูลติดต่อกันทางโทรศัพท์และ E - mail address ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนบนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

6.1 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่ายภาษีน้ำมันภาคเหนือตอนบนทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตน และมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

6.1.1 กลุ่มที่ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 2 แห่ง ซึ่งได้แก่

6.1.1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ซึ่งจัดเก็บภาษีเองอยู่เดิมแล้ว และเป็นต้นแบบความสำเร็จของการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ เป็นรูปแบบข้อบัญญัติที่ร่วมกันพัฒนาในโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง “การเพิ่มขีดความสามารถขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน” (โดยแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติบางส่วนเพื่อแก้ไขการบริหารจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ได้แก่ การกำหนดจุดความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีใหม่ โดยเปลี่ยนจากการรับมอบสินค้าเป็นการจำหน่าย การกำหนดอัตราภาษี และแก้ไขคำนิยามของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเพื่อขจัดปัญหาภาษีซ้ำซ้อน แต่ไม่ได้ยกเลิกข้อบัญญัติเดิมทั้งหมดและออกใหม่ให้เป็นหมวดหมู่ ชัดเจน เหมือนคู่มือกลางการจัดเก็บภาษีเองในโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง “การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง”) ซึ่งแตกต่างกับที่ใช้อยู่ในหลายจังหวัดที่เป็นรูปแบบที่ถูก

พัฒนาต่อมาจนเป็นคู่มือกลางการจัดเก็บภาษีเองในโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง “การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง” อย่างไรก็ตาม แม้รูปแบบของข้อบัญญัติจะมีความแตกต่างกันกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นๆ แต่ก็อยู่ภายใต้หลักการเดียวกัน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ก็สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบข้อบัญญัติของแต่ละ อบจ. ไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบเหมือนกันก็สามารถจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพได้

6.1.1.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ศึกษาเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง และเข้ารับการอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องหลักคิดในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษี และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนจัดขึ้น ประกอบกับประสานงานกับสรรพสามิตพื้นที่แม่ฮ่องสอนอย่างใกล้ชิดในการจัดทำร่างข้อบัญญัติฯ และได้ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง โดยให้มีผลใช้บังคับวันที่ 1 ตุลาคม 2555 เพื่อรับค่านางานจัดเก็บภาษีน้ำมันจากกรมสรรพสามิตไปดำเนินการเอง ช่วงเวลาระหว่างรอข้อบัญญัติมีผลใช้บังคับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้จัดอบรมเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีโดยเชิญเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่แม่ฮ่องสอนมาให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพ และได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าศึกษาดูงานวิธีการจัดเก็บภาษี ณ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่แม่ฮ่องสอนด้วย จะเห็นได้ว่า ความสำเร็จในการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนนอกจากจะเกิดจากการเรียนรู้ในการเข้าร่วมเครือข่ายแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การเป็นที่ปรึกษาและเป็นพี่เลี้ยงอย่างใกล้ชิดของเจ้าหน้าที่สรรพสามิตพื้นที่แม่ฮ่องสอน

6.1.2 กลุ่มที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองควบคู่กับการมอบให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 3 แห่ง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา

การดำเนินการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นไปตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนใหญ่ได้มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีแทนโดยมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และกำหนดให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่หรือสถานที่อื่นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดเป็นสถานที่รับยื่นแบบและชำระภาษี ดังนั้น เมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 3 แห่ง มีศักยภาพและความพร้อมใน

การจัดเก็บภาษีเองจึงพัฒนารูปแบบการบริหารจัดเก็บภาษีโดยดำเนินการจัดเก็บเองควบคู่กับการมอบให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน และในขณะเดียวกันก็จัดทำร่างข้อบัญญัติฉบับใหม่เพื่อพัฒนาระบบจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย ในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้นนอกจากจะรับชำระภาษี ณ ที่ทำการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว ยังได้อำนวยความสะดวกในการชำระภาษีให้แก่ผู้เสียภาษีโดยการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ด้วย เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ได้กำหนดให้สามารถยื่นแบบรายการภาษีผ่านระบบอินเทอร์เน็ตออนไลน์ (Tax Online) ที่ www.income.chiangmaipao.go.th และชำระภาษีผ่านตู้ ATM เคาน์เตอร์ธนาคารกรุงไทย หรือชำระผ่านระบบ Internet Banking หรือชำระภาษีโดยการโอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ชื่อบัญชี องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ ที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่เปิดไว้กับธนาคารกรุงไทย สาขาถนนสุเทพ เลขที่บัญชี 521-1-00349-7 และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาเชียงใหม่ เลขที่บัญชี 023-2-26039-8 และส่งเอกสารการยื่นแบบรายการภาษีและใบนำฝากเงิน (Pay in) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการจัดเก็บภาษีเองควบคู่กับการมอบให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน แสดงให้เห็นถึงความสามารถและความพร้อมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการดำเนินการเองทั้งหมดในอนาคต

6.1.3 กลุ่มที่มอบให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทนและอยู่ระหว่างการเตรียมการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง 4 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน (อยู่ระหว่างเสนอเข้าสภา อบจ.) องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี (ขณะนี้อยู่ระหว่างรอเลือกตั้งนายกอบจ. หรือสภาอบจ.) ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 4 แห่ง ได้ศึกษาเรียนรู้แนวทางการออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเองจนมีความพร้อมในการดำเนินการแล้ว แต่เนื่องจากอยู่ระหว่างรอเลือกตั้งนายกอบจ. หรือสภาอบจ. ซึ่งเมื่อมีการดำเนินการเรียบร้อยแล้ว จะได้นำร่างข้อบัญญัตินำเสนอผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และสภาอบจ.ต่อไป

ต่อมากรมสรรพสามิตได้ส่งคืนงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนบนนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายไปพัฒนาและปรับใช้เพื่อดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ซึ่งภายหลังจากกรมสรรพสามิตส่งคืนงาน ผลการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง โดยมีลักษณะการดำเนินการ 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเองโดยการออกข้อบัญญัติ 8 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน

รูปแบบที่ 2 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเองโดยการออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษี 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มนี้อยู่ระหว่างกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติจึงออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษีซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองเพื่อป้องกันการขาดรายได้

6.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีทั้งกระบวนการ ตั้งแต่วิธีการจัดทำแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย โดยอาจแยกเป็นรายอำเภอ และแยกระหว่างบิมน้ำมันขนาดใหญ่ และบิมน้ำมันขนาดเล็ก ซึ่งแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละรายจะเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่คำยื่นขอจดทะเบียนสถานการค้า ใบสำเนาทะเบียนสถานการค้า แบบรายการชำระภาษี งบเดือนการรับและจำหน่ายน้ำมัน การจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละรายโดยใช้ไอที โดยนำข้อมูลจากแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย มาจัดทำในรูปแบบตาราง เพื่อสะดวกต่อการติดตามและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บภาษี วิธีการตรวจวิเคราะห์แบบรายการภาษี แนวทางการตรวจปฏิบัติการ ณ สถานประกอบการของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนการตรวจสอบภาษี และการเร่งรัดชำระภาษี จากศูนย์กลางเครือข่าย เจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีเองควบคู่กับการมอบอำนาจ ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษี และจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดเก็บภาษีทำให้เกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะสั้นเพื่อป้องกันการขาดรายได้จากการออกข้อบัญญัติไม่ทันกำหนดเวลาส่งคืนงานของกรมสรรพสามิต โดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาศัยอำนาจตามข้อบัญญัติที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันออกประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดให้ทำการองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นสถานที่รับยื่นแบบรายการภาษี

นอกจากเรียนรู้องค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีภายในเครือข่ายด้วยกันเองแล้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายยังได้มีการประสานงานกับสำนักงานสรรพสามิตเพื่อศึกษาดูงาน และขอคำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ด้วย ยกตัวอย่างเช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอนได้ศึกษาดูงานวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่สรรพสามิตพื้นที่แม่ฮ่องสอนในการจดทะเบียนผู้เสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี รับยื่นแบบรายการภาษี การวิเคราะห์แบบรายการภาษี การตรวจสอบภาษี และการบังคับชำระภาษีค่าง

การที่เครือข่ายภาคเหนือตอนบนมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดบางแห่งพัฒนาการบริหารจัดเก็บภาษีโดยการดำเนินการจัดเก็บเองควบคู่กับการมอบให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ร่วมอยู่ในเครือข่าย ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดกลุ่มนี้มีความเข้าใจมีความเข้าใจวิธีการจัดเก็บภาษีมากยิ่งขึ้น เพราะได้มีประสบการณ์ที่เกิดจากการทำงานจริงอยู่แล้ว และยังร่วมแบ่งปันหรือเป็นตัวอย่างที่เป็นประโยชน์เรื่องวิธีการจัดเก็บภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นๆ ด้วย เช่น วิธีการอำนวยความสะดวกในการชำระภาษีโดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษี ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี

6.3 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

จากการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดบางแห่งมีการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองควบคู่กับการมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ประกอบกับการได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บในเรื่องเทคนิคการทำงาน เช่น การพูดคุยกับผู้เสียภาษีเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของผู้มีหน้าที่เสียภาษี หรือช่องทางภาษีที่สะดวกแก่ผู้เสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ง่ายต่อการทำงาน จากศูนย์กลางเครือข่าย และสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ อีกทั้งมีการพูดคุย หรือ แลกเปลี่ยนข้อมูล เทคนิคความรู้ ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายเอง ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว

6.4 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะโครงการพัฒนาจังหวัดโดยใช้งบประมาณจากเงินภาษีนํ้ามัน การส่งเสริมอาชีพ การศึกษาและกีฬา การรักษาดูแลภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น วิธีการลดภาระของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการเสียภาษี โดยการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี ในการยื่นแบบรายการภาษี และชำระภาษีผ่านทางธนาคาร การอนุญาตให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีใช้บัญชีประจำวันและงบเดือนที่ยื่นต่อหน่วยราชการอื่น ซึ่งมีสาระสำคัญครบถ้วนตามที่ อบจ. กำหนดมายื่นต่อ อบจ. ได้ วิธีการจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้ความร่วมมือในการจัดเก็บ เช่น การจัดประชุมชมรมผู้ค้านํ้ามัน การจัดทำแผนพับสรุปวิธีการชำระภาษีนํ้ามัน และการปฏิบัติตามข้อบัญญัติเกี่ยวกับภาษีนํ้ามัน และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี เช่น การประกาศเกียรติคุณผู้เสียภาษีที่ดี เป็นต้น จากศูนย์กลางเครือข่าย องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ซึ่งเป็นต้นแบบความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีเองและสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีดียิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น วิธีการในการกำหนดอัตราภาษีให้เป็นที่ยอมรับและได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษี ซึ่งใช้วิธีการเชิญประชุมพูดคุยให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดอัตราภาษีที่เหมาะสม และนำเสนอแนวคิดการพัฒนาจังหวัดโดยการนำเงินภาษีนํ้ามันไปใช้

การดำเนินการปฏิบัติงานในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เมื่อยกร่างข้อบัญญัติแล้วจะมีการประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี มีการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ และเมื่อข้อบัญญัติใช้บังคับแล้วก็จะเชิญประชุมผู้ประกอบการอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ อธิบายวิธีการเสียภาษี ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การออกรับชำระภาษีในแต่ละเขตอำเภอ การชำระภาษีผ่านธนาคาร การชำระภาษีทางไปรษณีย์ การอนุญาตให้ใช้บัญชีประจำวันและงบเดือนที่จัดทำอยู่แล้ว มีการจัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี และมีการให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และรวดเร็ว

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคเหนือตอนบนสามารถสรุปผลเป็นตารางได้ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคเหนือตอนบน ก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

อบจ.	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่	✓			✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุตรดิตถ์		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน		✓		✓	

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคเหนือตอนบน โดยได้วางแนวทางการทำงานการเชื่อมโยงเครือข่าย จัดประชุมร่วมสมาชิกในเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดความรู้ และวิธีการจัดเก็บภาษี ร่วมและเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีของเครือข่าย การสนับสนุนให้สมาชิกในเครือข่ายมีแนวทางในการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกันโดยจัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองให้แก่สมาชิก และศูนย์กลางเครือข่ายเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงข้อมูล ข่าวสาร และช่วยหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้แก่สมาชิก ประกอบกับศักยภาพในการเป็นผู้นำและเชิญชวนให้สมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรมการเชื่อมโยงข้อมูลและเผยแพร่ข่าวสารให้แก่สมาชิกอย่างรวดเร็วของศูนย์กลางเครือข่าย และความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นกันเองในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายนำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษีจนมีความสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายภาคเหนือตอนบน ที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทนดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง โดย

อาศัยการทำงานเป็นเครือข่ายที่มีที่ปรึกษา และพี่เลี้ยงช่วยเหลือกันในเครือข่าย ซึ่งการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นอย่างดี

7. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออก

เครือข่ายภาคตะวันออก ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง รวม 9 แห่ง

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันของ อบจ.ก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออก แบ่งเป็น 3 ลักษณะดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 6 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี

ลักษณะที่ 3 ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้รวมตัวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองได้สนับสนุนการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างสมาชิก จัดประชุมร่วมกันของกลุ่มเครือข่าย เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีตลอดจนแนวทางแก้ไขขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีเองและถ่ายทอดเป็นตัวอย่าง

แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ยังไม่ได้จัดเก็บภาษีเอง ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

7.1 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตน และมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

7.1.1 กลุ่มที่ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 4 แห่ง ได้แก่

7.1.1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง (ศูนย์กลางเครือข่าย) ได้ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองตั้งแต่ปี 2553 จากการเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีเอง โดยจัดเก็บจากน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน และก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ ในอัตราลิตร/กิโลกรัมละ 2 สตางค์ ซึ่งต่อมาได้ออกข้อบัญญัติ ฉบับที่ 2 มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2555 เพิ่มอัตราการจัดเก็บภาษีน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน และก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ จากเดิมเป็นอัตราลิตร/กิโลกรัมละ 5 สตางค์ เพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดระยองอย่างยั่งยืน ซึ่งในปี 2544 องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองสามารถจัดเก็บภาษีน้ำมัน/ก๊าซได้ เป็นจำนวนเงิน 8,621,056.05 บาท/ปี และจากการออกข้อบัญญัติเพิ่มอัตราภาษี องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองคาดการณ์ว่าจะสามารถจัดเก็บภาษีได้ เป็นจำนวนเงิน 21,552,640.13 บาท/ปี เพิ่มขึ้น 12,931,584.08 บาท/ปี รายได้ที่เพิ่มขึ้นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองมีเป้าหมายว่าจะนำไปใช้พัฒนาท้องถิ่นภายในกรอบอำนาจหน้าที่ โดยมุ่งเน้นเรื่องการจัดกาจัดการด้านการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของคนในท้องถิ่น เพื่อให้เด็กมีการศึกษาอย่างทั่วถึง และได้เรียนโรงเรียนใกล้บ้าน

7.1.1.2 องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ออกข้อบัญญัติ จัดเก็บภาษีเองตั้งแต่ปี 2554 จากการเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา เรื่อง การส่งเสริมและ สนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีเอง โดยจัดเก็บภาษีในอัตราลิตร/กิโลกรัมละ 4.54 สตางค์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราได้อำนวยความสะดวกในการชำระภาษีตาม วิธีการที่ผู้เสียภาษีเสนอ กล่าวคือ การโทรแจ้งเตือนผู้เสียภาษีก่อนถึงกำหนดวันชำระภาษี การออกให้บริการจัดเก็บภาษีในแต่ละอำเภอ การชำระภาษีโดยการโอนเงินเข้าบัญชีที่องค์การ บริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราเปิดไว้กับธนาคารกรุงไทย และส่งเอกสารการยื่นแบบรายการภาษี และใบนำฝากเงิน (Pay in) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา นอกจากนี้ยังมีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะ โครงการพัฒนาจังหวัดโดยใช้งบประมาณจากเงินภาษีน้ำมันซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัด ฉะเชิงเทราได้จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อดำเนินการเรื่องนี้

การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทราดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ได้อย่างประสบความสำเร็จนั้น นอกจากจะทำให้มีความเข้มแข็งและมีอิสระทางการคลังแล้ว ยัง เป็นแรงกระตุ้นให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงเกิดความสนใจที่จะดำเนินการจัดเก็บ ภาษีเองบ้าง

7.1.1.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ได้ศึกษาเอกสารเตรียม ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง และเรียนรู้เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีจากองค์การบริหารส่วน จังหวัดระยองและองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง และได้ออก ข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2555 โดยจัดเก็บจากน้ำมันเบนซิน และน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน และก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิง สำหรับรถยนต์ ในอัตราลิตร/กิโลกรัมละ 4.54 สตางค์ รูปแบบข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วน จังหวัดปราจีนบุรีเหมือนกันกับข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองและองค์การ บริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งนี้ เพราะองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรีได้ศึกษา เรียนรู้ โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 2 แห่ง เป็นต้นแบบและตัวอย่าง

องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรีได้กำหนดวิธีการชำระภาษีเพื่อ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีไว้ 3 วิธี ดังนี้

(ก) ชำระด้วยตนเองที่กองคลัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี โดยเงินสด เช็ค หรือตัวแลกเงิน ส่งจ่ายในนาม “องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี”

(ข) ชำระภาษีโดยการโอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ชื่อบัญชี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรีเปิดไว้กับธนาคารกรุงไทย สาขาปราจีนบุรี เลขที่บัญชี 213-1-01012-5 และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ชื่อบัญชี องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี (ภาษี) สาขาปราจีนบุรี เลขที่บัญชี 010-2-543-44-9 และส่งเอกสารการยื่นแบบรายการภาษี ไปนำฝากเงิน (Pay in) และงบบำเหน็จแสดงการรับ - จ่าย น้ำมัน/ก๊าซให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี

(ค) ชำระภาษีทางไปรษณีย์ โดยธนาคารติดส่งจ่ายผู้รับเงินในนาม “นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี” พร้อมส่งแบบรายการภาษี บัญชีประจำวัน และงบบำเหน็จแสดงการรับ - จ่าย น้ำมัน/ก๊าซให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี

นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรียังได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เสียภาษีเกี่ยวกับข้อกำหนด ระเบียบ และวิธีการปฏิบัติตามข้อบัญญัติ ผ่านเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรีอีกด้วย

7.1.1.4 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว มีศักยภาพและความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองจึงได้เริ่มศึกษาเรียนรู้วิธีการจัดเก็บภาษีจากการเข้าร่วมสัมมนาที่สถาบันพัฒนาสยามจัดขึ้นและคู่มือกลางที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน ซึ่งเป็นผลผลิตจากโครงการวิจัยและพัฒนาเรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง และติดต่อขอคำปรึกษา ขอข้อมูลและตัวอย่าง วิธีการเตรียมการและวิธีการดำเนินการต่างๆ เช่น สอบถามวิธีการเตรียมการจัดประชุมผู้ประกอบการ ขอข้อมูลการยกเว้น ข้อบัญญัติ ปรึกษาเรื่องกำหนดวันใช้บังคับข้อบัญญัติ สอบถามวิธีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีเพื่อนำมาปรับใช้ จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองและทีมนักวิจัย และออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2554 โดยจัดเก็บจากน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน และก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ ในอัตราลิตร/กิโลกรัมละ 4.54 สตางค์ รูปแบบข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วเหมือนกันกับข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง ทั้งนี้ เพราะองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วได้ศึกษา เรียนรู้ โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วได้กำหนดวิธีการชำระภาษีเพื่อ
อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีไว้ 3 วิธี ดังนี้

(ก) ชำระด้วยตนเองที่กองคลัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

(ข) ชำระที่กองอำนาจการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งตั้งอยู่ที่
ตลาดโรงเกลือ

(ค) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้วออกให้บริการรับชำระภาษี
นอกสถานที่ เดือนละ 1 ครั้ง โดยจะมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการทราบล่วงหน้า

7.1.2 กลุ่มที่อยู่ระหว่างการเตรียมการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง 3 แห่ง
ได้ศึกษาแนวทางการออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพ
เศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัด และจัดทำร่างข้อบัญญัตินำเสนอ
ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อออกข้อบัญญัติใช้บังคับต่อไป ซึ่งได้แก่ องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดสมุทรปราการ (สอบถามข้อมูล วิธีการ และขั้นตอนในการเตรียมการออกข้อบัญญัติ
และการพบผู้ประกอบการจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองและเตรียมการดำเนินการออก
ข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองแล้ว) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก (การดำเนินการอยู่ระหว่าง
กระบวนการออกข้อบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี
(ได้ดำเนินการประชุมและจัดทำร่างข้อบัญญัติแล้ว แต่ขณะนี้อยู่ระหว่างรอเลือกตั้งนายกอบจ.
ซึ่งหากมีการเลือกตั้งเสร็จเรียบร้อยแล้วจะได้นำเสนอข้อบัญญัติให้มีผลใช้บังคับต่อไป)

7.1.3 กลุ่มที่อยู่ระหว่างการศึกษาวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บ
ภาษีน้ำมันเอง 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ตราด ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างรอเลือกตั้งนายกอบจ. ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองพร้อมเป็น
พี่เลี้ยง ที่ปรึกษา และตัวอย่างความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัด
ดังกล่าว

เมื่อกรมสรรพสามิตได้ส่งคืนงานการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้องค์การบริหารส่วน
จังหวัดดำเนินการเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกนำองค์ความรู้ที่
ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายไปพัฒนาและปรับใช้เพื่อดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ซึ่ง
ภายหลังจากกรมสรรพสามิตส่งคืนงาน การดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายขององค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดในเครือข่าย อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเอง 8 แห่ง โดยมีลักษณะการดำเนินการ 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 โดยการออกข้อบัญญัติ 7 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

รูปแบบที่ 2 โดยการออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษี 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี เนื่องจากอยู่ระหว่างกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติจึงออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษีซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองเพื่อป้องกันการขาดรายได้

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการจัดเก็บเองแต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บ 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก (เดิมยกเลิกการจัดเก็บภาษีน้ำมัน ตั้งแต่ปี 2548 ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาและจัดทำร่างข้อบัญญัติแต่ติดปัญหาเรื่องการเมืองภายในท้องถิ่นจึงยังไม่สามารถออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีได้)

7.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีทั้งกระบวนการ ตั้งแต่วิธีการจัดทำแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย โดยอาจแยกเป็นรายอำเภอ และแยกระหว่างปั้มน้ำมันขนาดใหญ่ และปั้มน้ำมันขนาดเล็ก ซึ่งแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละรายจะเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่คำยื่นขอจดทะเบียนสถานการค้า ใบสำเนาทะเบียนสถานการค้า แบบรายการชำระภาษี งบเดือนการรับและจำหน่ายน้ำมัน การจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละรายโดยใช้ไอที โดยนำข้อมูลจากแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย มาจัดทำในรูปแบบตาราง เพื่อสะดวกต่อการติดตามและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บภาษี วิธีการตรวจวิเคราะห์แบบรายการภาษี แนวทางการตรวจปฏิบัติการ ณ สถานประกอบการของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนการตรวจสอบภาษี และการเร่งรัดชำระภาษี จากศูนย์กลางเครือข่าย และมีการติดต่อพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีกันระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีเองแล้ว เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีการ และเป็นข้อมูลตัวอย่างให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด

อื่นในเครือข่ายนำไปปรับใช้ ซึ่งส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษี

การที่เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีศักยภาพและความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองจนประสบความสำเร็จในหลายจังหวัด เมื่อมีการรวมตัวกันทำงานเป็นเครือข่ายโดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงข้อมูล เป็นการกระตุ้นให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความสนใจในการดำเนินการเรื่องนี้อย่างจริงจัง และยังมีส่วนร่วมแบ่งปันประสบการณ์วิธีการจัดเก็บภาษีซึ่งเป็นตัวอย่างที่มีประโยชน์ให้แก่สมาชิกอื่นๆ ด้วย เช่น แบ่งปันเทคนิควิธีการอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี โดยมีการโทรแจ้งเตือนกำหนดวันชำระภาษีแก่ผู้ประกอบการล่วงหน้า และการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะโครงการพัฒนาจังหวัดโดยใช้งบประมาณจากเงินภาษีน้ำมัน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษี ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี

7.3 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ จากเอกสารคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง การฟังบรรยาย และการยกตัวอย่างในที่ประชุม เช่น การพูดคุยกับผู้เสียภาษีเพื่อให้ผู้เสียภาษีมีความรู้ความเข้าใจและมีจิตสำนึกที่ดีต่อการเสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ง่ายต่อการทำงาน โดยการบันทึกลงคอมพิวเตอร์ จากศูนย์กลางเครือข่าย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีเองแล้ว เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว

ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ประสานขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ในเขตจังหวัดสงขลาฯ มาช่วยอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของ อบจ. และขอให้เจ้าหน้าที่ของ อบจ. เข้าดูงานวิธีการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ มีการเดินทางไป

ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง และมีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

7.4 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ และแบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่จัดเก็บภาษีเอง เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะโครงการพัฒนาจังหวัดโดยใช้งบประมาณจากเงินภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา วิธีการลดภาระของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการเสียภาษี โดยการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี ในการยื่นแบบรายการภาษี และชำระภาษี ผ่านทางธนาคาร หรือทางไปรษณีย์ วิธีการจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้ความร่วมมือในการจัดเก็บ เช่น การจัดประชุมชมรมผู้ค้าน้ำมันโดยให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสม การประกาศเกียรติคุณผู้เสียภาษีที่ดี และการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เสียภาษีมีจิตสำนึกที่ดีต่อการเสียภาษีโดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เสียภาษีทราบว่าโครงการพัฒนาจังหวัดด้านต่างๆ ที่จัดทำได้ใช้เงินจากภาษีน้ำมัน ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีดีขึ้น

การดำเนินภารกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เมื่อยกกว้างข้อบัญญัติแล้วมีการประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี มีการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ และเมื่อข้อบัญญัติใช้บังคับแล้วจึงเชิญประชุมผู้ประกอบการอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ อธิบายวิธีการเสียภาษี ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การออกรับชำระภาษีในแต่ละเขตอำเภอ การชำระภาษีผ่านธนาคาร การชำระภาษีทางไปรษณีย์ การอนุญาตให้ใช้บัญชีประจำวันและงบเดือนที่จัดทำอยู่แล้ว มีการจัดทำป้าย แผนพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี และมีการให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และรวดเร็ว

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถสรุปผลเป็นตารางได้
ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงการจัดเก็บภาษีของ อบจ. เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก่อน - หลัง
การเข้าร่วมเครือข่าย

อบจ.	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา	✓			✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก			✓		✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง	✓			✓	

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการจัดประชุมร่วมกันของกลุ่มเครือข่าย เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษี ตลอดจนแนวทางแก้ไข ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีเองและถ่ายทอดเป็นตัวอย่างแก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ยังไม่ได้จัดเก็บภาษีเอง ประกอบกับการที่ศูนย์กลางเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง การมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดหลายแห่งในเครือข่ายที่มีศักยภาพและความเข้มแข็งของตนเอง ในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองเป็นตัวอย่างการทำงานและเป็นแรงจูงใจแก่สมาชิก การที่ศูนย์กลางเครือข่ายเป็นตัวเชื่อมให้เกิดเครือข่ายแลกเปลี่ยนข้อมูล ประสบการณ์ และแนวทางการแก้ปัญหาให้กับสมาชิกในเครือข่าย และการเป็นที่ปรึกษา สนับสนุน ส่งเสริม และกระตุ้น ให้สมาชิกในเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายนำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษีจนมีความสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ จะเห็นได้ว่า มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิต

จัดเก็บแทน ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 6 แห่ง โดยได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นอย่างดี ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายกแม้จะไม่จัดเก็บภาษีเนื่องจากติดปัญหาเรื่องการเมืองภายในท้องถิ่น แต่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการจัดเก็บภาษีจากการร่วมประชุมกับกลุ่มเครือข่ายและศึกษาเอกสารคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี

8. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง

เครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก รวม 8 แห่ง

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันของ อบจ. ก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของ อบจ.” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 3 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก

ลักษณะที่ 2 ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน 5 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ.” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้รวมตัวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลกได้ส่งคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้แก่สมาชิกในเครือข่ายได้ศึกษา และจัดประชุมร่วมกันของกลุ่มเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น กำหนดแนวทางการทำงาน และหารือแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่าย ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ผลจากการทำงานร่วมกันใน

ลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

8.1 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย

การทำงานร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างเกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกำหนดที่กรมสรรพสามิตจะส่งคืนงานให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีเอง จากการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นร่วมกันของเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตน และมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเอง 6 แห่ง โดยมีลักษณะการดำเนินการ 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 โดยการออกข้อบัญญัติ 4 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์

รูปแบบที่ 2 โดยการออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษี 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากอยู่ระหว่างกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติจึงออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ อบจ. เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษีซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองเพื่อป้องกันการขาดรายได้

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการจัดเก็บเองแต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บ 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย (เดิมชะลอการจัดเก็บภาษีน้ำมัน ซึ่งขณะนี้ข้าราชการฝ่ายประจำอยู่ระหว่างศึกษาการจัดทำร่างข้อบัญญัติ ส่วนผู้บริหารฝ่ายการเมืองได้เล็งเห็นประโยชน์ของการจัดเก็บภาษีเองแล้ว แต่ต้องการดูผลสำเร็จของอบจ.ใกล้เคียงก่อนเพื่อลดแรงกดดันด้านของสจ. และผู้ประกอบการในจังหวัด)

8.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากเอกสารคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง การฟังบรรยายจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย และการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในที่ประชุม ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินภารกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการดำเนินการรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการค่าน้ำมันในเขตจังหวัด โดยการขอข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมสรรพสามิต กรมธุรกิจพลังงาน และการออกสำรวจจำนวนผู้ประกอบการในเขตจังหวัด เพื่อนำมาจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี เก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียภาษีแต่ละราย เช่น ใบสำเนาทะเบียนสถานการค้า บบเดือนแสดงการรับ-จ่าย น้ำมัน และผลการตรวจปฏิบัติการ มีการแจ้งเตือนผู้เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบให้มาดำเนินการจดทะเบียนโดยวิธีโทรศัพท์ หรือแจ้งเตือนเป็นหนังสือ มีการนำแบบรายการภาษีมาตรวจสอบวิเคราะห์ความถูกต้องครบถ้วนของการเสียภาษี มีการออกตรวจแนะนำวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการ มีการจัดประชุมพบปะผู้ประกอบการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีและให้เห็นประโยชน์ของการเสียภาษี ตลอดจนชักชวนให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในระบบให้มาจดทะเบียนเสียภาษี

8.3 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินภารกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ประสานขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ในเขตจังหวัดสงขลากรมฯ ช่วยอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ของ อบจ. และขอให้เจ้าหน้าที่ของ อบจ. เข้าดูงานวิธีการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ และมีการเดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง

8.4 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินภารกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เมื่อยกร่างข้อบัญญัติแล้วจะมีการประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี มีการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ และเมื่อข้อบัญญัติใช้บังคับแล้วก็จะเชิญประชุมผู้ประกอบการอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ อธิบายวิธีการเสียภาษี ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การออกรับชำระภาษีในแต่ละเขตอำเภอ การชำระภาษีผ่านธนาคาร การชำระภาษีทางไปรษณีย์ การอนุญาตให้ใช้บัญชีประจำวันและงบเดือนที่จัดทำอยู่แล้ว มีการจัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี และมีการให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และรวดเร็ว

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างสามารถสรุปผลเป็นตารางได้ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แสดงการจัดเก็บภาษีของอบจ. เครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง ก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

อบจ.	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก			✓		✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร			✓	✓	

อบจ.	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย			✓		✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก		✓		✓	

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง โดยการส่งคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้แก่สมาชิกในเครือข่ายได้ศึกษา และจัดประชุมร่วมกันของกลุ่มเครือข่ายที่ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นประกอบกับการที่ศูนย์กลางเครือข่ายมีองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษีและออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง มีความพร้อมในการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่สมาชิก มีศักยภาพในการเชิญชวนให้สมาชิกเครือข่ายเข้าร่วมกิจกรรม และแรงกระตุ้นจากการส่งคํานาของกรมสรรพสามิต ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายเล็งเห็นประโยชน์ และนำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษีจนมีความสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ จะเห็นได้ว่า มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 3 แห่ง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเดิมไม่ได้จัดเก็บภาษี ดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง 3 แห่ง ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีก 2 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย) แม้จะยังไม่จัดเก็บภาษี เนื่องจากต้องการรอความสำเร็จของ อบจ. อื่นๆ ก่อน เพื่อลดแรงคัดค้านของ สจ. และผู้ประกอบการในจังหวัด แต่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการจัดเก็บภาษี จากเอกสารคู่มือการเตรียมความพร้อมและการรับฟังบรรยายถ่ายทอดองค์ความรู้ในที่ประชุม

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่ากลุ่มเครือข่ายทั้ง 7 กลุ่มนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายจะมีวิธีการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่เหมือนกัน คือ ใช้วิธีการสร้างความรู้ความเข้าใจ โดยการส่งเอกสารหรือคู่มือเพื่อเตรียมความพร้อมแก่ทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน และการเรียนรู้เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีใน 4 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี แต่อาจมีความแตกต่างกันในเทคนิควิธีการหลักที่นำมาใช้ เช่น เครือข่ายภาคใต้จะร่วมกันวางแผนทางในการออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีเองขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดในเครือข่าย เครือข่ายภาคกลางจะใช้บทบาทและความเป็นผู้นำของผู้บริหารเพื่อสร้าง การยอมรับของสมาชิกเครือข่าย เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและเครือข่ายภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างจะใช้ความสนิทสนมและความสัมพันธ์ส่วนบุคคล เครือข่ายภาค ตะวันออกใช้การเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างใช้แรง กระตุ้นจากหน่วยงานภายนอกมาขับเคลื่อน (การส่งคืนงานของกรมสรรพสามิต) เป็นต้น แต่ อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากผลความสำเร็จของการดำเนินการสร้างเครือข่ายจะพบว่าจากวิธีการ พัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมัน และเทคนิคต่างๆ ที่นำมาใช้ จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จเช่นเดียวกัน คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง หากแต่ปัจจัยที่ควบคุม ไม่ได้ เช่น ภาวะการเมืองท้องถิ่น จะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด สามารถออกข้อบัญญัติ/อนุบัญญัติต่างๆ รวมทั้งสามารถบริหารการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง

บทที่ 6

บทสรุป วิธีการสร้างเครือข่าย บทบาทของเครือข่าย และผลที่เกิดจากการทำงานของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย ซึ่งปรากฏที่องค์การบริหารส่วน จังหวัดในเครือข่าย

เนื้อหาในบทนี้เป็นการสรุปถึงวิธีการสร้างเครือข่าย บทบาทของเครือข่าย และผลที่เกิดจากการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย ซึ่งปรากฏที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย โดยแบ่งหัวข้อออกเป็น 4 หัวข้อ ได้แก่ วิธีการสร้างเครือข่าย และลักษณะความสัมพันธ์ที่เหมาะสม ขนาดของเครือข่าย และการบริหารจัดการต้นทุนที่เหมาะสม บทบาทของศูนย์กลางเครือข่าย และบทบาทของกรมสรรพสามิต และสรุปผลที่เกิดจากการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย ซึ่งปรากฏที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ดังต่อไปนี้

1. วิธีการสร้างเครือข่าย และลักษณะความสัมพันธ์ที่เหมาะสม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกัน ให้กลุ่มเครือข่ายมีระบบการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคม ของแต่ละท้องถิ่น และมีการแลกเปลี่ยนเชื่อมโยงข้อมูลกันภายในกลุ่มเครือข่าย โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดบางแห่งเป็นศูนย์กลางของกลุ่มเครือข่าย

เมื่อวิเคราะห์จากที่ Paul Starkey (1997) และ Adam Burke (1999) ได้กล่าวไว้สามารถสรุปได้ว่า เครือข่ายเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น อาจเกิดขึ้นได้ทั้งแบบเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ โดยต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ทั้งนี้ใช้วิธีแลกเปลี่ยนข้อมูลกันในลักษณะการประชุม ประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือการทดลอง การสัมมนา การเผยแพร่เอกสาร และการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดได้รับการพัฒนาเสริมสร้างขึ้นด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกัน และเพื่อเป็นศูนย์รวมของการสนับสนุน เพื่อให้เกิดประโยชน์จากการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมี

ประสบการณ์แตกต่างกัน และรวมตัวกันเพื่อเป็นช่องทางสำหรับแหล่งทุน หรือใช้เพื่อเป็นเวทีในการเจรจาต่อรองกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมสรรพสามิต กรมธุรกิจพลังงาน และบริษัทผู้ค้าน้ำมัน เป็นต้น

ทั้งนี้องค์ประกอบที่สำคัญที่ทีมวิจัยใช้เพื่อสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดมีประสิทธิภาพ ได้แก่ สมาชิก จุดมุ่งหมาย จิตสำนึก การมีส่วนร่วม และความสัมพันธ์ โดยเมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นสมาชิกแต่ละแห่ง ทราบถึงจุดมุ่งหมายร่วมกันเพื่อที่จะจัดเก็บภาษีได้ด้วยตนเอง ทีมนักวิจัยจึงได้ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อวางกระบวนการ และแผนการดำเนินงานเพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ในเครือข่ายสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีจิตสำนึกต่อเครือข่าย ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นสมาชิก แต่ละรายมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกระบวนการสื่อสารนั้นช่วยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย เกิดการรับรู้ เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงานและช่วยรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ทำให้เกิดเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน ทีมนักวิจัย ร่วมกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายจึงจัดเวทีให้สมาชิกในเครือข่ายได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประเด็นปัญหา ความต้องการ และร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง เช่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการชี้แจงผู้ประกอบการเพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการจัดเก็บภาษี เป็นต้น การรวมตัวกันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในรูปแบบของเครือข่ายนั้น ได้สร้างให้เกิดพลังอำนาจในการต่อรองกับหน่วยงาน และองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

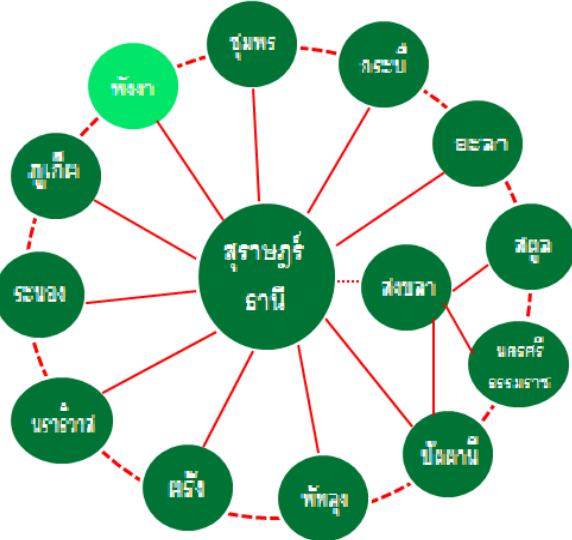
ทั้งนี้ทีมนักวิจัยเห็นว่าเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่สร้างขึ้น จำเป็นต้องมีโครงสร้างและการบริหารจัดการที่ชัดเจน โดยให้มีสมาชิกหลักในการประสานงาน และรับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งเครือข่าย หรือที่เรียกว่า “ศูนย์กลางเครือข่าย” ซึ่ง ศูนย์กลางเครือข่ายกับสมาชิกในเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัด ต้องวางแผนและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในการแก้ไขปัญหาของเครือข่าย เช่น งบประมาณ ทรัพยากรต่าง ๆ โดย ศูนย์กลางเครือข่ายต้องแสดงให้เห็นว่า ได้หรือกระจายผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นให้กับสมาชิกเครือข่าย จนมีความรู้สึกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะจัดเก็บภาษีน้ำมันโดยไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเขตจังหวัด อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานที่ผ่านมาการสร้างเครือข่ายได้พบปัญหาในการสร้างเครือข่ายบ้าง เช่น ขาดการส่งต่อข้อมูล หรือขาดเงินทุนที่

จะพัฒนากิจกรรมของเครือข่ายให้ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง หรือ เครือข่ายที่มีความแตกต่างมากระหว่างฐานะ ขนาด ความเข้มแข็งและสถานภาพอื่น ๆ ของ สมาชิก อาจนำไปสู่การแข่งขัน และดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน โดยที่นักวิจัยได้มีการติดตาม และ ประเมินผลของเครือข่ายจนสามารถทำให้ประสบความสำเร็จในการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดเก็บภาษี น้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

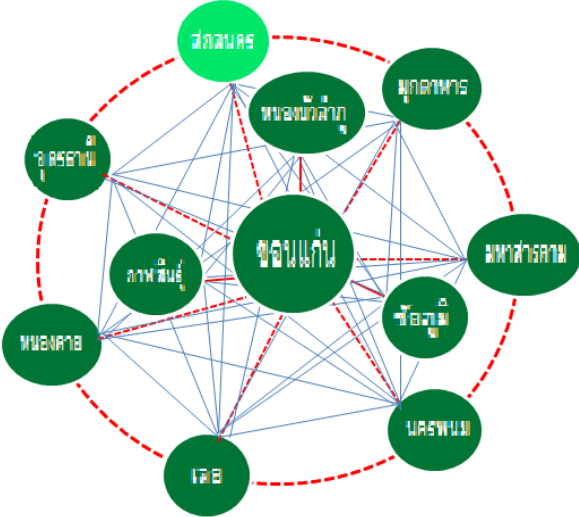
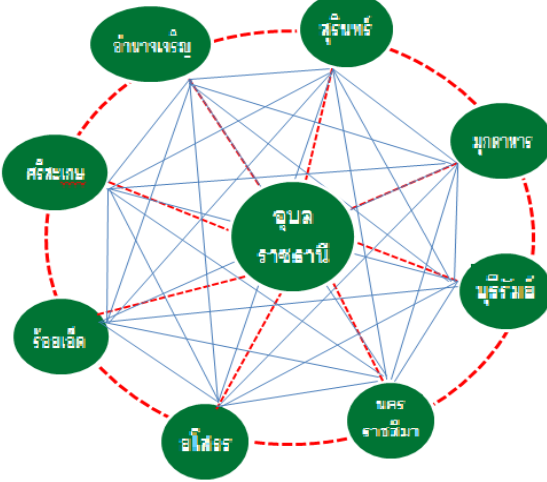
ทั้งนี้การพัฒนาเครือข่ายเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น ที่นักวิจัยได้พิจารณาหลายประเด็นสำคัญ ก่อนจะสามารถกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ของ เครือข่ายที่ต้องการจะสร้างขึ้นได้ เช่น เครือข่ายเชิงพื้นที่ ต้องอาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็น เป้าหมายนำทางและเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่างๆ ออกจากกัน โดยยึดเอา พื้นที่ที่เป็นที่ตั้งแห่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย ลักษณะและโครงสร้างของ เครือข่ายเชิงพื้นที่ สามารถจัดได้หลายระดับตามพื้นที่และกิจกรรมที่เกิดขึ้น ในขณะที่เครือข่ายเชิง ประเด็นกิจกรรม ต้องใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่ม องค์การ โดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่ มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้นๆ อย่างจริงจัง โดยไม่ ยึดติดกับพื้นที่ดำเนินการ แต่ใช้หลักของกิจกรรมที่เกิดขึ้นเป็นตัวกำหนดความเป็นเครือข่าย และ เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 4 ภาคส่วนใหญ่ๆ ได้แก่ เครือข่ายภาค ประชาชนเครือข่ายภาครัฐ เครือข่ายภาคธุรกิจเอกชน และเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน

เมื่อได้พิจารณาจากรูปแบบความสัมพันธ์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละ แห่งแล้ว พบว่าการในการพัฒนาศูนย์เครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษี น้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น รูปแบบที่เหมาะสม ควรเป็นการสร้างเครือข่ายแบบผสม ระหว่างเชิงประเด็นกิจกรรมกับเชิงพื้นที่ โดยมีเหตุผลการเป็นเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม เนื่องจากมีเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันด้วยตนเองเช่นเดียวกัน ส่วนเหตุผลการใช้รูปแบบ เครือข่ายเชิงพื้นที่เข้ามาผสมผสานด้วย เนื่องจากมีพื้นที่ที่อยู่ในเขตที่ต่อเนื่องกันเกิดการรวมกลุ่มที่ เป็นสมাপันธ์อยู่แล้ว ที่นักวิจัยจึงสรุปว่า ควรเป็นการสร้างเครือข่ายแบบผสม จึงมีการจัด แบ่งกลุ่มองค์การบริหารส่วนจังหวัดออกเป็น 7 กลุ่มเครือข่าย และคัดเลือกองค์การบริหารส่วน จังหวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางของแต่ละกลุ่มเครือข่าย ดังตารางที่ 12

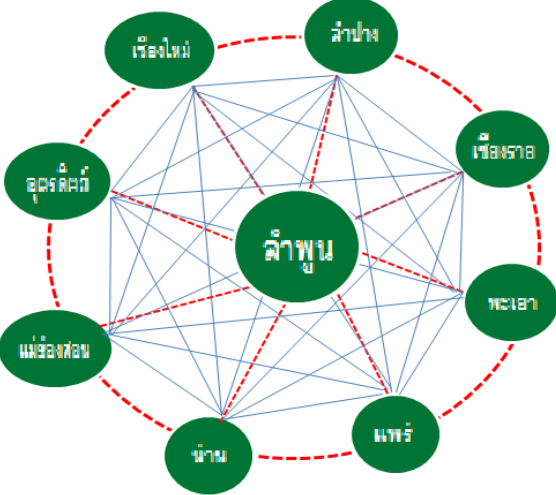
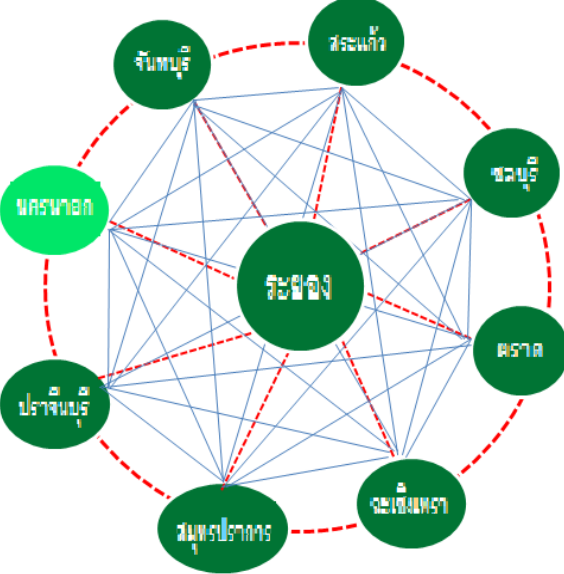
ตารางที่ 12 แสดงกลุ่มเครือข่ายและองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมาชิกในกลุ่ม
เครือข่าย พร้อมทั้งรูปแบบเครือข่าย

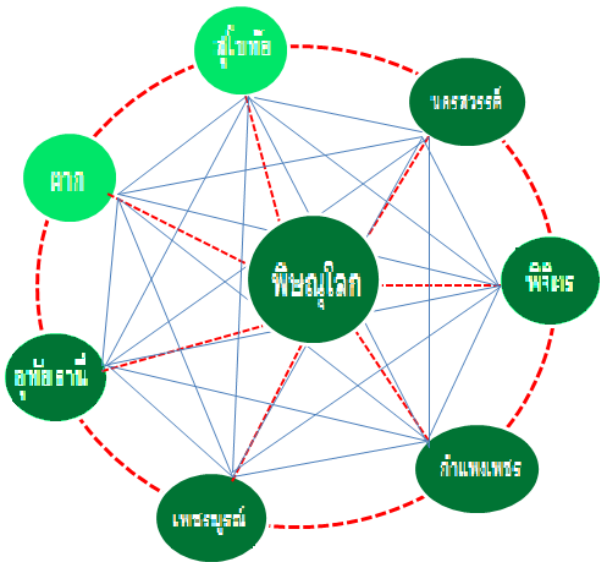
กลุ่มเครือข่าย (ศูนย์กลาง เครือข่าย)	องค์การบริหารส่วน จังหวัดสมาชิกในกลุ่ม เครือข่าย	รูปแบบเครือข่าย
ภาคกลาง (แม่ข่าย: พระนครศรีอยุธยา)	15 แห่ง	
	ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง นครปฐม กาญจนบุรี พระจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร และ สุพรรณบุรี	
ภาคใต้ (แม่ข่าย: สุราษฎร์ธานี)	13 แห่ง	
	กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช พังงา ภูเก็ต ระนอง นราธิวาส ปัตตานี พัทลุง ยะลา สงขลา และสตูล	

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

กลุ่มเครือข่าย (ศูนย์กลาง เครือข่าย)	องค์การบริหารส่วน จังหวัดสมาชิกในกลุ่ม เครือข่าย	รูปแบบเครือข่าย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (แม่ข่าย: ขอนแก่น)	9 แห่ง	
	กาฬสินธุ์ นครพนม มหาสารคาม มุกดาหาร หนองบัวลำภู หนองคาย เลย สกลนคร และ อุดรธานี	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (แม่ข่าย: อุบลราชธานี)	8 แห่ง	
	นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สุรินทร์ และ อำนาจเจริญ	

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

กลุ่มเครือข่าย (ศูนย์กลาง เครือข่าย)	องค์การบริหารส่วน จังหวัดสมาชิกในกลุ่ม เครือข่าย	รูปแบบเครือข่าย
ภาคเหนือตอนบน (แม่ข่าย: ลำพูน)	8 แห่ง	
	เชียงใหม่ เชียงราย น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน ลำปาง แพร่ และ อุตรดิตถ์	
ภาคตะวันออก (แม่ข่าย: ระยอง)	8 แห่ง	
	ชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี จันทบุรี สระแก้ว นครนายก สมุทรปราการ และตราด	

กลุ่มเครือข่าย (ศูนย์กลาง เครือข่าย)	องค์การบริหารส่วน จังหวัดสมาชิกในกลุ่ม เครือข่าย	รูปแบบเครือข่าย
ภาคเหนือตอนล่าง (แม่ข่าย: พิษณุโลก)	7 แห่ง	
	ตาก สุโขทัย เพชรบูรณ์ พิจิตร กำแพงเพชร นครสวรรค์ และอุทัยธานี	

จากตารางจะเห็นว่า กลุ่มเครือข่ายภาชีน้ำมันทั้ง 7 เครือข่าย มีรูปแบบเหมือนกัน คือ แบบผสมระหว่างเครือข่ายเชิงเครือข่ายเชิงพื้นที่และเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม โดยเป็นการสร้างเครือข่ายโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ในเครือข่ายจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกันโดยสภาพภูมิศาสตร์ และประเด็นกิจกรรมของการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ซึ่งสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความสามารถและความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. ขนาดของเครือข่าย และการบริหารจัดการต้นทุนที่เหมาะสม

2.1 ขนาดของเครือข่าย

จากการศึกษาพบว่า ขนาดของเครือข่ายที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และความสามารถในการสื่อสารระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่ายนั้นๆ จึงนำไปสู่ข้อสรุปว่า จะดำเนินการสร้างเครือข่ายโดยยึดหลักทางภูมิศาสตร์ ด้วย

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

การแบ่งกลุ่มเครือข่ายตามภาคต่างๆ ซึ่งภาคที่มีพื้นที่กว้างก็จะแบ่งครั้งเพื่อให้ขนาดของเครือข่ายไม่ใหญ่เกินไป เช่น ภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง ทั้งนี้พื้นที่ในการทำวิจัยและพัฒนาจึงแบ่งออกเป็น 7 กลุ่มเครือข่าย ครอบคลุมเชิงพื้นที่ตามภูมิศาสตร์ทุกพื้นที่ในประเทศ

ทุกเครือข่ายประกอบด้วย ศูนย์กลางเครือข่ายหนึ่งแห่ง โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดใกล้เคียงเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่าย ซึ่งได้อธิบายไว้ในตารางที่ 2

2.2 การบริหารจัดการต้นทุนที่เหมาะสม

ต้นทุนที่ใช้จะแบ่งเป็น ต้นทุนในการดำเนินงานและต้นทุนในการบริหารจัดการของกลุ่มเครือข่าย เช่น ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจัดประชุม และต้นทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ค่าเอกสาร และค่าใช้จ่ายในการสื่อสาร ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายจะเป็นผู้รับผิดชอบ ส่วนค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดซึ่งเป็นสมาชิกเครือข่ายนั้นๆ ใช้จ่ายส่วนนี้้องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นสมาชิกจะเป็นผู้รับผิดชอบ

การศึกษาวิจัยพบว่า ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากความสามารถในการจัดเก็บภาษีเองของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายกับต้นทุนที่ใช้จ่ายไปนั้น มีอัตราส่วนความสำเร็จที่สูง ซึ่งสะท้อนว่าเกิดความคุ้มค่าอย่างแท้จริง จะเห็นได้ว่าเมื่อขนาดของเครือข่ายนี้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในภาคแล้ว จะส่งผลทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารการจัดเก็บภาษีเองมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ทั้งในข้อกฎหมายที่สอดคล้องกันในเครือข่าย วิธีการจัดเก็บภาษีที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเทคนิคการจัดเก็บภาษี การตรวจสอบภาษี และการป้องกันและปราบปรามได้อย่างบูรณาการภายในเครือข่ายได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องของขนาดของเครือข่ายที่เหมาะสมนั้น จากการศึกษาของทีมนักวิจัย และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะพบว่า ขนาดของเครือข่ายที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และความสามารถในการสื่อสารระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่ายนั้นๆ

3. บทบาทของศูนย์กลางเครือข่าย

จากกรอบแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่าย (บทที่ 2) พบว่าศูนย์กลางเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของเครือข่าย องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรมีบทบาท ดังนี้

- 1) จัดประชุมทำความเข้าใจการร่วมเครือข่าย
- 2) สนับสนุนการเชื่อมโยงระหว่างเครือข่าย
- 3) จัดเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้
- 4) พัฒนาระเบียบ ข้อปฏิบัติ หรือข้อตกลงร่วมกัน
- 5) วางแผนและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน
- 6) สร้างเอกภาพเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
- 7) ติดตามผลและประเมินผล

จากแนวคิดดังกล่าวได้นำมาประยุกต์และปรับใช้กับศูนย์กลางเครือข่ายทั้ง 7 กลุ่ม โดยมีบทบาทที่คล้ายกัน ดังที่แสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงบทบาทของศูนย์กลางเครือข่ายในแต่ละกลุ่มเครือข่าย

	ภาคกลาง	ภาคใต้	ภาคต่อ./ น (บน)	ภาคต่อ./ น (ล่าง)	ภาคเหนือ (บน)	ภาคเหนือ (ล่าง)	ภาค ตะวันออก
1. พัฒนางค์ ความรู้ & เทคนิค วิธีการจัดเก็บภาษี	✓	-	-	-	-	-	-
2. ร่วมวางแผน ทางการจัดทำ เครือข่าย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3. ร่วมวางแผน ทางการจัดเก็บ ภาษีเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
4. ถ่ายทอด ความรู้ เทคนิค & วิธีการจัดเก็บ ด้วยการอบรม หรือจัดส่งเอกสาร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

	ภาคกลาง	ภาคใต้	ภาคต่อ./ น (บน)	ภาคต่อ./ น (ล่าง)	ภาคเหนือ (บน)	ภาคเหนือ (ล่าง)	ภาค ตะวันออก
5. เป็นศูนย์กลาง การแลกเปลี่ยน ข้อมูล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6. เป็นพี่เลี้ยง ที่ ปรึกษาในการ จัดเก็บภาษี	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓
7. มีความพร้อมที่ จะเป็นแบบอย่าง ให้องค์การบริหาร ส่วนจังหวัดดูงาน	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓
8. ติดตาม ความก้าวหน้า ปัญหา และ อุปสรรค	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9. จัดทำ ฐานข้อมูลการ ติดต่อทาง โทรศัพท์ อีเมล และ ระบบLine Application	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

4. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีนํ้ามันเองให้ประสบความสำเร็จ

จากการศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ที่สามารถพัฒนาให้การจัดเก็บภาษีนํ้ามันเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดประสบความสำเร็จ ได้แก่ ด้านข้อกฎหมาย ด้านบริหาร การจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. **ด้านข้อกฎหมาย:** องค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องพิจารณาข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนจังหวัด และอนุบัญญัติที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หรือออกข้อบัญญัติหรืออนุบัญญัติใหม่ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่น ได้รับการยอมรับจากผู้เสียภาษี

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีนํ้ามันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

2. **ด้านบริหารการจัดเก็บภาษี:** องค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลทั้ง Hardware และ Software เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ จัดเก็บ ติดตามในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง

3. **ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี:** องค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องจัดเตรียมบุคลากรตามจำนวนที่เหมาะสมกับงาน โดยมีความรู้ความเข้าใจที่จะปฏิบัติหน้าที่จัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี

4. **ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี:** องค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีอย่างชัดเจน พร้อมทั้งจัดบริการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีด้วย

5. การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่าย

ผลที่เกิดจากการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ศูนย์กลางเครือข่าย ซึ่งปรากฏที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายนั้น อาจสรุปการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายแต่ละกลุ่ม โดยยึดองค์ประกอบทั้ง 4 เป็นหลักในการอธิบาย รวมทั้งจะแยกพิจารณาจากสภาพก่อนและหลังการเข้าร่วมเครือข่าย เพื่อให้เห็นความแตกต่างที่เด่นชัดของ 2 ช่วงเวลา

5.1 การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคกลาง

5.1.1 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย

ข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ออกเพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน และอนุบัญญัติซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในข้อบัญญัติดังกล่าวที่แต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดไว้ใช้บังคับก่อนร่วมโครงการ อย่างไรก็ตามพบว่ามีสภาพปัญหาแตกต่างกันไปตามลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมันก่อนเข้าร่วมเครือข่าย (ดูตารางที่ 14 เพื่อประกอบคำอธิบาย) ดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดในแต่ละกลุ่มตามลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมันได้ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาข้อกฎหมายในระยะแรกของการทำงานร่วมกัน ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 1 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา) มีการดำเนินการศึกษาด้านข้อกฎหมายเพื่อออกอนุบัญญัติมารองรับการจัดเก็บภาษีให้มีความรัดกุมมากขึ้น เช่น ออกระเบียบขององค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าด้วยการตรวจ

ปฏิบัติการสถานการณ์การค้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ พ.ศ. เพื่อให้การปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามข้อบัญญัติมีมาตรฐานเดียวกันและมีประสิทธิภาพ

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง นครปฐม กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี องค์การสมุทรสาคร และสุพรรณบุรี) ได้ศึกษาแนวทางการออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละจังหวัด โดยได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์กลางเครือข่าย

กลุ่มที่ 3 กลุ่มที่ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท ราชบุรี สมุทรสงคราม) เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกลุ่มนี้ถูกต่อต้านจากกลุ่มผู้เสียภาษีอย่างรุนแรง แต่เมื่อได้มีการร่วมแบ่งปันประสบการณ์และวิธีการทำงานในเครือข่าย ทำให้ผู้บริหารเล็งเห็นว่าหากจัดเก็บภาษีน้ำมันจะมีงบประมาณในการพัฒนาจังหวัดเพิ่มขึ้นมากและมีช่องทางที่จะทำให้ไม่กระทบฐานเสียงทางการเมืองได้โดยการสร้างการยอมรับในการเสียภาษีให้เกิดขึ้น และเห็นแนวทางในการสร้างการยอมรับจากผู้มีหน้าที่เสียภาษี ต่อมากรมสรรพสามิตได้ส่งคืนงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคกลางนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายไปพัฒนาและปรับใช้เพื่อดำเนินการจัดเก็บภาษีเองภายหลังจากกรมสรรพสามิตส่งคืนงาน

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคกลางสามารถสรุปผลเป็นตารางโดยจำแนกเป็นก่อนและหลังร่วมเครือข่ายได้ ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเครือข่ายภาคกลาง ก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัด	ลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมัน				
	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลพบุรี		✓		✓	

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

องค์การบริหารส่วนจังหวัด	ลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมัน				
	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสิงห์บุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอ่างทอง		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์		✓			✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี			✓		✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสงคราม			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	✓			✓	

จากตารางข้างต้น จะเห็นว่าหลังจากเข้าร่วมเครือข่าย มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่พร้อมจัดเก็บภาษีน้ำมันเองถึง 14 จังหวัด จากเดิมมีเพียงหนึ่งจังหวัด แต่ยังคงมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ไม่จัดเก็บภาษีน้ำมันอีก 2 จังหวัด ซึ่งลดลงจาก 3 จังหวัด อย่างไรก็ตามก็ไม่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดใดที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ซึ่งจากเดิมก่อนเข้าร่วมเครือข่ายมีถึง 12 จังหวัด

5.1.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งช่วงแรกและช่วงหลังเข้าร่วมเครือข่าย ดังที่แสดงในตาราง 15 เพื่อ

ชี้ให้เห็นการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในด้านวิธีการจัดเก็บภาษีน้ำมัน โดยเฉพาะช่วงหลังเข้าร่วมเครือข่าย

ตารางที่ 15 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย	■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการค่าน้ำมันในเขตจังหวัด ■ แจ้งเตือนผู้เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบให้มาดำเนินการจดทะเบียน ■ นำแบบรายการภาษีมาตรวจสอบวิเคราะห์ความถูกต้องครบถ้วนของการเสียภาษี ■ ตรวจสอบแนะนำวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการ ■ จัดประชุมพบปะผู้ประกอบการเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีและเล็งเห็นประโยชน์ของการเสียภาษี ■ ชักชวนให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในระบบให้มาจดทะเบียนเสียภาษี

5.1.3 ความรู้ความเข้าใจต่อการกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

เป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งช่วงแรกและช่วงหลังในการเข้าร่วมเครือข่าย ดังที่แสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีน้ำมัน

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บเป็นอย่างดี	■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ■ เดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ■ มีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

5.1.4 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งช่วงแรกและช่วงหลังในการเข้าร่วมเครือข่าย ดังที่แสดงในตารางที่ 17

ตารางที่ 17 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย	- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายจัดประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติ และการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี - การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ - อธิบายวิธีการเสียภาษี - ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน - แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การชำระภาษีผ่านธนาคาร และไปรษณีย์ - จัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์ เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี - ให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และรวดเร็ว

5.2 การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคใต้

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคใต้ 14 จังหวัดเป็นไปในลักษณะกลุ่มสัมพันธ์ โดยการจัดประชุมสัมพันธ์ของกลุ่มเครือข่ายเพื่อกำหนดแนวทางการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสมกับกลุ่มเครือข่ายและจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน การถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี และการประสานกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพื่อขอการสนับสนุนช่วยเหลือ ประกอบกับการที่ศูนย์กลางเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคใต้สามารถสรุปผลเป็นตารางโดยจำแนกเป็นก่อนและหลังร่วมเครือข่ายได้ ดังตารางที่ 18

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

ตารางที่ 18 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด
เครือข่ายภาคใต้ก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัด	ลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมัน				
	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา		✓			✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	✓			✓	

จากตารางข้างต้น จะเห็นว่าการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคใต้อย่างเด่นชัด โดยก่อนเข้าร่วมโครงการมีการแบ่งการจัดเก็บภาษีน้ำมันเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 6 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด กระบี่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา

ลักษณะที่ 3 ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน 7 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส องค์การบริหารส่วนจังหวัดปัตตานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เข้าร่วมตัวกันมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ส่งผลให้มีองค์การบริหารส่วนจังหวัด 13 แห่งที่สามารถเก็บภาษีน้ำมันได้เอง มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนึ่งแห่งมีความพร้อมที่จะเก็บภาษีแต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บ และไม่มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดใดเลยที่ไม่จัดเก็บภาษี

ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคใต้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

5.2.1 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานข้อกฎหมาย

ขณะนี้เครือข่ายภาคใต้อยู่ระหว่างร่วมกันวางแผนทางการร่างข้อบัญญัติให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าให้จัดเก็บจากปริมาณน้ำมันที่คลังน้ำมันซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ส่งน้ำมันมาขายในแต่ละจังหวัด และให้สามารถปฏิบัติได้ โดยประสานกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และคลังน้ำมันที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อจัดทำบันทึกความตกลงร่วมกันในแนวทางการจัดเก็บภาษีดังกล่าว

การดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดใน
เครือข่าย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเอง 13 แห่ง โดยมีลักษณะการดำเนินการ 2 รูปแบบ
ได้แก่

รูปแบบที่ 1 โดยการออกข้อบัญญัติ 8 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุ
ราษฎร์ธานี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชุมพร องค์การบริหารส่วนจังหวัด
นครศรีธรรมราช องค์การบริหารส่วนจังหวัดนราธิวาส องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง องค์การ
บริหารส่วนจังหวัดยะลา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล

รูปแบบที่ 2 โดยการออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดเป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษี 5 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต
องค์การบริหารส่วนจังหวัดระนอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดตรัง องค์การบริหารส่วนจังหวัด
ปัตตานี และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มนี้อยู่
ระหว่างกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติจึงออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ทำการ องค์การ
บริหารส่วนจังหวัด เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษีซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นในการดำเนินการ
จัดเก็บภาษีเอง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการจัดเก็บเองแต่ยังไม่ได้ดำเนินการ
จัดเก็บ 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา

แม้การส่งคืนงานของกรมสรรพสามิตจะทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดต่าง
ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง แต่ในขณะเดียวกันสมาชิกเครือข่ายภาคใต้ก็ยังพัฒนาการจัดเก็บภาษี
ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นโดยผลักดันให้มีการจัดเก็บภาษีตามแนวคิดของกลุ่มโดยจัดเก็บจาก
ปริมาณน้ำมันที่คลังน้ำมันซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ส่งน้ำมันมาขายในแต่ละจังหวัด และให้องค์การ
บริหารส่วนจังหวัดเฉพาะจังหวัดที่มีคลังน้ำมันตั้งอยู่หักค่าภาษีจากต้นทุนทางตามปริมาณน้ำมันที่
คลังน้ำมันส่งไปจำหน่ายในแต่ละจังหวัด และส่งเงินค่าภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละ
แห่ง การที่พื้นที่ภาคใต้มีลักษณะพิเศษคือมีคลังน้ำมันตั้งอยู่ในพื้นที่ และองค์การบริหารส่วน
จังหวัดที่มีคลังน้ำมันตั้งอยู่สามารถจัดเก็บภาษีน้ำมันได้ซึ่งสมาชิกเครือข่ายเล็งเห็นว่าเป็นจุดแข็ง
จึงผลักดันให้หักค่าภาษีที่คลังน้ำมันตามแนวคิดดังกล่าวเพราะต้องการให้สามารถจัดเก็บภาษีได้
อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยและไม่ต้องประทะกับการต่อต้านที่รุนแรงในเขตจังหวัด

5.2.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันด้านวิธีการจัดเก็บทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมเครือข่าย ดังที่แสดงในตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย	■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการค้าน้ำมันในเขตจังหวัด ■ แจ้งเตือนผู้เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบให้มาดำเนินการจดทะเบียน ■ นำแบบรายการภาษีมาตรวจสอบวิเคราะห์ความถูกต้องครบถ้วนของการเสียภาษี ■ ตรวจสอบแนะนำวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการ ■ จัดประชุมพบปะผู้ประกอบการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีและเล็งเห็นประโยชน์ของการเสียภาษี ■ ชักชวนให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในระบบให้มาจดทะเบียนเสียภาษี

5.2.3 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีการอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งรายละเอียดต่างๆ ได้สรุปและแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
▪ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บเป็นอย่างดี	▪ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ▪ เดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ▪ มีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

5.2.4 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้

พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังที่ได้สรุปรายละเอียดในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี จากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย	- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายจัดประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี - การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ - อธิบายวิธีการเสียภาษี - ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน - แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การชำระภาษีผ่านธนาคาร และไปรษณีย์ - จัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี - ให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส

เมื่อกรมสรรพสามิตส่งคืนงานให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้นำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษี จะเห็นได้ว่า มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 5 แห่ง และมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ไม่ได้จัดเก็บภาษี ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 7 แห่ง (แต่จัดเก็บภาษีได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยเนื่องจากปัญหาการต่อต้านและปัญหาความไม่สงบทำให้เจ้าหน้าที่ไม่กล้าทำงาน) ส่วนองค์การบริหารส่วน

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

จังหวัดพังงา แม้จะยังไม่จัดเก็บภาษีเอง เนื่องจากผู้บริหารมีนโยบายรอการจัดเก็บภาษีในรูปแบบตามแนวคิดที่ตกลงร่วมกัน แต่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการจัดเก็บภาษี ถึงแม้หลายจังหวัดจะออกข้อบัญญัติหรือประกาศ/แนวปฏิบัติเพื่อจัดเก็บภาษีเอง แต่ปัญหาในพื้นที่ทำให้กลุ่มเครือข่ายพยายามผลักดันการจัดเก็บภาษีตามแนวคิดที่ตกลงร่วมกันให้ประสบความสำเร็จต่อไป

5.3 การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 2 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 7 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ลักษณะที่ 3 ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน 1 แห่ง ซึ่งได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้รวมตัวกันเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง จะเห็นได้ว่า มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 7 แห่ง ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร แม้จะยังไม่จัดเก็บภาษีเอง เนื่องจากอยู่ระหว่างการจัดทำร่างข้อบัญญัติ แต่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการจัดเก็บภาษี

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคใต้สามารถสรุปผลเป็นตาราง โดย
จำแนกเป็นก่อนและหลังร่วมเครือข่ายได้ ดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด
เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนก่อน – หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัด	ลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมัน				
	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วม เครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความ พร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย	✓			✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร			✓		✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	✓			✓	

ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการ
พัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ตอนบนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้
จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

5.3.1 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานด้านข้อกฎหมาย

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่าย ภาษีน้ำมันภาคตะวันออกเจียงเหนือตอนบนทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตน และมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 2 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย) ได้ศึกษาและนำแนวทางการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นตัวอย่าง และดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเองโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษา

2. กลุ่มที่อยู่ระหว่างการเตรียมการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง 2 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาฬสินธุ์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู) ได้ศึกษาแนวทางการออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดและจัดทำร่างข้อบัญญัตินำเสนอผู้บริหารต่อไป

3. กลุ่มที่อยู่ระหว่างการศึกษาวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 6 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครพนม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม องค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองคาย องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี) ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (ศูนย์กลางเครือข่าย) ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นพร้อมเป็นพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา และตัวอย่างความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดดังกล่าว โดยจัดส่งเอกสารวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลูกข่ายทั้ง 6 แห่ง เพื่อให้ศึกษาและดำเนินการจัดเก็บภาษีเองต่อไป

เมื่อกรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง การดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเอง 9 แห่ง (ดูตารางที่ 22 ประกอบ)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เจ้าหน้าที่ที่มีความพร้อมในการจัดเก็บเองแต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บ 1 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร (เดิมชะลอการจัดเก็บภาษีน้ำมันไว้ก่อนตั้งแต่ปี 2548 ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาและจัดทำร่างข้อบัญญัติ)

5.3.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งระยะแรกและภายหลังเข้าร่วมโครงการ ดังที่นำมาสรุปในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 แสดงการพัฒนารูปแบบการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย	■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการค่าน้ำมันในเขตจังหวัด ■ แจ้งเตือนผู้เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบให้มาดำเนินการจดทะเบียน ■ นำแบบรายการภาษีมาตรวจสอบวิเคราะห์ความถูกต้องครบถ้วนของการเสียภาษี ■ ตรวจแนะนำวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการ ■ จัดประชุมพบปะผู้ประกอบการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีและเล็งเห็นประโยชน์ของการเสียภาษี ■ ชักชวนให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในระบบให้มาจดทะเบียนเสียภาษี

5.3.3 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บในเรื่องเทคนิคการทำงาน เช่น การพูดคุยกับผู้เสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ง่ายต่อการทำงาน จากศูนย์กลางเครือข่าย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่งดังกล่าว ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังที่สรุปรายละเอียดในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บในเรื่องเทคนิคการทำงาน เช่น การพูดคุยกับผู้เสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ง่ายต่อการทำงาน จากศูนย์กลางเครือข่าย	■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ■ เดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ■ มีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

5.3.4 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษีและเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่าย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีดีขึ้น การดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงทั้งในระยะแรกและหลังเข้าร่วมโครงการ ดังที่สรุปในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีนํ้ามันขององค์การบริหารส่วน
จังหวัดด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี เช่น การเปิดช่องทางให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการที่เป็นประโยชน์ วิธีการลดภาระของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการเสียภาษี วิธีการจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้ความร่วมมือในการจัดเก็บ และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่าย	■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายจัดประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี ■ การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ ■ อธิบายวิธีการเสียภาษี ■ ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน ■ แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การชำระภาษีผ่านธนาคารและไปรษณีย์ ■ จัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี ■ ให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยการทำหน้าที่ศูนย์กลางเครือข่ายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นในการเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายเล็งเห็นประโยชน์ เข้าใจวิธีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และนำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษี จนมีความสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ จะเห็นได้ว่า มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มอบอำนาจให้การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีนํ้ามันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 7 แห่ง ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัด สกลนคร แม้จะยังไม่จัดเก็บภาษีเอง เนื่องจากอยู่ระหว่างการจัดทำร่างข้อบัญญัติ แต่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการจัดเก็บภาษี

5.4 การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 3 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี)

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 4 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์)

ลักษณะที่ 3 ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน 2 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ)

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้รวมตัวกันโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง จะเห็นว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง (ทั้งที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน และไม่ได้จัดเก็บ) ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง โดยอาศัยการทำงานเป็นเครือข่ายที่มีที่ปรึกษา และพี่เลี้ยงช่วยเหลือกันในเครือข่าย ซึ่งการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นอย่างดี

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สามารถสรุปผลเป็นตารางโดยจำแนกเป็นก่อนและหลังร่วมเครือข่าย ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัด	ลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมัน				
	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา	✓			✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด	✓			✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี	✓			✓	

การทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

5.4.1 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย

การเข้าร่วมเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตน และมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

1. กลุ่มที่ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 5 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนจังหวัดยโสธร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ)

2. กลุ่มที่อยู่ระหว่างการเตรียมการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง 4 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดอำนาจเจริญ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดมุกดาหาร) ได้ศึกษาแนวทางการออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดและจัดทำร่างข้อบัญญัติโดยมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีส่วนร่วมแสดงความเห็นและนำเสนอผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อไป

3. กลุ่มที่อยู่ระหว่างการศึกษาวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 1 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี (ศูนย์กลางเครือข่าย) ได้จัดส่งเอกสารวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดบุรีรัมย์เพื่อให้ศึกษาและดำเนินการจัดเก็บภาษีเองต่อไป

ภายหลังจากกรมสรรพสามิตส่งคืนงาน ผลการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายออกข้อบัญญัติและดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองแล้ว

5.4.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังที่แสดงในตารางที่ 27 โดยจำแนกเป็นระยะแรกและระยะหลังเข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 27 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วน
จังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย	- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการค่าน้ำมันในเขตจังหวัด - แจ้งเตือนผู้เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบให้มาดำเนินการจดทะเบียน - นำแบบรายการภาษีมาตรวจสอบวิเคราะห์ความถูกต้องครบถ้วนของการเสียภาษี - ตรวจแนะนำวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการเสียภาษีให้แก่ผู้ประกอบการที่สถานประกอบการของผู้ประกอบการ - จัดประชุมพบปะผู้ประกอบการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีและเล็งเห็นประโยชน์ของการเสียภาษี - ชักชวนให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในระบบให้มาจดทะเบียนเสียภาษี

5.4.3 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ เช่น การพูดคุยกับผู้เสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ส่งต่อการทำงาน จากศูนย์กลางเครือข่าย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้

ศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บในเรื่องเทคนิคการทำงาน เช่น การพูดคุยกับผู้เสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ง่ายต่อการทำงาน จากศูนย์กลางเครือข่าย	■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ■ เดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ■ มีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

5.4.4 ความรู้ความเข้าใจต่อการกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังที่แสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วน
จังหวัดด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี เช่น การเปิดช่องทางให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการที่เป็นประโยชน์ วิธีการลดภาระของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการเสียภาษี วิธีการจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้ความร่วมมือในการจัดเก็บ และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่าย	- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายจัดประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี - การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ - อธิบายวิธีการเสียภาษี - ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน - แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การชำระภาษีผ่านธนาคาร และไปรษณีย์ - จัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี - ให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้ม

ศักยภาพในการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายนำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษีจนมีความสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ จะเห็นได้ว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างดำเนินการจัดเก็บภาษีเองโดยอาศัยการทำงานเป็นเครือข่ายที่มีที่ปรึกษา และพี่เลี้ยงช่วยเหลือกันในเครือข่าย ซึ่งการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นอย่างดี

5.5 การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดใน เครือข่ายภาคเหนือตอนบน

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนบน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 1 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่)

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 8 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน)

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้วางแนวทางการทำงาน การเชื่อมโยงเครือข่าย สนับสนุนให้สมาชิกในเครือข่ายมีแนวทางในการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกัน จึงส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายภาคเหนือตอนบนดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคเหนือตอนบนสามารถสรุปผลเป็นตารางที่ 30 โดยจำแนกเป็นก่อนและหลังร่วมเครือข่าย ดังนี้

ตารางที่ 30 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด
เครือข่ายภาคเหนือตอนบนก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัด	ลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมัน				
	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่	✓			✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน		✓		✓	

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

องค์การบริหารส่วนจังหวัด	ลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมัน				
	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน		✓		✓	

ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนบนเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

5.5.1 ความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานด้านข้อกฎหมาย

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่ายภาษีน้ำมันภาคเหนือตอนบนทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจต่อการปฏิบัติงานด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตน และมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 2 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ซึ่งแก้ไขปรับปรุงข้อบัญญัติบางส่วน ได้แก่ การกำหนดจุดความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีใหม่ โดยเปลี่ยนจากการรับมอบสินค้าเป็นการจำหน่าย การกำหนดอัตราภาษี และแก้ไขคำนิยามของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเพื่อขจัดปัญหาภาษีซ้ำซ้อน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ศึกษาเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง และได้ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง)

2. กลุ่มที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองควบคู่กับการมอบให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 3 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา) องค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 3 แห่ง มีศักยภาพและความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองจึงพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเก็บภาษีโดยดำเนินการจัดเก็บเอง

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

ควบคู่กับการมอบให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน และในขณะเดียวกันก็จัดทำร่างข้อบัญญัติฉบับใหม่เพื่อพัฒนาระบบจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นด้วย

3. กลุ่มที่มอบให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทนและอยู่ระหว่างการเตรียมการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง 4 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรดิตถ์) ซึ่งได้ศึกษาเรียนรู้แนวทางการออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเองจนมีความพร้อมในการดำเนินการแล้ว แต่เนื่องจากอยู่ระหว่างรอเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเมื่อมีการดำเนินการเรียบร้อยแล้ว จะได้นำร่างข้อบัญญัตินำเสนอผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อไป

ต่อมากรมสรรพสามิตได้ส่งคืบงานการจัดเก็บภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนบนนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายไปพัฒนาและปรับใช้เพื่อดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ซึ่งภายหลังจากกรมสรรพสามิตส่งคืบงาน ผลการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายปรากฏว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกแห่งในเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง

5.5.2 ความรู้ความเข้าใจต่อการกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีทั้งกระบวนการ ตั้งแต่วิธีการจัดทำแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย โดยอาจแยกเป็นรายอำเภอ และแยกระหว่างปั้มน้ำมันขนาดใหญ่ และปั้มน้ำมันขนาดเล็ก ซึ่งแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละรายจะเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่คำยื่นขอจดทะเบียนสถานการค้า ใบสำเนาทะเบียนสถานการค้า แบบรายการชำระภาษี งบเดือนการรับและจำหน่ายน้ำมัน การจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละรายโดยใช้ไอที โดยนำข้อมูลจากแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย มาจัดทำในรูปแบบตาราง เพื่อสะดวกต่อการติดตามและวิเคราะห์ผลการจัดเก็บภาษี วิธีการตรวจวิเคราะห์แบบรายการภาษี แนวทางการตรวจปฏิบัติการ ณ สถานประกอบการของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนการตรวจสอบภาษี และการเร่งรัดชำระภาษี จากศูนย์กลางเครือข่าย เจ้าหน้าที่สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีเองควบคู่กับการมอบอำนาจ ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษี และจากการ

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการจัดเก็บภาษีทำให้เกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะสั้นเพื่อป้องกันการขาดรายได้จากการออกข้อบัญญัติไม่ทันกำหนดเวลาส่งคืนงานของกรมสรรพสามิต ที่ใช้บังคับโดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดอาศัยอำนาจตามข้อบัญญัติอยู่ในปัจจุบันออกประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดให้ที่ทำการองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นสถานที่รับยื่นแบบรายการภาษี

การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บสามารถสรุปเป็นตารางโดยจำแนกเป็นระยะแรกและหลังการเข้าร่วมโครงการ ดังที่ปรากฏในตารางที่ 31

ตารางที่ 31 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีทั้งกระบวนการ เช่น จัดทำแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย โดยอาจแยกเป็นรายอำเภอ และแยกระหว่างปั้มน้ำมันขนาดใหญ่ และปั้มน้ำมันขนาดเล็ก และจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละรายโดยใช้ไอที	- องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษี - เกิดแนวทางการแก้ไขปัญหาในระยะสั้นเพื่อป้องกันการขาดรายได้จากการออกข้อบัญญัติไม่ทันกำหนดเวลาส่งคืนงานของกรมสรรพสามิต - ประสานงานกับสำนักงานสรรพสามิตเพื่อศึกษาดูงาน และขอคำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ด้วย

5.5.3 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองควบคู่กับการมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ประกอบกับการได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บในเรื่องเทคนิคการทำงาน (ดูตารางที่ 32 ประกอบ) เช่น การพูดคุยกับผู้เสียภาษีเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของผู้มีหน้าที่เสียภาษี หรือช่องการพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

ทางการเสียภาษีที่สะดวกแก่ผู้เสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ง่ายต่อการทำงาน จากศูนย์กลาง เครือข่าย และสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ อีกทั้งมีการพูดคุยหารือ แลกเปลี่ยนข้อมูล เทคนิค ความรู้ ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายเอง ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด แต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว

ตารางที่ 32 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วน จังหวัดด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่าย ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการ พัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บในเรื่อง เทคนิคการทำงาน เช่น การพูดคุยกับผู้เสีย ภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ง่ายต่อการทำงาน จากศูนย์กลางเครือข่าย	องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่าย อบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

5.5.4 ความรู้ความเข้าใจต่อการกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคใน การบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับ วิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วม และเสนอแนะโครงการพัฒนาจังหวัดโดยใช้งบประมาณจากเงินภาษีน้ำมัน การส่งเสริมอาชีพ การศึกษาและกีฬา การรักษาดูแลภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น การดำเนินภารกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังที่แสดงเป็นตารางสรุปไว้ใน ตารางที่ 33

ตารางที่ 33 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วน จังหวัดด้านเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายใน เครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์	องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายจัด ประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษี

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะโครงการพัฒนาจังหวัดโดยใช้งบประมาณจากเงินภาษีน้ำมัน วิธีการลดภาระของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการเสียภาษี วิธีการจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้ความร่วมมือในการจัดเก็บ และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่าย	ที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี ■ การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ ■ อธิบายวิธีการเสียภาษี ■ ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน ■ แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การชำระภาษีผ่านธนาคาร และไปรษณีย์ ■ จัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี ■ ให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และรวดเร็ว

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคเหนือตอนบน โดยได้วางแนวทางการทำงาน การเชื่อมโยงเครือข่าย จัดประชุมร่วมสมาชิกในเครือข่ายเพื่อถ่ายทอดความรู้ และวิธีการจัดเก็บภาษี ร่วมและเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายนำองค์ความรู้ทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิควิธีการทำงานไปพัฒนาในการจัดเก็บภาษีจนมีความสามารถจัดเก็บภาษีเองได้ เห็นได้ว่า อบอุ่นทุกแห่งในเครือข่ายภาคเหนือตอนบน ที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทนดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง

5.6 การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออก

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออก แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 2 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง)

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

ลักษณะที่ 2 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 6 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี)

ลักษณะที่ 3 ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน 1 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก)

หลังจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 6 แห่ง โดยได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นอย่างดี ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายกแม้จะไม่จัดเก็บภาษีเนื่องจากติดปัญหาเรื่องการเมืองภายในท้องถิ่น แต่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการจัดเก็บภาษีจากการร่วมประชุมกับกลุ่มเครือข่ายและศึกษาเอกสารคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออก สามารถสรุปผลเป็นตารางที่ 34 โดยจำแนกเป็นก่อนและหลังร่วมเครือข่าย ดังนี้

ตารางที่ 34 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเครือข่ายภาคตะวันออก ก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัด	ลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมัน				
	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา	✓			✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก			✓		✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง	✓			✓	

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้รวมตัวกันโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

5.6.1 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย

จากการทำงานร่วมกันของเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่ายภาคตะวันออกทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตน และมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มที่ออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 4 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง (ศูนย์กลางเครือข่าย) องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว)

2. กลุ่มที่อยู่ระหว่างการเตรียมการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง 3 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก และองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี) ซึ่งได้ศึกษาแนวทางการออกข้อบัญญัติเพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมันเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดและจัดทำร่างข้อบัญญัตินำเสนอผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อออกข้อบัญญัติใช้บังคับต่อไป

3. กลุ่มที่อยู่ระหว่างการศึกษาวิธีการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง 2 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี และองค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด) ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองพร้อมเป็นพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา และตัวอย่างความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดดังกล่าว

เมื่อกรมสรรพสามิตได้ส่งคืนงานการจัดเก็บภาษีน้ำมันให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดดำเนินการเอง ทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคตะวันออกนำองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายไปพัฒนาและปรับใช้เพื่อดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ซึ่ง

ภายหลังจากกรมสรรพสามิตส่งคืนงาน การดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมายขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย อาจแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเอง 8 แห่ง โดยมีลักษณะการดำเนินการ 2 รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ 1 โดยการออกข้อบัญญัติ 7 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา องค์การบริหารส่วนจังหวัดตราด องค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ และ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว)

รูปแบบที่ 2 โดยการออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ที่ทำการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษี 1 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการจัดเก็บเองแต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บ 1 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายก (เดิมยกเลิกการจัดเก็บภาษีน้ำมันตั้งแต่ปี 2548 ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการศึกษาและจัดทำร่างข้อบัญญัติแต่ติดปัญหาเรื่องการเมืองภายในท้องถิ่น)

5.6.2 ความรู้ความเข้าใจต่อการกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

การที่เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีศักยภาพและความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองจนประสบความสำเร็จในหลายจังหวัด เมื่อมีการรวมตัวกันทำงานเป็นเครือข่ายโดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงข้อมูล เป็นการกระตุ้นให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความสนใจในการดำเนินการเรื่องนี้อย่างจริงจัง และยังมีส่วนร่วมแบ่งปันประสบการณ์วิธีการจัดเก็บภาษีซึ่งเป็นตัวอย่างที่มีประโยชน์ให้แก่สมาชิกอื่นๆ ด้วย เช่น แบ่งปันเทคนิควิธีการอำนวยความสะดวกในการชำระภาษี โดยมีการโทรแจ้งเตือนกำหนดวันชำระภาษีแก่ผู้ประกอบการล่วงหน้า และการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะโครงการพัฒนาจังหวัดโดยใช้งบประมาณจากเงินภาษีน้ำมัน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษี ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี

การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บสามารถสรุปเป็นตารางโดยจำแนกเป็นระยะแรกและหลังการเข้าร่วมโครงการ ดังที่ปรากฏในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีทั้งกระบวนการ เช่น จัดทำแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย โดยอาจแยกเป็นรายอำเภอ และแยกระหว่างปั๊มน้ำมันขนาดใหญ่ และปั๊มน้ำมันขนาดเล็ก และจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละรายโดยใช้ไอที	- องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ศึกษาและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษี - แบ่งปันเทคนิควิธีการอำนวยความสะดวกในการชำระภาษีโดยมีการโทรแจ้งเตือนกำหนดวันชำระภาษีแก่ผู้ประกอบการล่วงหน้า - สร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะโครงการพัฒนาจังหวัดโดยใช้งบประมาณจากเงินภาษีน้ำมัน

5.6.3 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

การดำเนินภารกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังที่สรุปในตารางที่ 36 กล่าวคือ มีการอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดได้ประสานขอความอนุเคราะห์ให้สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ในเขตจังหวัดส่งวิทยากรมาช่วยอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และขอให้เจ้าหน้าที่ของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เข้าดูงานวิธีการจัดเก็บภาษีของสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ มีการเดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง และมีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

ตารางที่ 36 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วน
จังหวัดด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บในเรื่องเทคนิคการทำงาน เช่น การพูดคุยกับผู้เสียภาษี การจัดทำฐานข้อมูลให้ง่ายต่อการทำงาน จากศูนย์กลางเครือข่าย	- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด - เดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง - มีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

5.6.4 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ และแบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายที่จัดเก็บภาษีเอง เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะโครงการพัฒนาจังหวัดโดยใช้งบประมาณจากเงินภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดพะเยา วิธีการลดภาระของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการเสียภาษีโดยการให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี ในการยื่นแบบรายการภาษี และชำระภาษีผ่านทางธนาคาร หรือทางไปรษณีย์ วิธีการจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้ความร่วมมือในการจัดเก็บ เช่น การจัดประชุมชมรมผู้ค้าน้ำมันโดยให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการจัดเก็บภาษีที่เหมาะสม การประกาศเกียรติคุณผู้เสียภาษีที่ดี และการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เสียภาษีมีจิตสำนึกที่ดีต่อการเสียภาษีโดยการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เสียภาษีทราบว่าโครงการพัฒนาจังหวัดด้านต่างๆ ที่จัดทำได้ใช้เงินจากภาษีน้ำมัน ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีดียิ่งขึ้น

การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บสามารถสรุปเป็นตารางโดยจำแนกเป็นระยะแรกและหลังการเข้าร่วมโครงการ ดังที่ปรากฏในตารางที่ 37

ตารางที่ 37 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะโครงการพัฒนาจังหวัดโดยใช้งบประมาณจากเงินภาษีน้ำมัน วิธีการลดภาระของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในการเสียภาษี วิธีการจูงใจให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีให้ความร่วมมือในการจัดเก็บ และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่าย	- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายจัดประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติและการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี - การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ - อธิบายวิธีการเสียภาษี - ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน - แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การชำระภาษีผ่านธนาคาร และไปรษณีย์ - จัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี - ให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และรวดเร็ว

การทำงานร่วมกันของเครือข่ายภาคตะวันออก โดยการจัดประชุมร่วมกันของกลุ่มเครือข่าย เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการจัดเก็บภาษี แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีตลอดจนแนวทางแก้ไข ขององค์การบริหารส่วน

จังหวัดในเครือข่ายที่ดำเนินการจัดเก็บภาษีเองและถ่ายทอดเป็นตัวอย่างแก่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดที่ยังไม่ได้จัดเก็บภาษีเอง ประกอบกับการที่ศูนย์กลางเครือข่ายดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง ส่งผลให้มีองค์กรบริหารส่วนจังหวัดที่มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 6 แห่ง โดยได้รับความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นอย่างดี ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครนายกแม้จะไม่จัดเก็บภาษีเนื่องจากติดปัญหาเรื่องการเมืองภายในท้องถิ่น แต่เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจต่อการกิจทั้ง 4 ด้าน ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการจัดเก็บภาษีจากการร่วมประชุมกับกลุ่มเครือข่ายและศึกษาเอกสารคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษี

5.7 การพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง

สภาพการณ์การจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดก่อนจะมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด” การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 มอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน 3 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก)

ลักษณะที่ 2 ไม่ได้จัดเก็บภาษีน้ำมัน 5 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี)

เมื่อมีการจัดทำโครงการ “การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด” องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงกันได้รวมตัวกันโดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง

จากตารางที่ 38 จะเห็นว่าได้ว่า มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เคยมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บแทน ดำเนินการจัดเก็บภาษีเอง 3 แห่ง และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่งเดิมไม่ได้จัดเก็บภาษี ดำเนินการออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีเอง ส่วนองค์การบริหารส่วนจังหวัดอีก 2 แห่งยังไม่ได้จัดเก็บภาษี

ตารางที่ 38 แสดงลักษณะการจัดเก็บภาษีของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด
เครือข่ายภาคเหนือตอนล่าง ก่อน - หลังการเข้าร่วมเครือข่าย

องค์การบริหารส่วนจังหวัด	ลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมัน				
	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง	ฝากเก็บ	ไม่เก็บ	เก็บเอง	มีความพร้อม
องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก			✓		✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์		✓		✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย			✓		✓
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี			✓	✓	
องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก		✓		✓	

ผลจากการทำงานร่วมกันในลักษณะเครือข่ายปรากฏให้เห็นได้จากการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ตลอดจนเทคนิคต่างๆ ในการบริหารจัดการเก็บภาษี ดังนี้

5.7.1 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมาย

การทำงานร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างเกิดขึ้นในช่วงเวลาใกล้เคียงกำหนดที่กรมสรรพสามิตจะส่งคํานาให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีเอง จากการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นร่วมกันของเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของกลุ่มเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านข้อกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดของตนและมีการดำเนินการพัฒนาด้านข้อกฎหมาย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่จัดเก็บภาษีเอง 6 แห่ง โดยมีลักษณะการดำเนินการ 2 รูปแบบ ได้แก่

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

รูปแบบที่ 1 โดยการออกข้อบัญญัติ 4 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิจิตร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบูรณ์)

รูปแบบที่ 2 โดยการออกประกาศ/แนวปฏิบัติกำหนดให้ที่ทำการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นสถานที่ยื่นแบบรายการภาษี 2 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์)

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เจ้าหน้าที่มีความพร้อมในการจัดเก็บเองแต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดเก็บ 2 แห่ง (องค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุโขทัย)

5.7.2 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านวิธีการจัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีจากเอกสารคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง การฟังบรรยายจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย และการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในที่ประชุม ประกอบกับความตั้งใจในการเรียนรู้ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีที่ได้รับการถ่ายทอดเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินภารกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังรายละเอียดที่สรุปในตารางที่ 39

ตารางที่ 39 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านวิธีการจัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคนิคเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีทั้งกระบวนการ เช่น จัดทำแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย โดยอาจแยกเป็นรายอำเภอ และแยกระหว่างปั๊มน้ำมันขนาดใหญ่ และปั๊มน้ำมันขนาดเล็ก และจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละรายโดยใช้ไอที	■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลผู้ประกอบการค่าน้ำมันในเขตจังหวัด โดยการขอข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมสรรพสามิต กรมธุรกิจพลังงาน และการออกสำรวจจำนวนผู้ประกอบการในเขตจังหวัด เพื่อนำมาจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี ■ แจ้งเตือนผู้เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบ

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
	ให้มาดำเนินการจดทะเบียนโดยวิธีโทรศัพท์หรือแจ้งเดือนเป็นหนังสือ ■ จัดประชุมพบปะผู้ประกอบการเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเสียภาษีและเล็งเห็นประโยชน์ของการเสียภาษีตลอดจนชักชวนให้ผู้ประกอบการที่ยังไม่ได้เข้ามาอยู่ในระบบให้มาจดทะเบียนเสียภาษี

5.7.3 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินการกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ดังที่แสดงในตารางที่ 40

ตารางที่ 40 แสดงการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภารกิจด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บเป็นอย่างดี	■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายอบรม สอนงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ■ เดินทางไปศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดอื่นที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง ■ มีการจ้างลูกจ้างชั่วคราวเพิ่มเพื่อจัดเก็บภาษี

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

5.7.4 ความรู้ความเข้าใจต่อภารกิจด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งภายในเครือข่ายมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี ซึ่งการดำเนินภารกิจในด้านนี้พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละแห่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 41

ตารางที่ 41 แสดงการพัฒนากิจการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษี

ระยะแรกของการทำงานร่วมกัน	หลังเข้าร่วมเครือข่าย
■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสร้างความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเทคนิคในการบริหารจัดการเก็บภาษีจากศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัย	■ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายจัดประชุมชี้แจงกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับอัตราภาษีที่เหมาะสม การปฏิบัติตามข้อบัญญัติ และการอำนวยความสะดวกในการเสียภาษี ■ การเปิดโอกาสให้ผู้เสียภาษีเสนอโครงการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อจังหวัดโดยใช้เงินภาษีที่จัดเก็บได้ ■ อธิบายวิธีการเสียภาษี ■ ชักชวนผู้ประกอบการให้มาจดทะเบียน ■ แจ้งการให้บริการที่อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการทราบ เช่น การชำระภาษีผ่านธนาคาร และไปรษณีย์ ■ จัดทำป้าย แผ่นพับ โปสเตอร์เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเสียภาษี ■ ให้บริการที่สุภาพ และรวดเร็ว

6. สรุปการพัฒนาศูนย์กลางเครือข่าย และสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

การพัฒนาสร้างเสริมสำหรับเครือข่ายทุกเครือข่ายเพื่อให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดภายในเครือข่ายสามารถจัดเก็บภาษีได้เองนั้น มีองค์ประกอบหลักเหมือนกันทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อกฎหมาย ด้านบริหารการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี อย่างไรก็ตามในการพัฒนาสร้างเสริมเครือข่ายในแต่ละเครือข่าย ยังมีการเน้นน้ำหนักในการพัฒนาแต่ละด้าน แตกต่างกันตามความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในแต่ละด้านขององค์การบริหารส่วนจังหวัดและลักษณะการจัดเก็บภาษีที่มีอยู่เดิมของแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย โดยแต่ละเครือข่ายจะมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกันไป

เครือข่ายในภาคกลางมีความคล้ายคลึงกันกับเครือข่ายในภาคตะวันออก โดยทั้งสองเครือข่ายมีจุดเด่นที่ความหลากหลายในด้านความรู้พื้นฐาน และลักษณะการจัดเก็บภาษีเดิมของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ตัวอย่างเช่น เครือข่ายในภาคกลาง ซึ่งแต่เดิมจัดเก็บภาษีเองเพียง 1 จังหวัด มอบหมายให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีให้ 12 จังหวัด และไม่จัดเก็บภาษี 3 จังหวัด ทำให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นศูนย์กลางเครือข่าย และทีมนักวิจัย ต้องเน้นการพัฒนาด้านกฎหมาย ข้อบัญญัติ รวมไปถึงองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี ให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่มอบหมายให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีแทน รวมถึงสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้กับ องค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มที่ไม่ได้จัดเก็บภาษี เนื่องจากที่ผ่านมาเคยถูกต่อต้านจากกลุ่มผู้เสียภาษีอย่างรุนแรง แต่เมื่อได้มีการร่วมแบ่งปันประสบการณ์และวิธีการทำงานในเครือข่าย ทำให้ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนจังหวัด กลุ่มนี้เข้าใจวิธีการที่จะทำให้เกิดการยอมรับในการเสียภาษีได้

ในขณะที่เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือมีความพิเศษที่เป็นภาคที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ จึงต้องทำการแบ่งออกเป็นสองเครือข่ายต่อหนึ่งภาค เพื่อให้เหมาะสมต่อการบริหารจัดการ ความสัมพันธ์ และการสื่อสารระหว่าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่าย ซึ่งทำให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายสามารถถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพกับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย เช่น เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เดิมมีองค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดเก็บภาษีเองเพียง 2 จังหวัด ปัจจุบันมี องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีเอง 9 จังหวัด จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายทั้งหมด 10 จังหวัด ทั้งนี้เป็นผลมาจาก องค์การบริหารส่วนจังหวัด ขอนแก่น ซึ่งเป็นการพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของอบจ. : รายงานฉบับสมบูรณ์

ศูนย์กลางเครือข่าย มีความพร้อมสามารถเป็นพี่เลี้ยงที่ปรึกษาในการจัดเก็บภาษี รวมถึงเป็นแบบอย่างให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่ายมาดูงานได้

สำหรับเครือข่ายภาคใต้ นั้น มีลักษณะพิเศษที่สำคัญคือการที่มี องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ที่เดิมไม่ได้จัดเก็บภาษีถึง 7 จังหวัด ฝากกรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษี 6 จังหวัด และจัดเก็บภาษีเอง 1 จังหวัด ทำให้ศูนย์กลางเครือข่ายและทีมงานวิจัย ใช้การวางแผนทางร่างข้อบัญญัติร่วมกันโดยให้จัดเก็บภาษีจากปริมาณน้ำมันในองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่คลังน้ำมันตั้งอยู่ แล้วจึงส่งเงินค่าภาษีให้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละจังหวัดที่มีการส่งน้ำมันไปจำหน่าย ซึ่งแตกต่างจากเครือข่ายอื่น และทำให้เครือข่ายภาคใต้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูงโดยสามารถจัดเก็บภาษีได้เอง 13 จังหวัด เหลือเพียง 1 จังหวัดที่มีความพร้อมแต่ยังไม่ได้จัดเก็บภาษีเอง

ตารางที่ 42 แสดงสรุปลักษณะการจัดเก็บภาษีของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เครือข่ายทั่วประเทศ ก่อน-หลังเข้าร่วมเครือข่าย

เครือข่าย	ลักษณะการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด				
	จังหวัด				
	ก่อนร่วมเครือข่าย			หลังร่วมเครือข่าย	
	เก็บเอง (จังหวัด)	ฝากเก็บ (จังหวัด)	ไม่เก็บ (จังหวัด)	เก็บเอง (จังหวัด)	มีความพร้อม (จังหวัด)
ภาคกลาง	1	12	3	14	2
ภาคใต้	1	6	7	13	1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน	2	7	1	9	1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง	3	4	2	9	0
ภาคเหนือตอนบน	1	8	0	9	0
ภาคเหนือตอนล่าง	0	3	5	6	2
ภาคตะวันออก	2	6	1	8	1
รวม	10	46	19	68	7

จากผลของงานวิจัยทั้งหมดตามตารางที่ 42 พบว่า การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่าย และสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเครือข่ายมีความพร้อมที่จะจัดเก็บภาษีเอง มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยก่อนการเข้าร่วมโครงการ มี องค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่จัดเก็บภาษีเองเพียง 10 จังหวัด มอบหมายให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีแทน 46 จังหวัด และไม่จัดเก็บภาษี 19 จังหวัด แต่หลังจากเข้าร่วมเครือข่ายตามโครงการมี องค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่จัดเก็บภาษีเองถึง 68 จังหวัด ยังไม่การจัดเก็บภาษี 7 จังหวัด ทั้งนี้จังหวัดที่ยังไม่ได้มีการจัดเก็บภาษีเองนั้น ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการจัดทำร่างข้อบัญญัติ หรือติดข้อจำกัดด้านการเมืองท้องถิ่น ศูนย์กลางเครือข่าย และทีมนักวิจัยได้ถ่ายทอดความรู้ ให้กับเจ้าหน้าที่ในทุก องค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังกล่าว จนมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองในอนาคตต่อไป

7. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

งานวิจัยโครงการ การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่าย และสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อการพัฒนาให้ องค์การบริหารส่วนจังหวัด สร้างเครือข่าย และสามารถจัดเก็บภาษีน้ำมันได้เอง ทั้งนี้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกระจายอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรใช้เครือข่ายที่มีการร่วมมือกันอย่างเป็นรูปธรรมที่ถูกสร้างขึ้นจากโครงการวิจัยนี้ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีประเภทอื่นของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ภาษียาสูบ ภาษีโรงแรม และภาษีประเภทอื่นๆ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด อาจจัดเก็บในอนาคตต่อไป ซึ่งจะทำให้การจัดเก็บภาษีของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นไปโดยสมบูรณ์ รวมไปถึงการใช้วิธีการสร้างเครือข่ายที่ได้จากโครงการวิจัยนี้ เพื่อสร้างความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในเครือข่าย สำหรับงานที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในด้านอื่นๆ เพื่อให้การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ต่อไป

บทที่ 7

บทสรุป

1. สรุปผลการศึกษาและตอบใจทฤษฎีวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยและพัฒนา เรื่อง การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด สามารถสรุปประเด็นสำคัญต่างๆได้ ดังนี้

วิธีการสร้างเครือข่าย

เป็นการสร้างเครือข่ายแบบผสมระหว่างเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมกับเครือข่ายเชิงพื้นที่ กล่าวคือ เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรมนั้นมีเป้าหมายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเช่นเดียวกัน ประกอบกับพื้นที่ที่อยู่ในเขตที่ต่อเนื่องกันเกิดการรวมกลุ่มที่เป็นสมาพันธ์อยู่แล้ว โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายสอบถามและชักชวนองค์การบริหารส่วนจังหวัดรอบข้างที่อยู่ในเขตพื้นที่ต่อเนื่องใกล้เคียงกัน ซึ่งได้รับการตอบรับเข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายด้วยความสมัครใจ

ความสัมพันธ์

มีความสัมพันธ์กันในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูล เทคนิควิธีการ/กระบวนการ และองค์ความรู้ที่จำเป็นในการจัดเก็บภาษีเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

หลักเกณฑ์การคัดเลือกอบจ. ศูนย์กลางเครือข่าย

ในการพิจารณาองค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อกำหนดเป็นศูนย์กลางเครือข่ายนั้น ทีมนักวิจัยได้มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกองค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย ดังนี้

1. เป็นอบจ.ที่จัดเก็บภาษีน้ำมันเองอยู่แล้ว และ/หรือเป็นจังหวัดที่ร่วมโครงการวิจัยและพัฒนา “เรื่อง การส่งเสริมและสนับสนุนให้อบจ.จัดเก็บภาษีน้ำมันเอง” ซึ่งได้เรียนรู้ในตัวอย่างต่างๆ และมีความพร้อมอยู่แล้ว และมีผลการดำเนินการหลังจากร่วมโครงการ

ดังกล่าวนี้ได้ปรากฏผลดีอย่างเด่นชัดทั้งจำนวนรายได้และจำนวนผู้ประกอบการที่เสียภาษีที่เพิ่มขึ้น และเกิดความยอมรับและความร่วมมือของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเป็นอย่างดี

2. อบจ. ที่ผู้บริหารอบจ.ให้ความสนใจและมีศักยภาพในการทำให้อบจ. นั้นสามารถเป็นศูนย์กลางเครือข่ายได้

ขนาดของเครือข่าย

มีความครอบคลุมทุกพื้นที่ในภาค ซึ่งส่งผลให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารการจัดเก็บภาษีเองมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น โดยขนาดของเครือข่ายที่เหมาะสมต่อการบริหารจัดการหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และความสามารถในการสื่อสารระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่านั้น ๆ ซึ่งจากการพิจารณาแล้ว จะพบว่าขนาดที่เหมาะสมในการดำเนินการควรมีขนาดประมาณ 8-10 องค์การบริหารส่วนจังหวัด และอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน เนื่องจากหากมีขนาดเล็กกว่านี้จะทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประสบการณ์การจัดเก็บภาษีน้อย และขาดความหลากหลายขององค์ความรู้ ประสบการณ์และแนวทางแก้ไขปัญหา แต่หากมีขนาดใหญ่เกินกว่านี้จะทำให้ยากต่อการรวมตัวเพื่อประชุมหารือและกำหนดแนวทางในการจัดเก็บภาษีร่วมกัน และจะเกิดความแตกต่างในเชิงวัฒนธรรมและภาษาในการสื่อสารของสมาชิกในเครือข่าย

บทบาทของศูนย์กลางเครือข่าย

ในการสร้างเครือข่านั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายจะมีบทบาทที่ต้องดำเนินการ ดังนี้

1. พัฒนาองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี โดยอบจ.ศูนย์กลางเครือข่ายจะประชุมร่วมกับทีมนักวิจัยเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีทั้งด้านกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี

2. ร่วมวางแผนงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีเองของเครือข่าย โดยอบจ.ศูนย์กลางเครือข่ายจัดประชุมร่วมกับอบจ.สมาชิกเครือข่ายเพื่อร่วมวางแผนงานเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองเพื่อให้สามารถจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จัดอบรมถ่ายทอดเทคนิควิธีการจัดเก็บให้กับอบจ.สมาชิกเครือข่าย

4. เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการพัฒนาทักษะความรู้ โดยเป็นศูนย์กลางประสานงานและเตรียมความพร้อมในการบริหารจัดการเก็บภาษี (เทคนิคการจัดเก็บ เป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา ให้ดูงาน) แลกเปลี่ยนประเด็นปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดเก็บภาษีเอง และพัฒนาความรู้ ทักษะต่าง ๆ เกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บภาษีเอง

5. ติดตามผลความก้าวหน้าของการดำเนินการ

โดยเครือข่ายทั้ง 7 กลุ่มนั้น อบจ.ศูนย์กลางเครือข่ายจะมีวิธีการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่เหมือนกัน คือ สร้างความรู้ความเข้าใจ (จัดส่งเอกสาร/คู่มือ แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษี และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีใน 4 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ด้านวิธีการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี) แต่อาจจะมีแตกต่างกันในเทคนิควิธีการหลักที่นำมาใช้ เช่น เครือข่ายภาคใต้ได้ร่วมกันวางแผนงานในการออกข้อบัญญัติเพื่อเก็บภาษีเองของอบจ.ในเครือข่าย เครือข่ายภาคกลางได้ใช้บทบาทและความเป็นผู้นำของผู้บริหารเพื่อสร้างการยอมรับของสมาชิกเครือข่าย เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนและเครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างได้ใช้ความสนิทสนมและความสัมพันธ์ส่วนบุคคล เครือข่ายภาคตะวันออกเฉียงใต้ใช้การเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเครือข่ายภาคเหนือตอนล่างใช้แรงกระตุ้นจากหน่วยงานภายนอกมาขับเคลื่อน (การส่งคืนงานของกรมสรรพสามิต) เป็นต้น แต่ไม่ว่าจะใช้เทคนิควิธีการใด ก็ส่งผลความสำเร็จเช่นเดียวกัน กล่าวคือ อบจ.มีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง หากแต่ปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ เช่น ภาวะการเมืองท้องถิ่น จะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้อบจ.สามารถออกข้อบัญญัติ/อนุบัญญัติต่างๆ รวมทั้งสามารถบริหารจัดการจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง

ต้นทุน

ต้นทุนที่ใช้จะเป็นต้นทุนในการดำเนินงาน และต้นทุนในการบริหารจัดการของกลุ่มเครือข่าย เช่น ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอบจ.ด้วยกันเอง หรือการจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการที่อยู่ในจังหวัดต่างๆ เท่านั้น ซึ่งจะรวมถึงค่าที่พัก และค่าเดินทางในการเข้าร่วมประชุมด้วย และต้นทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยขอแสดงตัวอย่างต้นทุนที่ใช้ ดังนี้

1. ต้นทุนในการดำเนินงาน และต้นทุนในการบริหารจัดการของกลุ่มเครือข่าย ประกอบด้วย

1.1 ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่ของกลุ่มเครือข่าย โดยเฉลี่ยองค์การบริหารส่วนจังหวัดละ 10 คน จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน คือ

● ค่าเอกสาร	20	บาท
● ค่าอาหารและอาหารว่าง	100	บาท

● ค่าที่พัก	600	บาท
● ค่าเดินทาง	400	บาท
รวม	1,120	บาท
คิดเป็นเงิน (10 คน x 1,120 บาท)	11,200	บาท

1.2 ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมชี้แจงผู้ประกอบการ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

ละประมาณ 100 คน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน คือ

● ค่าเอกสาร	20	บาท
● ค่าอาหารและอาหารว่าง	100	บาท
รวม	120	บาท
คิดเป็นเงิน (100 คน x 120 บาท)	12,000	บาท

2. ต้นทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

● ค่าใช้จ่ายเจ้าหน้าที่ในการจัดทำฐานข้อมูล	10,000	บาท
● ค่าโทรศัพท์ในการประสานงาน	2,000	บาท
รวม	12,000	บาท

รวมต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 35,200 บาท

ทั้งนี้ สมาชิกเครือข่ายภาคละประมาณ 8 องค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนั้นจึงมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่ายเท่ากับ 281,600 บาทต่อ 1 กลุ่มเครือข่าย

ความสำเร็จของโครงการ

การพัฒนาศูนย์กลางเครือข่าย และสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันของ อบจ. ทำให้ อบจ. ในเครือข่ายมีความพร้อมที่จะจัดเก็บภาษีเอง มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยก่อนการเข้าร่วมโครงการ มี อบจ. ที่จัดเก็บภาษีเองเพียง 10 จังหวัด มอบหมายให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีแทน 46 จังหวัด และไม่จัดเก็บภาษี 19 จังหวัด แต่หลังจากเข้าร่วมเครือข่ายตามโครงการมี อบจ. ที่จัดเก็บภาษีเองถึง 68 จังหวัด ยังไม่การจัดเก็บภาษี 7 จังหวัด ทั้งนี้จังหวัดที่ยังไม่ได้มีการจัดเก็บภาษีเองนั้น ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการจัดทำร่างข้อบัญญัติ หรือติดข้อจำกัดด้านการเมืองท้องถิ่น เช่น การพ้นจากตำแหน่งของนายกและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และอยู่ระหว่างการรอลือเลือกตั้งใหม่ นโยบายของผู้บริหารฝ่ายการเมืองยังไม่สนับสนุน

อย่างจริงจัง เพราะเกรงจะกระทบต่อฐานเสียงในการเลือกตั้ง ศูนย์กลางเครือข่าย และทีมนักวิจัย ได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ในทุก อบจ. ดังกล่าว จนมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองในอนาคตต่อไป

จากโจทย์วิจัยและพัฒนาของโครงการมุ่งตอบโจทย์วิจัย 3 ประการ ดังนี้

1. จะสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มีประสิทธิภาพ โดยมีประเด็นดังนี้

1.1 รูปแบบและลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายที่จะสนับสนุนให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถจัดเก็บภาษีน้ำมันได้เองมีกี่แบบ มีลักษณะอย่างไร เครือข่ายที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดควรเป็นอย่างไร

1.2 แบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดควรเป็นอย่างไร

1.3 ขนาดของเครือข่ายที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดควรเป็นเช่นไร

1.4 มีต้นทุนในการบริหารเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อความยั่งยืนของเครือข่ายจำนวนเท่าไร และมีวิธีแบ่งส่วนภาระต้นทุนอย่างไร

1.5 บทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดควรเป็นอย่างไร องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายมีข้อจำกัดอะไรบ้าง มีขีดความสามารถแค่ไหน และควรแก้ไขอย่างไร บทบาทของกรมสรรพสามิตควรเป็นอย่างไรเพื่อหนุนองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้เติบโตได้เอง

ซึ่งในประเด็นการสร้างเครือข่ายต่างๆ เหล่านี้ เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวคิด ทฤษฎีการพัฒนาศูนย์กลางเครือข่ายและสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ทีมนักวิจัยพิจารณาแล้ว พบว่า

- รูปแบบและลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายทั้ง 7 เครือข่าย จะเป็นการสร้างเครือข่ายภาครัฐที่ไม่มีโครงสร้างอย่างเป็นทางการ โดยเป็นเครือข่ายแบบผสมระหว่างแบบเชิงประเด็นกิจกรรมและแบบเชิงพื้นที่ ในรูปแบบดาว (Star) โดยมีความสัมพันธ์กันแบบไม่มีสายการบังคับบัญชา ซึ่งมีการประสานงานกันในลักษณะเพื่อนพ้อง ช่วยกันคิดช่วยกันทำและช่วยกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของหน่วยงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เข้าร่วมเครือข่าย ซึ่งเป็นการรวมตัวขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในพื้นที่ที่อยู่ในเขตที่ต่อเนื่องกัน เพื่อจัดเก็บภาษีน้ำมัน โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความพร้อมหรือประสบ

ความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย โดยถือว่าเป็นจุดเชื่อมเครือข่ายแบบ Hubs ซึ่งจะมีกิจกรรมในการแลกเปลี่ยนข้อมูล และติดต่อสื่อสาร ในเทคนิค/วิธีการ/กระบวนการ และองค์ความรู้ต่างๆ ที่จำเป็นในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน

- รูปแบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 7 เครือข่าย จะเป็นไปในลักษณะของการแลกเปลี่ยนข้อมูล เทคนิควิธีการ/กระบวนการ และองค์ความรู้ที่จำเป็นในการจัดเก็บภาษีเองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินการ ปัญหาต่างๆ ที่สมาชิกเครือข่ายประสบมา ตลอดจนร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้ที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองของแต่ละเครือข่ายต่อไป

- ขนาดของเครือข่ายที่เหมาะสมในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น ทีมนักวิจัยพบว่าขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และความสามารถในการสื่อสารระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดในกลุ่มเครือข่ายนั้น ๆ กล่าวคือ ขนาดที่เหมาะสมนั้นควรมีขนาดประมาณ 8 องค์การบริหารส่วนจังหวัดต่อ 1 กลุ่มเครือข่าย ซึ่งจะสอดคล้องกับลักษณะการแบ่งภาคต่างๆ ตามภูมิศาสตร์ของประเทศ คือ ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออก และภาคใต้ รวมทั้งสามารถสร้างความสัมพันธ์กันได้อย่างใกล้ชิดสนิทสนม เป็นเพื่อนมิตรที่ดีต่อกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

- ต้นทุนในการบริหารเครือข่ายการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อความยั่งยืนของเครือข่ายนั้น จะพบว่า ต้นทุนที่ใช้ของเครือข่ายทั้ง 7 เครือข่าย จะเป็นต้นทุนในการดำเนินงาน (ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการ) ต้นทุนในการบริหารจัดการของกลุ่มเครือข่าย (ค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมาชิกเครือข่าย) และต้นทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจัดประชุมต่างๆ เช่น ค่าสถานที่ ค่าอาหาร ค่าเอกสาร ค่าใช้จ่ายในการสื่อสาร เป็นต้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่ายเป็นผู้รับผิดชอบ สำหรับค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมประชุมขององค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นสมาชิกเครือข่าย เช่น ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าที่พัก เป็นต้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมาชิกเครือข่ายต่างรับผิดชอบเอง และเพื่อให้เกิดความชัดเจนกับผู้ที่จะนำข้อมูลต้นทุนจากรายงานฉบับนี้ไปอ้างอิง ทีมนักวิจัยขอชี้แจงว่าตัวเลขต้นทุนที่ปรากฏในบทที่ 3 นั้น เป็นประมาณการต้นทุนเฉพาะในส่วน of ต้นทุนในการบริหารเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บ

ภาชนะน้ำมันเท่านั้น มีตัวเลขต้นทุนในการจัดเก็บภาษีทั้งหมด ซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการวิจัย ทั้งนี้หากเป็นต้นทุนในการจัดเก็บภาษีแล้ว จะต้องรวมต้นทุนทุกประเภทที่ใช้เพื่อภารกิจหรือผลผลิตเพื่อการจัดเก็บภาษี เช่น เงินเดือนค่าจ้างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (ค่าใช้จ่ายในการรับชำระภาษี/ควบคุม/ตรวจสอบ/คืนภาษี) ค่าสาธารณูปโภค เป็นต้น ดังนั้น ตัวเลขความคุ้มค่า/ประสิทธิภาพจึงเป็นความคุ้มค่าในการสร้างเครือข่ายเท่านั้น

- องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั้ง 7 เครือข่าย มีบทบาทในการจัดประชุมหารือร่วมกันกับทีมนักวิจัย เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และเทคนิควิธีการจัดเก็บภาษี และร่วมกันวางแผนงานในการออกข้อบัญญัติ เพื่อเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย มีการจัดส่งเอกสารเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองและจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย ตลอดจนทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาแก่สมาชิกเครือข่าย และพร้อมให้สมาชิกเครือข่ายศึกษาดูงานการจัดเก็บภาษีของศูนย์กลางเครือข่ายได้ รวมทั้งมีการสร้างศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษี โดยจะรวบรวมประเด็นปัญหาต่างๆ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่แต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดประสบมา และติดตามผลความก้าวหน้าของการดำเนินการ แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยจากการกระตุ้นของหน่วยงานภายนอก คือ การส่งคืนงานการจัดเก็บภาษีน้ำมันจากกรมสรรพสามิต มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้เกิดการเตรียมตัว เพื่อบริการงานในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยบทบาทที่ชัดเจนของกรมสรรพสามิต คือ การเปลี่ยนบทบาทจากหน่วยงานที่จัดเก็บภาษีแทนมาเป็นพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาให้กับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการจัดเก็บภาษีบำรุงองค์การบริหารส่วนจังหวัดจากน้ำมันเอง เพื่อให้้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความพร้อมและมีองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันได้เองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ต้องสร้างระบบและเครื่องมืออย่างไร จึงจะพัฒนาความสามารถกลุ่มเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดให้จัดเก็บภาษีน้ำมันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2.1 ชุดความรู้ที่จำเป็นมีอะไรบ้าง

2.2 ต้องปรับปรุงตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดแต่ละจังหวัดอย่างไร จึงจะเหมาะสมกับระบบการดำเนินการจัดเก็บภาษีของเครือข่ายองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ร่วมโครงการ

จากโจทย์วิจัยและพัฒนาข้อ 2. นี้ ทีมนักวิจัยพบว่า ในการสร้างระบบและเครื่องมือที่จะใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครือข่ายทั้ง 7 กลุ่ม

นั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องมีองค์ความรู้ที่จำเป็น เช่น ความรู้ด้านภาษีอากร ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์น้ำมัน ความรู้ในการวิเคราะห์รายได้ภาษีน้ำมัน หรือความรู้เกี่ยวกับระบบ และเครื่องมือที่จะใช้ในการจัดเก็บภาษี โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านข้อมูลกฎหมาย ด้านบริหารการจัดเก็บภาษี ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี ดังนี้

1. ด้านข้อมูลกฎหมาย

ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ออกข้อบัญญัติเพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน และอนุบัญญัติซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในข้อบัญญัติดังกล่าวที่แต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดไว้ใช้บังคับก่อนร่วมโครงการ พบว่ามีสภาพปัญหาสรุปได้ 9 ประการ ดังนี้

1.1 การกำหนดการจัดเก็บภาษีตามข้อบัญญัติที่ใช้บังคับยังไม่ครบถ้วน โดยไม่มีการออกข้อบัญญัติเรียกเก็บภาษีจากก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

1.2 ความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษีไม่ชัดเจนซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการตีความ และไม่สอดคล้องกับปริมาณน้ำมันที่จำหน่ายจริง เนื่องจากข้อบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบในอันจะต้อง เสียภาษีให้เกิดขึ้นเมื่อรับมอบน้ำมันเข้าไว้ในครอบครอง

1.3 มีการจัดเก็บภาษีซ้ำซ้อน เนื่องจากการกำหนดความรับผิดชอบในอันจะต้องเสียภาษี ตามข้อบัญญัติ ซึ่งกำหนดให้เกิดขึ้นเวลาที่รับมอบสินค้าเข้าไว้ในครอบครอง ทำให้กรณีการจำหน่ายน้ำมันฯ ไปยังผู้ประกอบการในจังหวัดและระหว่างจังหวัดมีการะภาษีซ้ำซ้อน

1.4 การจัดเก็บภาษียังไม่ครอบคลุมการค้าในเขตจังหวัดทั้งหมด เนื่องจากข้อบัญญัติฯ กำหนดให้จัดเก็บภาษีจากผู้ค้า ซึ่งประกอบกิจการสถานการค้า อันได้แก่ สถานีบริการน้ำมัน และคลัง น้ำมัน ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงตัวแทนจำหน่ายน้ำมันที่ไม่มีสถานการค้าเป็นหลักแหล่ง (Jobber)

1.5 ข้อบัญญัติไม่มีบทบัญญัติเรื่องกำหนดเกี่ยวกับการแจ้งย้าย เลิกหรือโอนกิจการ ซึ่งทำให้การควบคุมทางทะเบียนเป็นไปได้ยากและไม่สอดคล้องกับสภาพจริง

1.6 ข้อบัญญัติที่ใช้บังคับกำหนดให้ใช้แบบบัญชีประจำวัน และงบเดือนเฉพาะตามแบบที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดเท่านั้น ทำให้เกิดความยุ่งยากและเป็นภาระแก่ผู้ประกอบการที่ต้องจัดทำบัญชีตามกฎหมายอื่นซึ่งมีสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำหนดอยู่แล้ว

1.7 ข้อบัญญัติที่ใช้บังคับยังไม่มีการจัดรูปแบบให้เป็นหมวดหมู่เพื่อความชัดเจนในการศึกษาและการทำความเข้าใจ

1.8 การจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยังไม่มีประกาศ ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่จำเป็นมารองรับการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษี เช่น ประกาศองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าด้วยการกำหนดแบบพิมพ์ ระเบียบองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าด้วยการงดหรือลดเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ระเบียบองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าด้วยการตรวจปฏิบัติการสถานการค้าของพนักงานเจ้าหน้าที่ ระเบียบองค์การบริหารส่วนจังหวัดว่าด้วยการตรวจสอบภาษี ตลอดจนแบบพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับกฎ และระเบียบดังกล่าว

1.9 การจัดเก็บภาษีมีประสิทธิภาพไม่เต็มที่และได้รับเงินภาษีไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย เนื่องจากการที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีน้ำมันแทนและมีอำนาจออกข้อบังคับกรมสรรพสามิตเพื่อใช้ในการจัดเก็บภาษี ทำให้การจัดเก็บภาษีเป็นไปตามข้อบังคับกรมสรรพสามิตเท่านั้น คือ สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ที่จะรับชำระภาษีแทนในขณะที่ยังขาดการติดตามตรวจสอบการชำระภาษีให้ถูกต้องสมบูรณ์ และต้องเสียค่าตอบแทนในการจัดเก็บร้อยละ 3 ของภาษีที่จัดเก็บได้

สภาพปัญหาดังกล่าวเป็นปัจจัยที่สวนทางกับความสำเร็จในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงจะต้องพิจารณาข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และอนุบัญญัติที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ที่ใช้ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันเบนซินและน้ำมันที่คล้ายกัน น้ำมันดีเซลและน้ำมันที่คล้ายกัน และก๊าซปิโตรเลียมที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับรถยนต์ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไข หรือออกข้อบัญญัติหรืออนุบัญญัติใหม่เพื่อจัดเก็บภาษีเองให้มีความเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมในท้องถิ่น ได้รับการยอมรับจากผู้เสียภาษี และขจัดปัญหาดังกล่าวข้างต้นให้หมดไปหรือมากที่สุด

2. ด้านบริหารการจัดเก็บภาษี

นับตั้งแต่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีน้ำมันแทนตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา ผลการจัดเก็บภาษีน้ำมันยังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เนื่องจากขาดการติดตาม ตรวจสอบผู้มีหน้าที่เสียภาษี และขาดการลงโทษผู้หลีกเลี่ยงภาษีอย่างจริงจัง กล่าวโดยสรุปคือ ขาดมาตรการบังคับใช้กฎหมายที่จะทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเข้ามาอยู่ในระบบและเสียภาษีอย่างถูกต้อง และเกิดความเป็นธรรมระหว่างผู้เสียภาษีด้วยกัน ดังนั้น เมื่อองค์การบริหารส่วนจังหวัดออกข้อบัญญัติจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้อง

มีมาตรการติดตาม ตรวจสอบผู้มีหน้าที่เสียภาษี และการลงโทษผู้ที่หลีกเลี่ยงภาษีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มาตรการที่เสนอแนะเพื่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดเก็บภาษีน้ำมันเองอย่างมีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

2.1 การจัดทำแฟ้มผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละราย จะทำให้ทราบว่าใครบ้างที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบ ผู้ที่เข้ามาอยู่ในระบบแล้วมีการชำระภาษีมากน้อยเพียงใด และมีการชำระภาษีโดยสม่ำเสมอหรือไม่ แฟ้มผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องตั้งแต่คำขอจดทะเบียนสถานการค้า สำเนาใบทะเบียนสถานการค้า แบบแสดงรายการภาษีแต่ละเดือน งบเดือน แสดงการรับ-จ่ายน้ำมัน และก๊าซ บันทึกการวิเคราะห์แบบแสดงรายการภาษี บันทึกผลการตรวจปฏิบัติการ บันทึกผลการตรวจสอบภาษี หนังสือแจ้งการประเมินภาษี ฯลฯ

2.2 การจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละราย ข้อมูลจากแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย ควรนำมาจัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษี โดยนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ผู้มีหน้าที่เสียภาษีแต่ละรายให้ครบถ้วน จะทำให้การติดตามตรวจสอบผู้เสียภาษีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละรายอย่างน้อยประกอบด้วย วันจดทะเบียนสถานการค้า สถานที่ตั้งของผู้ประกอบการ ค่าภาษีน้ำมัน และปริมาณน้ำมันที่ชำระภาษีแต่ละเดือน ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ปริมาณน้ำมันที่จำหน่ายของผู้ประกอบการแต่ละรายซึ่งรายงาน ต่อกรมธุรกิจพลังงาน ขนาดของสถานประกอบการ จำนวนหัวจ่ายน้ำมัน จำนวนพนักงาน

2.3 การมีหนังสือแจ้งเตือนผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบ และมีมาตรการลงโทษอย่างจริงจัง

2.4 การตรวจวิเคราะห์แบบรายการชำระภาษีของผู้เสียภาษีแต่ละราย เพื่อให้มีการเสียภาษีที่ถูกต้องและครบถ้วน การตรวจวิเคราะห์แบบรายการภาษี จะต้องตรวจสอบประเภทของน้ำมัน ปริมาณน้ำมันที่ชำระภาษีว่าตรงกับงบเดือนการรับ-จ่ายน้ำมันที่ยื่นไว้หรือไม่ อัตราภาษีที่นำมาคำนวณ นอกจากนั้นควรวิเคราะห์ว่าการเสียภาษีเหมาะสมและสอดคล้องกับปริมาณน้ำมันที่จำหน่ายจริง โดย วิเคราะห์จากข้อมูลที่จัดทำไว้ในฐานข้อมูลผู้เสียภาษี

2.5 การนำตัวชี้วัด (Key Performance Indicator : KPI) มาวัดผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่จัดเก็บภาษี

2.6 การตรวจปฏิบัติการ ณ สถานประกอบการของผู้มีหน้าที่เสียภาษี จะเป็นมาตรการหนึ่งที่เพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี

2.7 การตรวจสอบภาษี ควรเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะนำมาใช้ หลังจากใช้ มาตรการข้างต้นแล้วผู้มีหน้าที่เสียภาษียังไม่ยอมเข้ามาอยู่ในระบบ หรือจงใจชำระภาษีไม่ถูกต้อง และไม่ครบถ้วน

3. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษี

การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดมอบอำนาจให้กรมสรรพสามิตจัดเก็บภาษีน้ำมัน แทนตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา ซึ่งสำนักงานสรรพสามิตพื้นที่จะรับชำระภาษีแทน และส่งเงินให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจึงพบว่าเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนจังหวัดยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ ในกระบวนการดำเนินการจัดเก็บภาษี การติดตามตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายอย่างครบ วงจร และจำนวนบุคลากรอาจไม่เพียงพอกับปริมาณงานในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน โดยใน การเร่งรัดและบริหารการจัดเก็บภาษีน้ำมันนั้น ขึ้นกับฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ กองคลัง ซึ่งมี จำนวนเจ้าหน้าที่เพียงไม่กี่คน อีกทั้งเจ้าหน้าที่ดังกล่าวไม่เพียงแต่ต้องจัดเก็บภาษีน้ำมันเท่านั้น ยัง จะต้องจัดเก็บภาษีและค่าธรรมเนียมประเภทอื่นๆ เช่น ภาษีจากผู้เข้าพักโรงแรม ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเอง องค์การบริหารส่วนจังหวัด จะต้องจัดเตรียมบุคลากรตามจำนวนที่เหมาะสมกับงาน โดยมีความรู้ความเข้าใจที่จะปฏิบัติ หน้าที่จัดเก็บภาษีเป็นอย่างดี ทั้งความรู้ด้านกฎหมาย/ข้อบัญญัติวิธีการรับจดทะเบียนสถาน การค้า วิธีการจัดเก็บภาษี วิธีการทำให้ได้รับความร่วมมือจากผู้เสียภาษีเป็นอย่างดี วิธีการติดตาม ตรวจสอบการเสียภาษี วิธีการติดตามเร่งรัดภาษีค้าง วิธีการใช้มาตรการบังคับทางกฎหมาย ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้จัดทำฐานข้อมูลและบริหารจัดการเก็บภาษี

4. ด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี

สาเหตุหลักที่ผู้มีหน้าที่เสียภาษียังไม่ยอมรับและให้ความร่วมมือในการเสียภาษี เนื่องจากเจ้าหน้าที่ขาดการติดตามตรวจสอบ และลงโทษผู้หลีกเลี่ยงภาษีอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจำนวนมากขาดความเกรงกลัวและไม่ประสงค์เข้ามาอยู่ในระบบ กรณี เช่นนี้ยังทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้เสียภาษีที่ยอมรับและให้ความร่วมมือในการเสีย ภาษีอย่างถูกต้องและครบถ้วน จึงทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่ได้รับความร่วมมือในการเสีย ภาษี ดังนั้น การจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีทั้งในด้านขั้นตอนการจดทะเบียนสถานการค้า การทำบัญชีประจำวันและงบ เดือน การยื่นแบบรายการภาษีพร้อมกับชำระภาษี การอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี และ

บทลงโทษแก่ผู้หลีกเลี่ยงภาษี รวมทั้งประโยชน์สาธารณะที่จะเกิดแก่ส่วนรวมจากการนำเงินภาษี
ที่จัดเก็บได้ไปใช้พัฒนาโครงการต่างๆ ในพื้นที่จังหวัด การประชาสัมพันธ์เสริมสร้างความเลื่อมใส
ให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อองค์การบริหารส่วนจังหวัด การชี้แจงชักจูงให้ประชาชนและผู้เสียภาษี
มองเห็นความจำเป็นที่จะต้องช่วยกันเสียภาษีให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพื่อจะนำไปใช้ในการ
บริหารพัฒนาท้องถิ่น

ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่ายมีวิธีการพัฒนาการจัดเก็บ
ภาษีนำนํ้าที่เหมือนกัน คือ สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นสมาชิก
ในเครือข่าย โดยการจัดส่งเอกสาร/คู่มือ มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในการจัดเก็บภาษี และ
เทคนิควิธีการจัดเก็บภาษีใน 4 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย (ออกข้อบัญญัติ และอนุบัญญัติจัดเก็บเอง
จัดเก็บนํ้ามันเชื้อเพลิงทุกประเภทที่ พ.ร.บ. องค์การบริหารส่วนจังหวัดให้อำนาจแก้ปัญหาการ
จัดเก็บภาษีซ้ำซ้อน สร้างความเป็นธรรม และจัดทำข้อบัญญัติเป็นหมวดหมู่ตามหลักภาษีอากรที่
ดี) ด้านวิธีการจัดเก็บภาษี (จัดทำแฟ้มผู้เสียภาษีแต่ละราย จัดทำฐานข้อมูลผู้เสียภาษีแต่ละราย
โดยใช้ไอที มีหนังสือแจ้งเตือนผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่ยังไม่เข้ามาอยู่ในระบบ ตรวจวิเคราะห์แบบ
รายการภาษี ตรวจปฏิบัติการ ณ สถานประกอบการของผู้มีหน้าที่เสียภาษี และการตรวจสอบ
ภาษี) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ (จัดให้มีหลักสูตรการฝึกอบรมปฏิบัติงานจริง นำระบบเทคโนโลยี
มาใช้ เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่จัดเก็บเท่าที่จำเป็น และการนำตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน
ของเจ้าหน้าที่) และด้านผู้มีหน้าที่เสียภาษี (กำหนดอัตราภาษีให้เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของผู้
เสียภาษี ให้ผู้เสียภาษีเข้ามามีส่วนร่วมและเสนอแนะโครงการพัฒนาจังหวัด การให้บริการและ
อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษี การประกาศเกียรติคุณผู้เสียภาษีที่ดี การประชาสัมพันธ์ให้ผู้
เสียภาษีมียึดสำนึกที่ดีต่อการเสียภาษี และการให้การศึกษาด้านภาษีอากรแก่ประชาชน)
รายละเอียดปรากฏตามบทที่ 5 ซึ่งระบบและเครื่องมือต่างๆ เหล่านี้จะทำให้องค์การบริหารส่วน
จังหวัดมีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีนํ้ามันเอง นอกจากนี้ ทีมนักวิจัยพบว่าปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้
เช่น ภาวะการเมืองท้องถิ่น จะเป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดสามารถออก
ข้อบัญญัติ/อนุบัญญัติต่างๆ รวมทั้งสามารถบริหารการจัดเก็บภาษีนํ้ามันเอง

3. ผลที่เกิดจากการทำงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย
จะปรากฏที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายอย่างไร จะดูผลจากอะไร

จากโจทย์วิจัยและพัฒนาข้อ 3. นี้ ทีมนักวิจัยพบว่า ความสำเร็จของการ
พัฒนาศูนย์กลางเครือข่าย และสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดนั้นก็คือ การที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่ายมีความพร้อมที่จะจัดเก็บภาษีเอง
ซึ่งจากข้อเท็จจริงปรากฏว่า มีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความพร้อมในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน
เองเพิ่มขึ้น โดยมีองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่จัดเก็บภาษีเองถึง 68 จังหวัด (เพิ่มขึ้นจากเดิม
จัดเก็บเองเพียงแค่ 10 จังหวัด) ยังไม่การจัดเก็บภาษี 7 จังหวัด (ลดลงจากเดิมที่ยังไม่จัดเก็บภาษี
19 จังหวัด) ทั้งนี้จังหวัดที่ยังไม่ได้มีการจัดเก็บภาษีเองนั้น ส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการจัดทำร่าง
ข้อบัญญัติ หรือติดข้อจำกัดด้านการเมืองท้องถิ่น เช่น การพ้นจากตำแหน่งของนายกและสมาชิก
สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และอยู่ระหว่างการรื้อเลือกตั้งใหม่ นโยบายของผู้บริหารฝ่าย
การเมืองยังไม่สนับสนุนอย่างจริงจัง เพราะเกรงจะกระทบต่อฐานเสียงในการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม
ศูนย์กลางเครือข่ายและทีมนักวิจัยได้ร่วมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่ในทุกองค์การ
บริหารส่วนจังหวัดดังกล่าว จนมีความพร้อมและความมั่นใจในการจัดเก็บภาษีเองในอนาคตต่อไป
แล้ว นอกจากความพร้อมในการจัดเก็บภาษีเองแล้ว ผลที่ปรากฏเด่นชัด คือ ขีดความสามารถใน
การจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยผลการจัดเก็บภาษีน้ำมันที่องค์การ
บริหารส่วนจังหวัดต่างๆ เก็บเองนั้นพบว่ามีตัวเลขผลการจัดเก็บที่สูงขึ้นกว่าช่วงที่มอบให้กรม
สรรพสามิตจัดเก็บแทนอีกด้วย(เพิ่มเติมข้อมูลสรุปคร่าวๆ ว่าเพิ่มขึ้นจากเดิมในแต่ละจังหวัดเท่าใด

โดยสรุป ผลของการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการทุกประการ
กล่าวคือ ศูนย์กลางเครือข่ายและเครือข่าย มีองค์ความรู้เกี่ยวกับเครือข่าย มีการสร้างเครือข่าย
องค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 7 กลุ่ม โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศเข้าร่วมเป็น
สมาชิกเครือข่าย และองค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย มีความสามารถและ
ประสิทธิภาพในการถ่ายทอดกระบวนการพัฒนาจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์การบริหารส่วน
จังหวัดเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และองค์การบริหารส่วนจังหวัดเครือข่าย
มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการพัฒนาจัดเก็บภาษีน้ำมันเอง และมีตัวแบบที่ใช้ในการจัดเก็บ
ภาษีน้ำมัน

2. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ มีการร่วมกันคิดร่วมกันทำระหว่างทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับทีมงานวิจัย โดยเริ่มต้นด้วยการร่วมกันพิจารณาข้อกฎหมาย วิธีการปฏิบัติ แนวทางในการสร้างความยอมรับของผู้มีหน้าที่เสียภาษี เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดในเครือข่าย รวมทั้งร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่แต่ละองค์การบริหารส่วนจังหวัดต้องเผชิญมา โดยนักวิจัยพบว่า ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี ดังปรากฏจากผลการจัดเก็บภาษี และจำนวนผู้เสียภาษีที่เพิ่มสูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม นักวิจัยพิจารณาแล้วเห็นว่า หากต้องการให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลสูงสุดและเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปนั้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการ ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางเครือข่าย ควรเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความพร้อมทั้งในด้านของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดจะต้องเป็นที่ยอมรับนับถือ และมีทีมงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีความเข้มแข็งและตั้งใจในการจัดเก็บภาษีเอง, เป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ควรมีการจัดเก็บภาษีเองอยู่แล้ว

2. ควรให้สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานกลางในการทำหน้าที่พิจารณาภาพรวมของการดำเนินการจัดเก็บภาษีน้ำมันเองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งจะให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งในด้านข้อกฎหมายและวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีทั่วประเทศ

3. ศูนย์กลางเครือข่ายทั้ง 7 เครือข่าย ควรต้องมีการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดเก็บภาษีเองอย่างต่อเนื่อง และร่วมประชุมหารือแบบบูรณาการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆ และหาแนวทางการดำเนินการที่ดี (Best Practice) ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาของบางองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ยังไม่เต็มใจที่จะเก็บภาษีน้ำมันเอง เนื่องจากอาจจะยังไม่มีความพร้อม หรือยังไม่มี ความมั่นใจในการที่เก็บภาษีเอง

4. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรเสนอให้มีการปรับโครงสร้างองค์กรในภาพรวมขององค์การบริหารส่วนจังหวัด โดยให้มีเจ้าหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพบว่าปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บภาษียังไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มสูงขึ้น

5. องค์การบริหารส่วนจังหวัดศูนย์กลางเครือข่าย/สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย/กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรดำเนินการสร้างองค์ความรู้ในการ

จัดเก็บภาษีอย่างเป็นรูปธรรม คือ มีการรวบรวมองค์ความรู้ที่จำเป็นในการจัดเก็บภาษีน้ำมัน เช่น ความรู้ด้านภาษีอากร ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์น้ำมัน ความรู้ในการวิเคราะห์รายได้ภาษีน้ำมัน เป็นต้น โดยอาจรวบรวมและจัดทำเป็นสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเผยแพร่ให้ทุกองค์การบริหารส่วนจังหวัดรับทราบและนำไปใช้ในการปฏิบัติให้สามารถจัดเก็บภาษีน้ำมันเองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

6. ฝ่ายเร่งรัดและจัดเก็บรายได้ กองคลัง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดทุกจังหวัดควรมีการประสานงาน และติดตามการจัดเก็บภาษีระหว่างองค์การบริหารส่วนจังหวัดกับผู้มีหน้าที่เสียภาษีอย่างใกล้ชิด รวมถึงการใช้ช่องทางสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารข่าวสารใหม่ๆ ในการจัดเก็บภาษีน้ำมันขององค์การบริหารส่วนจังหวัดให้มากขึ้น เช่น Facebook , Line , SMS , e-Mail เป็นต้น ซึ่งจะทำให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีรับรู้รับทราบข้อมูลข่าวสารต่างๆ หรือวิธีการปฏิบัติในการเสียภาษีได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่าย